

Ka I ka danaya **B**alo ka ne

Dr. Richard A Bennett

Edité par :
Trans World Radio
06 BP 2131 Abidjan 06
Tél. : (225) 22.49.03.01
Fax : (225) 22.49.03.02
E-mail : twrci@aviso.ci
Côte d'Ivoire

NE PAS VENDRE

Food for Faith (Bambara)

Copyright: Cross Currents International Ministries

Trans World Radio

E-mail: twrci@aviso.ci

ISBN: 0 948 590 00 9

www.ccim-media.com

Cross Currents International Ministries

KA I KA DANAYA BALO KA ɲÈ

Bambara

An Matigi Yesu Krista togo la, ni sɛbɛn kɛra Ala ka baara kɛla kantigimanu bɛɛ ta ye. Olu minun ye ne ni n'ka muso dɛmɛn Ala ka kibaro duman Jensɛli baara la.

Ni sɛbɛn labɛnna ka ban Arabu kan ni fransɛ kan, ni Allemand kan, ni hongrois kan, ni koréen kan, ni portugais kan, ni Russi kan, ni Siswatikan nan.

Cross Current International Ministry ka dɛmɛnni sababula, kan wɛrɛw yɛlɛmani bɛ sira kan.

NEBLA KUMA

DON O DON DUMUNI	5
KUNGOLO NI DUSUKUN	12
KUNGOLO DUSUKUN	
YERE LABEN DELILIFE	23
I ɲONGIRIN I DUSUKUN DAYELE NYENEMAYA SIGI MOGONW CEMA NI LA NYENEMAYA	
I NI ALA KA ɲOGON KUNBEN WAATI	48
KAMINELI JAABILI KA GERE DANAYA BARIKA LA	
DANAYA KO	66
SEEREYA BO WAATI BE YEN	76
SANKOLO JIGI	
DEN WALA TASUMA	86
A YE NA DUMUNI KE	94
KENENYELEN BANBALI SAN TINYÈNENW	

Ka fara bangebaa nisɔndiyatɔw kan ka taa ni u ka den kurani ye u ka so, o ka nɔgɔn kosɛbɛ. O ɲagali bɛ tugu de nɔfɛ a mɔ tuma la.

Den kura bangelen ni a ka mɔ tabiyaw bɛɛ dafalen ye, o ye kabakoba ye min bɛ tɛmɛn hadamaden ka faamuli kan. O bɛɛ n'a ta, mɔgɔ bangeli kokura, ka sira ta, sira min b'a lase kɔgɔleɲa ma Matigi la, ni la bangeli fɛ. o kabako ka bon ni kabakow bɛɛ ye.

Nka hadamaden ka ɲɛnamaya tɛ tɛmɛn a sira ɲuman fɛ tuma bɛɛ, a bangeli ni a kɔgɔli cɛ. An ye Dorote ka bangeli weleli sɛbɛn sɔrɔ dɔgɔkun min na, an ye an terikɛ dɔ ni a muso denmuso saya ko fana mɛn owaati kelen na, Ameriki jamana la. Olu denmuso ma se ka bɔ demisɛɲa la hali k'asɔrɔ a si tun ye san 21 sɔrɔ. U tun y'a tɔgɔ la Ankilɛkan na ko Carol Joy (o kɛrɛ nisɔndiya dɔnkili ye), a ye san 21 de kɛ deɲa la. Hali ka kuma mɔgɔ fɛ a ma se ka o kɛ ka ɲɛ. A ka ɲɛnamaya kɛra makari koba ye.

Danabaa caman bɛ yen minw ma tɛmɛn deɲa la ni ta fan fɛ I ko Carol tun bɛ cogo min na. Hali k'asɔrɔ u mɛnna danaya la, u ka sabatili Matigi la, o ma kɛ fɛnba ye. K'asɔrɔ, Ala ye dumunifɛn bɛnnen labɛn, min durni ni a faamuli bɛna ni Krisita la deɲeniw bɛ kɔgɔli ye.

Bible ye o Ala ka dumunifɛn dilen ye, min bɛ an tanga kretieɲa la deɲa ko kɛw ma.

Walisa danabaa ka bo deɗa la ka tɛmɛn kamaleɗa fe ka se koɗoleɗa ma moɗo koɗobaya la, wabiji don a ka nin dumunifeɗn dun don o don o min ye Ala ka Kuma ye, Bible.

Ala yeɗe fe, Bible kalanni ni kantigiya ye don don, diine sira ko waajibiyalen dama te, nka cogo de don. Ala be min di danabaa kungoto ma, a ka na dumunike ka baraka kura soɗo ni jagali ye Ala yeɗe keɗefe.

ɓwo, Ala ka kuma be ke don o don nisondiya sababu ye, ni a kalanbaa ye a kalani ni a faamuli cogo juman dege I n'a fo a yeɗe ni balo.

Koɗo ni minoɗo be moɗo minw na, Ala be olu bee wele Kira Esaie da la ka na dumuni ke a fe : « Minoɗoto, aw bee ka na ji boyi da la.

Wari te minw fe, a ye na sanni ke ka dumuni ke.

A ye na duwen ni nono san ni wari te.

soɗo t'a la.

Dumuni min te aw balo, mun koson aw be aw ka wari don o la ?

Feɗn min te aw fa,

mun na aw be baaraba ke o koson ?

A ye aw tulo majo ka ne lamɛn, feɗn min kaɗi, aw na o dun.

Aw na aw sagona dumuni soɗo.

A ye aw tulomajo ka na ne ma.

Aw ka lamɛnni ke, aw na jɛnamaya. » Esayi 55 : 1-3

Danabaa caman tɛ a ka danaya balo cogo juman don Ala ka Kuma kalan sababu la don o don : kitabu wɛrɛ minw bɛ kuma Bible kunkan o kalanni ka mɔgo u ma, ka tɛmɛn Bible yɛrɛ kalanni kan.

Sɛbɛn ni min file I bolo o sɛbɛn kun tɛ Bible kumaw jɛfoɓi ye, fo ka I jija Bible kalanni na cogo la a yɛrɛ bɛ a yɛrɛ jɛfo I ye cogo min na. O kɛ sababu ye ka I ka jɛnamaya jɛya ani ka jɛjɔɔɔɔɔ sɛbɛ don I ni I sankolo la Fa cɛ.

Mɔgo minw ni balo jɛnintɔ bɛ Bible kalanni ni daminɛ, ne ye nin laadilikan di u ma : A bɛ min faamu, a ye o kalan, ni aw sera fɛn do ma aw tɛ min faamu, a ye taa jɛ aw ka kalan na. Aw na se fɛn faamutaw ma hali a tɛ mɛn.

Aw b'a faamu wa ? Aw kana kalan dabila abada ! Di jɛ fan bɛɛ la, kalansow kɔɔɔ, lajɛ yɔɔɔw la, sɛbɛn kalansow kɔɔɔ, mɔgoɔw bɛ fɛn bɛɛ kɛ wafisa ka hakilila doɔniyaw jini u bɛ se ka hakili jagabo kɛ minw kan. Ni an bɛ Bible kalan olu ta kalan cogo la, in'a fo diinɛ sɛbɛn, an bɛ fɛn min soɔɔ a la, bɛ kɛ kunnafoniw doɔɔn de ye, hakili jagabo fɛnw.

Nka Bible yɛrɛ bɛ kangari da an ye : « doɔniya bɛ mɔgo kuncɛ boɔɔa, nka kanuya bɛ do fara mɔgo wɛrɛw barika kan. » (I Koɔɔnt 8 : 1).

Ni an ma Ala ka kuma « yɛlɛma » cogo don an dusukun na, an ka Bible doɔniya bɛ se ka an kuncɛ boɔɔa, a tɛ do fara an ka sabatili kan. An ka don o don

Ala delili sen fε, an ka sanfε ni balo jini ka donniya ko to yen.

Mogɔ minw bε Bible kalan hakilitigiya donniya jini dama kama danfaraba bε olu ni danabaa cε minw b'a kalan ni nisɔndiya ye, ni u ye Bible kalan jɛnana gundo don, o min bε kε sababu ye ka u ka danaya sabati. O danabaaw be jεjɔgɔja numan sidon u ni Ala cε, ani u bε taa jε don o don kɔnɔna batoli sɛbɛn la o min na ni baara sɛbɛ kɛli ye Ala ye.

Ka gɛrɛ Ala la don o don ni danaya ni dusukun dayɛlɛlen ye, Bible dayɛlɛlen kuna, o ye danabaa bɛe ka kunnadiya ye.

A dɔra, I na I yɛrɛ jininka :

Bible dun bε kalan cogo di ka jε walisa ka ni balo sɔrɔ a la ka kogɔ kanuya ni Matigi Yesu Krisita donniya la ?

A gundo bε sɔrɔ fɛn na an bε min wele ko « jɔgɔn kunbɛ waati ».

O jɔgɔn kunbɛ ye kumajɔgɔja ye jεjɔgɔn fila ni jɔgɔn cε, e ni Matigi jɛnana. Ala bε kuma a denw fε Bible sababu la. Ni an bε sɔn Ala ka fɔta ma a cogo la, an bε dege delili la ka kɛyɛ ni Bible ye, ni danaya sɛbɛ ye min bε fɛn dɔ jɛnafilɛ ka bɔ Ala fε.

Ka delili kε ka kɛrɛ ni Bible ye kɔrɔ, ka Bible kumaw ta an bε minw kalan walisa k'a an ka jabiw labɛn ka lase Ala ma delili fε. Delili ka kɛrɛ ni Bible

ye, kɔɔ , ka danaya sɔɔ ko an ka delili bɛ bɛn ni Ala sago ye.

Ni Ni Senu ye Ala ka Kuma ɲɛnamaya an kɔɔ. an bɛ Ala ka Kumaw ta walisa ka an ka doniw ko fɔ Ala ye. O cogo la, an bɛ tanga kunfɛ delili labɛnw ni mɔɔɔ ladege deliliw ma.

Ka tɛmɛn o bɛe ka, k'an to delili la ka kɛɲɛ ni Bible ye, an bɛ jɛɲɔɔɲa kɛɛnkɛɛnɛnɛn sɔɔ Matigi fɛ. katuguni an bɛ taa ɲɛ a ka fɛn bontaw faamuli la an ka ɲɛnamaya kama.

Delili tɛ Ala sago ɲɛlɛmali ye ka kɛɲɛ ni an ta ye. fɔ an sago yɛlɛmani ka kɛɲɛ Matigi ta ye. Josue kɛlɛn jurɛn ba falɛnba tigɛ ni kabako ye ni Ala ka mɔɔɔw ye, a ye « cɛ » dɔ jɔlɛn ye a ɲɛfɛ, o ka npan kisɛ tun bɛ a bolo. Josue tun tɛ o cɛ dɔn. Ala tun b'a fɛ Josue ka min kɛ, a tun bɛ o dɔn : ka Kaana minɛ, k'a saniya Ala dɔnbaliya walew ma. A taara o cɛ yɔɔ k'a ɲininka ko : « I bɛ an fɛ wa, wala an juguw ? » O cɛ y'a jaabi ko : « Ayi ! », o kɔɔ « u si », nka ne ye Matigi ka kɛlɛbolo kuntigi ye, ne nana sisan. »

Ola, Josue y'a faamu ko nin cɛ tun t'a fɛ ka fara ni fan si mɔɔɔ kan, nka a tun b'a fɛ ka kɛlɛ ɲɛminɛ. Josue y'i bi k'a ɲɛ biri duguma k'a bato iko a kuntigi. Cɛ npan kisɛtigi ko « I jɔlɛn bɛ yɔɔ min na. o ye yɔɔ sɛnuman de ye » (Josue 5 : 13-15).

O cogo kɛlɛn na, an ka delili waatiw la. ni an jɔra an ka Ala ɲɛkɔɔ, an .man kan ka an ka kow

taabolow jira a la, k'a deli a fe, a ka ke an fe an ka ko latigelenw waleyali la, nka an ka kan ka kolo a ka senumaya ye, k'an kerfe ni Ale yere ka ko latigelenw ni a ka sebaaya ye.

O cogo la, ka Ala deli ka kerfe ni Bible ye, o ye delili ye ka kerfe ni Ala sago ye. Ni la jefetaali gundo be an sago kerfe ni Ala ta ye.

I ko an y'a fo cogo mina ka ban, Esaie ko ni an y'an « tulo majɔ », ni an be « lamenni ke » Ala be min fo, o na an « wasa ».

Owo, ni an be Bible kalan delili ni yere majigili ya ye ani miirili juma ya ka Ala sago ma kɔnɔ Ala yere ka kuma an fe, an « be taa je nɛema ni an Kisiba Yesu Krisita donniya la » (2 PIERE 3 : 18).

Ni la korɔboli

- 1) Ne ye danabaa ye min bangeri kokura kabini tuma jumɛn ?
- 2) Waati do kera ne ka jɛnamaya la ne ye jɛɔɔɔn sebe sebe soɔɔ ne ni Ala ce ka temɛn sisan kan wa ?
- 3) Ni ne be neka jɛnamaya bilama suman ni san duuru temɛnnen ta ye,
  - Yala ne be waati ke ni Matigi ye sisan ka temɛn o waati kan wa ?
  - Yala ne be ne yere sago ni Matigi sago don ka bo jɔɔɔn na sisan ka temɛn o waati kan wa ?

KUNGOLO NI DUSUKUN

Ne ni ne muso ye kunnadiya sɔɔ ka kalan di karamɔɔ kulu dɔ ni u musow ma san dama tɛmɛnnen Keniya Jamana saheliyanfan fɛ.

Karamɔɔ dɔw bɔra u sen na ka taama damine kabini sɔɔma nɛgɛ kan ɲɛ 4 walisa ka bɛn ni o lajɛ dayɛlɛli kalan ye min tun ka kan ka daminɛ wulafɛ nɛgɛ kan ɲɛn 7. U ye sɛgɛn ni tile muɲu katuguni u tun b'a fɛ ka fɛn caman wɛrɛw sɔɔ Bible kunkan.

Nin mɔɔ caman tun tuubira a tɛ tɛmɛn san fīla wala san saba kan. Bible tun tɛ u tila kelen bolo. O bɛɛ n'a ta, o ka seereya tun kɛra kɛnɛyeelen ye u ka mɔɔ cɛma ka nɔɔ da Matigi ka. O seereyaw ɲuman fana tun kɛra sababu ye eglisi caman ka sigi dugu misɛnw na.

An sera ka Bible kelen kelen di u bɛɛ kelen kelen ma, k'asɔɔ ka an ka kalanw daminɛ. Ne ka kalan tun bɛ fɛn min kan o filɛ : « Bible min filɛ aw bolo. o tɛna se ka kɛ duba ye aw ma fɔ ni a bɔra a bolo ka se aw kungolo la, ka bɔ aw kungolo la ka se aw dusukun ma. Danabaa ka kan ka dege nin yɛlɛmani la, ka Bible bɔ bolo la ka se kungolo la. kasɔɔ ka se dusukun na. »

Ne ye neka den misɛɲa kɛ so min kɔnɔ, ni n'kamalen ye danaya kɛ Matigi la ka kɛ nkisibaa ye, ne kɔsegira dɔ don ka taa ɲɛda o kan. O sen fɛ, ne ye an ka so kɛɛfɛ nbɛda lanpanba ye, Bob Elint sɔnna Yesu ma min kɔɔ. O waati la, Bob Elint tun bɛ san 14 la. Bob ka tuubili tun ye yeɛɛmaba don a ka ɲɛnamaya la : Bob tun bɔra lekɔli la ka ban, ka so jɔ baara kɛ, ani o waati la, a bɔlen tun tɛ mɔgɔ 'kalannen' fɛ hali dɔoni. Hali o, a tuubili waatini la, ne y'a jira a la, ko waajibi don a ka se ka a ka Bible kalan don o don sɔgɔma, sani a ka taa baara yɔɔ la. O cogo la, hali k'asɔɔ a tun ma kalan kɛ ka kɔɔ diinɛ sira ko si la, Bob sera k'a ni balo sɔɔ Ala ka Kuma la, ani Matigi ka don o don 'ɲɔgɔn kunbɛ' barika la.

Ka si to san 17 la, a ye tanuli sɔɔ yɔɔɔjan fɛ kalan kɔɔbɔli la, mɔgɔ ma deli ka min sɔɔ fɔɔ. O tɛ kabako ye. Ne nisɔndiyalen y'a mɛ kɔfɛ, ko a donnen sɔɔdasiya la a san 18 waati la, a ka jija ma yeɛɛma Matigi nɔfɛtaa la. A ka kalan daminɛ waatiw la, ani a siɲɔgɔn sɔɔdasiw jɛna ka Ala deli ɲɔgɔn fɛ, katuguni olu fana tun b'a fɛ ka sɔn Yesu Krisita ma u ka ɲɛnamaya la. A ka sɔɔdasiya waati la, a tun y'a latigɛ ka labɛnni sɔɔ Matigi ka baara kama, n'a tilara a ka sɔɔdasiya waati banna. Nka a ka ci laban npankurun fɛ ka taa Aliman jamana la, npankurun binna ni a ye, a kɔsegira Matigi ka nɛema la o senfɛ.

Npankurun bin yɔɔ la, Kibaru Duman sɛbɛn misɛn caman yera kungo kɔnɔ. O sɛbɛn misɛn tun bɛ a ka

dugu taa minε kɔnɔ. A jɛlen don ko Ala ka Kuma tun bɔra Bob bolo ka yelen a kungolo la k'asɔrɔ ka se a dusukun na, ka se mɔgɔ wɛrɛw fana ma. A saya fɛ, a bɔra dugukolo kan jɛrɔgɔrɔ sɛbɛ la Matigi fɛ. ka don Ala ka nɛema la, Ala yɛrɛ kɛrɛfɛ.

Anw ka jamanaw la, a ka nɔgɔ danabaaw fɛ. ka dɛmɛnni sɔrɔ u ka danaya jɛfɛtaali baara la. Bible kumaw jɛfɔli kalan sɛbɛn caman barika la minw bɛ sɔrɔ fan bɛe. Nka a tun tɛ ten Keniya Jamana karamɔgɔw fɛ minw taama na lɛrɛ 15 kɔnɔ tile fariman kɔrɔ walisa ka kalan kelen sɔrɔ. Nka a kɛra cogo o cogo, an bɛe ka kan ka kalan yɛlɛmani la.ɔwɔ ka Bible dɔnniya yɛlɛma ka kɛ seko ye dusukun na.

Ne yɛrɛ bɛ barika da Ala ye, Bible sɛgɛsɛgɛli ni ne ni Ala ka « jɔngɔn waati » danfara jirali la ne la. ne ka kretiɛn denmisiɛrɔ waati la. Hali k'asɔrɔ kungolo ni dusukun jɔyɔrɔ bɛ Ala ka Kuma kalan na. a jɛlen don ko Bible kunfɛ dɔnniya ni dusukun dili t'a la. o tɛ danabaa ka jɛfɛtaali sabati. Fiyewu.

KUNGOLO

Bible sɛgɛsɛgɛli : a kɛ kun, gɛlɛya minw bɛ a la

« I ka I jija ka I yɛrɛ jira Ala la I ko baarakɛla min ye tɔgɔ juman sɔrɔ, ni maloya sababu t'o la. A bɛ ti jɛ kuma faranfasi cogo sɛbɛ la. » (2 Tim 2 : 15). Ka Bible sɛgɛsɛgɛ walisa k'a kɔnɔ kow dɔn, o ye ko duman ye, danabaa man kan ka taa min kɔ. Cogo bɛe kɛ walisa

ka kalan sɔɔɔ, karamɔɔɔ dannamɔɔɔ fɛ, wala jɛkulu
ɲɛmɔɔɔ dɔ ; sɛbɛw ni Bible Kuma ɲɛfɔ sɛbɛnw fɛ
walisa aw ka se ka dege Ala ka Kuma la. Fɛn minw bɛ
sɔɔɔ o la o bɛ aw dɛmɛn kosɛbɛ ni a taara a dana I ni
Matigi « ɲɔɔɔn kunbɛ waati la ».

Karamɔɔɔw ye Ala ka nilifɛn dɔ ye a ka eglisi ma.
Karamɔɔɔ ka baara fɔɔɔ ye a ka danabaaw kalani ye
Bible kitabuw kɔnɔ kow ni a kumaw sababuw ni u kɛ
yɔɔɔw ko la ye. O cogo la, a ka kan ka a ka sagalu jija
ka ɲɛnamaya senumaya la ani ka dɛmɛ don nin diɲɛ
ma min bɛ taa halaki yɔɔɔ la.

Karamɔɔɔ Still ye kalan dɔ di sanfɛ kalandenw ka
Bible kalan jɛkuluw ɲɛminɛbaaw ma. Kunnafoni
sɛbɛn bɛ ne ɲɛkɔɔɔ sisan o kalan lajɛ duru kunkan.
Nin Ala ka cɛ bɛ eglisi kelen karamɔɔɔya la Aberdeen
Ekosi jamana la, kabini san 45. Karamɔɔɔ Still William
ka baara ye danabaa caman dusu sɔɔɔ, minw bɛ Ala
ka baara la sisan diɲɛ fan bɛɛ la, a ka kalan sababu la.
A ka kuma dɔ filɛ nin : *Wajibi don karamɔɔɔ ka balo
di sagaw ma, hali ni sagaw t'a fɛ kosɛbɛ tuma dɔw la.
A ma wele baw la tulonkɛli kama. Baw ka u ba ɲɔɔɔnw
latulonkɛ baw ka jamana la. A jɛlen don ko I tɛna
baw yɛlɛma ka kɛ saga ye u ka » baya » taanuli sababu
la... Karamɔɔɔ jɔyɔɔɔba dɔ ye ka sagaw dɛmɛn, u
sifa bɛɛ, ka ɲɛnamaya ɲɔɔɔn fɛ, baw ka diɲɛ juguman
kɔnɔ, kasɔɔɔ u ma yɛlɛma ka kɛ baw ye ».*

Ni mɔɔɔ bangerɔ kokura, a ka kan I ka banban eglisi

kelen na, I bε Ala ka duba sɔɔɔ yɔɔɔ min na, karamɔɔɔ danamɔɔɔ dɔ ka baara fε I ko nin cε.

Nka ɲɛnasisi ko don, ko mɔɔɔ minw bεna nin sɛbɛnni kalan, olu bεe tɛna cogo sɔɔɔ ka o ɲɔɔɔɔn kalan sɔɔɔ. Nka hali mɔɔɔ minw bε cogo sɔɔɔ ka kalan sɔɔɔ karamɔɔɔ ɲuman dɔ fε, wala Bible kumaw ɲɛfɔ sɛbɛn dɔw fε, min ye farati ye, o ye ka d'a la ko kungolo la kalan dɔɔɔn bε wasa kε « ɲɔɔɔɔn kunbɛn » waati la, kasɔɔɔ dusukun sen ma don a la.

An ka kan k'a faamu ko, an bε kalan min sɔɔɔ karamɔɔɔ dɔ fε o, an bε min sɔɔɔ an yɛɛɛw ka Bible kalan sɛgɛsɛgɛ senfε o, ko o si tɛ se ka bila an ni balo nɔna, Ni Senu b'a fε ka min di an dusukun ni an ni ma, jɛɲɔɔɔɲa sɛbɛ fε an bε min kε « ɲɔɔɔɔn kunbɛn » waati la.

A jɛlen don ko Bible kalan tɛ se ka bila « ɲɔɔɔɔn kunbɛn » nɔna cogo min na, ko « ɲɔɔɔɔn kunbɛn » fana tɛ se ka kε Bible kalan ka sɛgɛsɛgɛ dabilali sababu ye, wala farali eglisi dɔ jama kan.

I mana kε mɔɔɔ sifa o sifa ye, nin ladili kanw bεna I dɛmɛn ka Bible kalan cogo sɛbɛn dege min bε I wasa. Nin ɲininkaliw sɛbɛnna a mɛnna, nka u nafa ka bon hali bi :

« Min fɔra wala min sɛbɛnna, a ka fisa I ka olu dɔw sɛbɛn kɛɛfε, ka fara o kan :

- yɔɔɔ kalannen bε kuma jɔɔn ko la
- a kuma bε ɲɛsin jɔɔn ma

- kuma kɛɛnkɛɛnɛnɛn jumɛnw de kɛra ka a kuma fɔ.
- yɔɔɔ kalannen sɛbɛnna waati jumɛn
- a sɛbɛnna min
- a sɛbɛn kun ye mun ye
- a sɛbɛnna mun sen fɛ
- yɔɔɔ min bɛ sanfɛ nin yɔɔɔ bɛ tugu o ni ɲɛfɛ ta la cogo di. »

Ni I bɛ to ka nin ɲininkaliw jaabi I ka Bible kalan ka sɛgɛsɛgɛw sen fɛ, I na kabakoya don o don ka ta'a fɛ tiɲɛ dɔnni la o min bɛ sɔɔɔ Ala ka Kuma la. I na kabako kiraya kuma caman ye minw dɔ waleyara ka ni dɔw bɛna waleyara.

I na dubaba sɔɔɔ fana ni I ka dɔnniya taara ɲɛ Matigi Ala sagɔ dɔnni la diɲɛ dali ko la, ani Ala yɛɛ ye jɔyɔɔ min ta diɲɛ ko kɛlenw na, ani kisili kalan, ni Ala yɛɛ nali dugukolo kan Yesu Krisita la, ani a ka kalan jɛlen dilenw danabaaw ka ɲɛnamaya ko la I ko e ni ne. Nin ɲɔgɔn dɔnniya ɲini Bible kɔnɔ o bɛ mɔgɔ nisɔndiya, ani danabaa sɛbɛ bɛɛ ka kan ka jija o la.

DUSUKUN

« ɲɔgɔn kunbɛn » : a yɛɛmaw, a ladiliw

Ala b'a fɛ a taw bɛɛ kelen kelen k'a bato ni ani tiɲɛ la, ni kungolo ni dusukun fila bɛɛ jɛlen ye ka kelen ye ale la.

Ni I ka Bible kalan ka sɛgɛsɛgɛ kɛra yɔɔɔ kalannen dɔnniya dama sɔɔɔli ye, o nafa ka dɔgɔn ni ta fan fɛ. Kungolo la dɔnni ya dama kasɔɔ kɛwale t'a la, o ye kretiɛn caman dɛsɛ yɔɔɔ ye bi. Danabaa caman bɛ yen minw ka dɔnniya taara jɛ Ala ka Kuma kunkan, k'asɔɔ u tɛ jɛnamaya o dɔnniya yeelen na. U bɛ kumaw mara jɔgɔn kan u kungolo kɔnɔ, ka taama ka kɛjɛ ni nin dijɛ taabolow ye. O ye wale juguba ye. Katuguni, bi taabolow ni Ala ka Kuma tɛ bɛn.

Ka Kitabu senuman kumaw ni dijɛ taabolo suman jɔgɔn ma, k'a jɛnin ka jɛjɔgɔɔɔ don dijɛ hakilitigiya kalan ni Ala ka Kuma cɛ, o ye tilenɔ sɔɔɔli ye. Matigi Yesu ye tɔɔɔba muɔu walisa ka an sama ka bɔ nin dijɛ juguman na, ani a ka Kuma tɛ jɛn sisan mɔwɔlow taabolo ni u miirili cogow ye, mɔwɔlo minw banna Ala la.

Ala ka Kuma ni Hadamadeɔa dɔnniya taabolo tɛ bɛn ni jɔgɔn ye, ola. Ala ka Kuma kalanni ni yeɛmani hakili la ka kɛjɛ ni Ala sago ye, o bɛ kɛ dɔnniya min bɛ yeɛmani don hadamaden miiri cogo ni a ko kɛ cogo la. An k'an yeɛw kɔɔsi an kana jɛnɛn Ala ka fɛn bonta fɔɔ kɔ : an dusukun sɔɔɔli (hakili dama ko tɛ).

Zaburu sɛbɛnbaa ko : « Ne ye I ka Kuma mara ne dusukun na (kungolo ko tɛ), walisa ne kana na I hake t(a » Zaburu 119 : 11). Hitler yeɛɛ tun bɛ to ka Bible kuma dɔw fɔ a ka jama la kumaw la, o bɛ n'a ta, Ala ka Kuma dɔnniya dɔni min tun b'a la, o m'a nafa jɛ

a ye cogo ni a laban ko ta fan fε. A jɛlen don ko o dɔnniya ma se a dusukun na.

Zaburu sɛbɛnbɛbaa Dauda tun b'a fε ka mun fɔ a kumanlen a dusukun ko la ? A jɛlen don ko a tun kan tɛ sogobu woma ma, min bɛ joli ponpe ka taa jolisiranw fε. Mɔgɔ si tɛ se ka Ala ka Kuma mara o jɔgɔn fɛn kɔnɔ. Dauda fε, dusukun ye miriliw bɛɛ ani taama cogow bɛɛ daminɛ yɔrɔ ye. Ni an bɛ Ala ka Kuma mara o yɔrɔ la, a kalan tɔ, an bɛ nafa sɔrɔ Krisita ka sebaaya la tuma bɛɛ la, o sebaaya min sigilen bɛ an kɔnɔ, ani saniyali ni Ala sago kɛli se. An bɛ nafa sɔrɔ dumunifɛn jɛnama la an ni mago bɛ o min na tuma bɛɛ lajɛlen na.

Ne ye ne yɛrɛ bɛɛ di Ala ka kuma kalan ni a sɛgɛsɛgɛli ni Ala ko dɔnniya kalan ma tuma min na, ne y'a kɔlɔsi ko Ala ka Kuma dɔnniya fara farali jɔgɔn kan o tɛ se ka bila Matigi kunbɛnni nɔ na cogo si la. Nka ne y'a kɔlɔsi fana ko ka kiri tigɛ Ala ka Kuma kan, o ka nɔgɔ ni ne ka ne yɛrɛ to Ala ka Kuma ka ne kiritigɛ ye.

Ne lekɔliden jɔgɔnw ni ne tun bɛ to ka, an ka karamɔgɔw ka kalanw kɔrɔ kɛ tan : « Kalan ye fɛn ye min bɛ bɔ karamɔgɔ ka kɔrɔbɔli jate sɛbɛn kɔnɔ ka se kalandenw ta ma, ka sɔrɔ a ma se u fila si hakili ma. jɛnasisi ko don k'a ye ko eglisi kɔnɔ, Bible kalan bɛ bɔ karamɔgɔ kɔngolo la tuma dɔw la ka se danabaaw ta kunkolo ma, ka dusukun to yen. Ala y'a fɔ Heburu

kitabun 4 : 2 la ko « K'amasɔɔɔ, Kibaru Duman fɔra an ye I ko a fɔra olu ye cogo min na, nka o kuma mɛnnan ma foyi ɲɛ u ye, sabu danaya ma kolonso a la a mɛnbaaw kɔnɔ. »

Ala ka Kuma dubaw tɛ waleya an ka ɲɛnamaya la fɔ ni « (a ka kuma) bɛ ne dusu la I ko tasuma bɛ ne kolow jeni » I ko Jeremie y'a fɔ cogo min na (Jeremi 20 : 9) . Danaya sɛbɛ tɛ danabaa caman dusu la bi Ala ka Kuma la. Jɛɲɔɔɔɲa sɛbɛ tɛ kungolo ni dusukun cɛ. Jɛɲɔɔɔɲa sɛbɛ tɛ Ala Kan ni danabaa yɛɛ ka ɲɛnamaya cɛ. O cogo kelen na, jɛɲɔɔɔɲa sɛbɛ tɛ an ka dɔnta ni an ka kɛta cɛ.

Ni Ala ka Kuman ye I dusukun sɔɔɔ sɛbɛ la, I ka ɲɛnamaya bɛ yɛlɛma. I bɛ hɔɔɔɲa I ka kɛnɛma dɛmɛn siraw bɛɛ ma – gwa ko laadibaaw, kalan kɛɛnkɛɛnnɛnw – katuguni I bɛ jɛya a la ko Ala b'a fɛ ka a ka kuma layidu lase I ma k'asɔɔɔ a ma tɛmɛn sira wɛɛ fɛ. O de la, Ni Senu barika la, o min sigilen bɛ I kɔnɔ, I bɛ se ka Matigi Yesu ka ci fɔlen boɲa.

Tuma dɔw la, ne ka waajuli bannen kɔ, danabaa dɔ bɛ gɛɛɛn ne la ka ne jija ni nin kuma ye : « I ye hakili jagabɔ kuma fɔ ne ye I ka waajuli la. » O kumaw mɛnnɛn, b'a to ne bɛ bɔ a kalama ko ne ye ne ka fɛn bonta jɛn, sabu, ka Ala ka Kuma sɔɔɔ hakili jagabɔ kama ani ka Ala ka Kuma sɔɔɔ I ko tɲɛ min bɛ mɔɔɔ dɛmɛn ka yɛlɛma don a ka ɲɛnamaya la, danfara bɛ olu nin ɲɔɔɔn cɛ. Waajuli ka kan ka kɛ yɛlɛmani sababu ye, a man kan kɔ kɛ hakili jagabo sababu daman ye.

O cogo la, ni « I ni Ala ka ƙoƙoƙo kunbeɓen » waati ma nafa ɗe I ka danaya ye ka I deɓɓen Ala kamineli la, ka I deɓɓen ka I jɔ I ka jurumu la, ani ka deɓɓen ka taa ɗe Ala batoli la, a ye a ke kun je. Nka o Ala ni e ka ƙoƙoƙo kunbeɓen waati la, n'i dusu fara ɗagali la, I Kisibaa ɗekoo, o koo ko Ni Senu be I dusukun lamaga (ani fana ni a kungolo falen be Kitabu kuma donniya, o ye ko ɗuman ye). Fen wene : o cogo kelenpe fana de la Ala dusukun be fa ɗagali la, an dali koson !

Ni ne ye kuma sooo an ka taamaw senfe Ala ka Kuma kalan lekoliw la, hali bi ne be kalandenw jija tan : **aw te yan ka Bible kalan walisa ka Bible don k'a taaf ! Aw be yan ka Bible kalan walisa ka Bible Ala de don !**

Danabaa caman ka sabatibaliya sababu ye ko lankolon ye minw be Ala ka kuma tije bayelema. Fen o fen be I ni Ala ka ƙoƙoƙo kunbeɓen noota Bible dayelen koo dogo la, o be I ni Ala ce jekoƙoƙa sumaya fo ka se a tijeɓni ma.

O jekoƙoƙa sebe te sooo fo ni danabaa jolen tora Ala ɗekoo a ka keneyeelen na. O keneyeelen te gwansan ye, ani a be tilenneɗa ni kantigiya ni jeleɗa wajibiya I ni I sankolo la Fa ce. Ni Ala ka Kuma kalanna ni I dusukun sonna tije ma, o tije be ke I ni balo ye, o la, o be boɗa ka koo donniya ni hakilitigiya la Matigi la.

“An be keneyeelen na. » (Zaburu 30 : 16).

A jɛlen don ko I bɛe nin ntalen dɔn : « kanminɛli kɛnɛyeelen na, o bɛ na ni kɛnɛyeelen ba ye ; kanminɛbaliya kɛnɛyeelen na, o bɛ na ni dibiba ye ! » I y'a kɔɔsi fana I ko ne yɛɛ ko mɔɔɔ tɔw ladiili ka nɔɔɔ ni I yɛɛ ka taama ye ka kɛɛɛ ni I ka o laadilikan ye. Matigi Yesu tun ye « ladibaa sɛbɛ » ye ka kɛɛɛ ni Esayi 9: 6 ye, ani o ɲɔɔɔn wɛɛɛ tɛ yen. A bɛ se di an ma ka a ka ci dilenw waleya.

I ni Ala cɛ don o don sɔɔɔma « ɲɔɔɔn kɛnɛn » bɛ cogo di I ma ka tile ko gɛɛɛnɛw bɛe kɛnɛn. Ni Ala ye laadili di I ma a ka kuma kalan senfɛ, I ka da a la ko I mago bɛ se ni hakilitigiya min na, Matigi Yesu bɛ na d'i ma, a ma na kɛ cogo o cogo.

ɲininkaliw

- 1) Ni ne bɛ Bible kalan tuma min na, ne dusukun bɛ bɔ a kalama I ko ne kungolo wa ?
- 2) Ne ka delili sigilen jɛɲɛɔɔɔɲa sɛbɛ kan ne ni Ala cɛ wa ?
- 3) Ne ka ɲɛnamaya la ni ta fan fɛ, ne bɛ laadili ɲinin mɔɔɔw de fɛ wala Ala, a ka Kuma barika la. I yɛɛ kɔɔsi : « ...U ma a ka ko latigɛɛnɛw makɔɔɔ (Zaburu 106 :13).
- 4) Ne ka baara la Krisita ye, ne bɛ laadili minw di mɔɔɔ wɛɛɛw ma, olu bɛ bɔ dusukun falen na Ala kanuya la ani hakili falen Ala ka Kuma la wa ?

SUURA SABANAN

YERE LABEN DELILI FE

Ne tuubira tuma min na, ne tun tɛ bɛrɛ dɔn Bible la, nka ne y' a faamu jooa ko b' a la ka « Ala ka Kuma » kalan. Ne bɛ ɲagali ko hali bi k' a ye ko Matigi Yesu bɛ taa ɲɛ ka kuma ne dusukun na, ni ne bɛ Bible kalan.

Kabini ne tuubi tuma, a fɔra ne ye ko ni ne ye Bible dayɛɛ, Ni Senu bɛ na a ɲɛnamaya ne dusukun ye. Tuma caman na, ne bɛ ne ni « Ala ka ɲɔgɔn kunbɛn » waati daminɛ ni dɔnkili ni dɔ ye min tun ye delili walisa Ala ka Krisita ka kow jira ne la.

Matigi Yesu ye layidu dɔ ta sani a ka fara a ka kalandenw na taa a sankolo la Fa fɛ : « *Ni tiɲɛ Ni nana tuma min na, o na aw ɲɛminɛ tiɲɛ sira bɛɛ la.* » (Yuh 16 : 13). Cogo o cogo, kalanfa kelenpe de bɛ yen : Ni Senu, ni an ka ɲɛnamaya bɛɛ ma to a sago la, an tɛ nafa sɔɔ an ka Bible kalan na. John Wesley (Nkelen cɛ min ka wajuli ye Ankelen jamana kisi murutili ma tarikitigi ka fɔla) tun bɛ « a ni Ala cɛ ɲɔgɔn kunbɛn » waati nafa dɔn. A ye hakilitigiya sɔɔ ka o dege, an fana ka kan ka a ladege. Wesley tun bɛ taa da jooa sufɛ, walisa ka wuli sɔgɔma jooa. Ne ye kunadiya sɔɔ ka ɲɔngirin a ka Ala delilan kan, a tun bɛ to ka Ala kunbɛn o min kan don o don sɔgɔma nɛgɛ ɲɛ naani. Ne ye a ka gafe dɔoni kalan o bon kelen kɔnɔ :

« ne kelen ni Ala de bε yan...A jεkɔɔ yan ne bε a ka Kitabu dayεlε k'a kalan. Ani fana, ne bε min kalan, ne bε mɔgɔ wɔɔw kalan o de la. »

Ciden Paul tun b'a fɔ danabaa kuraw ye walisa ka u jija ko Ni Senu bε se ka kuma u fε u dusukun na Ala ka Kuma kalan tɔ hali ni mɔgɔ si ma u kalan. : « Aw kɔni ye Ni Senu sɔɔ Krisita fε, o tolen bε aw kɔɔ, aw mago tε mɔgɔ si la ka aw kalan. Ni Senu bε aw kalan ko bεe la, a ka kalan ye tijε ye, inkalon tε. O de y'a to aw ka Ni Senu ka kalan mara ka aw to Krisita la. »(1 Yuh 2 : 27). Ni Senu bε Ala ka Kuma tijε jεnamaya I kɔɔ ni bε jɔ a la ko I tε se ka Ala ka kuma faamu ni Ni Senu kεnεyeelen tε, Ni Senu bε Ala ka Kuma tijε jεnamaya I dusukun na.

N'i b'a fε sεbε la ka waati jɔnjɔn sɔɔ I ni Ala ka jɔgɔn kunbεn kosɔn, I ka kan ka yɔɔ sumalen dɔ jini, I bε se ka Bible dayεlε yɔɔ min waati kelen na tuma bεe ka jεjɔgɔɔ sɔɔ Ala fε. Ka miiri o waati la dama yεε bεna I dusukun lamaga fɔɔ. Nka a jεlen don ko don dɔw la, ko I ka gwa I ka baarada mago wala mago ko gεlɛn dɔw na se ka kε ka I waati nafama yɔɔ jini, ola, a na gεlεya I ma I ni Ala ka se ka jɔgɔn kunbε. Waajibi don I ka I yεε kolo o ko kama o jɔgɔn donw na, n'i b'a fε ka taa jε ka boɔa Matigi Yesu Krisita dɔnniya la. I kana jinan ko ka Bible bila bolo kɔfε o b'a nafa ban I n'a fɔ a tε I bolo few.

Israel musow tun bε u labεn don o don sɔgɔma cogo min kungokolo kɔnɔ ka Manε kunbεn, Ala tun bε o min di u ma, an fana ka kan ka an labεn o cogo la ka ni la balo makɔnɔ.

Fɔlɔ a ka fisa I ma kosεbε tiɲε na ka ɲɔngiri n'i bε Bible dayεlε tuma min na, I kelen ni Ala. Ka fara o kan I ka kan ka I dusukun dayεlε a ɲεkɔrɔ, katuguni foyi tε se ka dogo a ma. O tumala, kun t'a la ka fεn dɔ dogo ! N'i labεnna ni cogo la ka ka Ala kunbεn, Bible bε ɲεnamaya, ani I b'a daminε k'a faamu ko I bε tiɲε minw kalan, olu bε bɔ u kungolo la, ka jigin I dusukun na.

I ɲONGIRIN

Jεɲɔgɔɲa ɲεnama ni yεrε boɲa miirili tε bεn

An bε ɲεsiranbaa caman ko ye Bible kɔnɔ minw bε ɲɔngirin Ala ɲεkɔrɔ k'a boɲa. Kretiεnw ni silamεw ka laada dɔw y'a ɲini o siraw mɔgɔw fε u ka u ɲɔgirin ka Ala deli ; nka a jεlen don ko Ala bε deli k'i to cogo min na, o tε mɔgɔ ni Ala cε jεɲɔgɔɲa cogo jira. O bεε n'a ta, k'a I ɲɔngiri Dabaa Ala ɲεkɔrɔ, o bε se ka mɔgɔ miirili ni a dusukun labεn ka ɲεsin Ala ma.

Matigi Yesu ye a ka kalanden ye sunɔgɔba la, jεtsemanε k'asɔrɔ a gengen waati tun suruɲara. « *A y'i mabɔ u la ka u furancεkεgɔngɔrɔn kerun ko kelen jafa ye, ka I ɲɔngiri ka Ala deli...* » Luka 22 : 41). A kelenpe tun don a Fa Ala ɲεkɔrɔ. A y'a ɲɔngiri ka Ala deli. O cogo kelen na, ni an ye an mabɔ a somɔgɔw

Mɔgɔ dɔw tɛ se ka ɲɔngirin ka Ala deli farikolo tɔrɔ kosɔn. Ala de bɛ dusukun fili ! Ala mago bɛ an dusukun cogo la ka tɛmɛn an farikolo cogo kan. O bɛe n'a ta minw bɛ se, ka ɲɔngirin ka Ala deli, o bɛ an dɛmɛn ko an ye kunadiyaba sɔrɔ ka kuma Ala senuman fɛ o min ye an Dabaa ye : « A ye aw majigin Matigi ɲɛ kɔrɔ », (Yakuba 4 : 10). Nin cikan bɛ ɲɛsin bɛe kelen kelen ma, ni an bɛ a kanminɛ, lahidu ɲuman ɲuman min tara an ye, o bɛ waleya « n'o kɛra, ale na aw kɔrɔta ».

I DUSUKUN DAYELE

I. An ni Ala cɛ ɲɛɲɔgɔɲa ɲuman bɛ daminɛ makari masa sigilan ɲɛkɔrɔ.

Sani Yesu ka sa, Ala tun sɔnna a ka makariba ni a ka kanuyaba kosɔn, ko a Denkɛ jalakibali ka a ni di jurumu sara ye, walisa diɲɛ ka ɲɛɲɔgɔɲa sɔrɔ Ala fɛ. Ala tun y'a fɔ kabini tuma jan sani Yesu ka gengen jiri la, ko a na a ka baarakɛlaw kunbɛn jurumu kafari yɔrɔ sanfɛ. « Ne na I kunbɛn o yɔrɔ la. Ka ne to jurumu kafari yɔrɔ sanfɛ, seereya wagande kan serubɛn fila cɛma, ne na ne ka ciw fɔ I ye... » (Ekisode 25 : 22),

Yesu sarakali jurumuw kosɔn, o ye an fɛ tariki ko ye bi : an Matigi joli senuman woyola anw ye ani o Yesu saya fɛ, sira kura ɲɛnama dayɛlɛla an bɛ se ka ɲɛɲɔgɔɲa sɔrɔ Ala fɛ min fɛ. O kanuyaba de kosɔn an bɛ se ka pɛrɛn ni ɲagali ye ko : « O de y'a to an ja gɛlɛyalɛn ka gɛrɛ Aia ka nɛema masasigilan na, walisa

ka makari sɔɔɔ, ani nɛema min na an dɛmɛ tuma bɛnnen na. » (Heburu 4 : 16).

Makari kɔɔɔ ko an ka kan ni tɔɔɔ min ye, Ala tɛ o dan an kan. Nɛema kɔɔɔ ko Ala bɛ fɛn di an ma, an ni min man kan. Ka ɲɛnamaya Ala makari tigi fɛ, o ye koba ye !

2. Jɛɲɔɔɲa ɲɛnama ni dusukun nɔɔɔlen tɛ bɛn.

Denkɛ bange yɔɔɔ tɛ se k'a bɔ a mansaw deɲa la. A tɛ se ka kɛ cogo si la ko « a tɛ bange ». Nka ni o den ma kɛ hakilitigi ye, a bɛ se ka kɛ ko ye ani a mansaw cɛ jɛɲɔɔɲa bɛ nɔɔɔ tuma dɔw la wala k'a tige yɛɛ. Den ni fa ya juru bɛ to a nɔna, nka jɛɲɔɔɲa nɔɔɔtan bɛ tige ani o ye ko jugu ye.

An minw ye Ala denw ye ko ɲuman ka jɛya a la ko, an bangerakokura waati min yɛɛ la, ko jɛɲɔɔɲa banbali donna an ni an sankolo la Fa cɛ. Ni an sɔɲna Yesu ma an dusukun na, an bɛ don Ala ka gwa kɔɲɔ, ani o den ni fa ye jɛɲɔɔɲa bɛ to badaa. Nka ni an ye jurumu kɛ an ni Fa cɛ jɛɲɔɔɲa ɲuman bɛ nɔɔɔ.

An ka kanminɛbaliya b'a to duba min tun bɛ an kan fɔɔ ka o dɔn. O jɛɲɔɔɲa tigeli tɛ Ala nɔ ye. Jɛɲɔɔɲa tigeli bɛ bɔ an dusukun nɔɔɔleɲa de la. Yɛɛmani min kɛra, o ye an de nɔ ye..

Dusukun nɔɔɔlen

Yuhana Bujan ko : « Jurumu bɛ ne yɔɔɔ jaɲa Bible la. Bible bɛ ne yɔɔɔ jaɲa jurumu la. »

Ni mɔgɔ dɔ ye Ni Senu dusu kasi, o sɔnna ka kolo jurumu ye, Ala ka kuma nege fana bɛ bɔ a la. Walisa ka danaya manamanalen ka to, ani Ala ka Kuma kalan nege, wajibi don dusukun jɛlen ka to Ala ɲɛkɔɔ. Sabu « ... Ni danaya tɛ, mɔgɔ si ko tɛ se ka diya Ala ye » (Heburu 11 : 6).

Ni an bɛ taa ɲɛ ka an yɛɛ la ɲinan an ka jurumu kɔ, an ka danaya bɛ sa, hali ni an bɛ Bible kalan, sabu bɛn tɛ an dusukun ni Ni Senu cɛ.

Dusukun saniyalen

Wajibi don, an dusukun nɔgɔlen jalakilen ka saniya walisa jɛɲɔgɔɲa ka tugu kokura an ni Ala cɛ, jurumu kɛlen kɔ. O de la fɔ an k'an dusukun dayɛɛ Matigi ye k'an jɔ an ka jurumu la walisa yafa ka kɛ an ma. « Ni an b'an jɔ an ka jurumuw la, ale ye kantigi ye, a tilennen bɛ ka an ka jurumuw yafa an ma, ani k'an saniya tilenbaliya bɛe ma. (1 Yuh 1 : 9).

Ne ye Ala ka mɔgɔ dɔ ka delili sɛbɛn nin yɔɔ kɛɛɛ nka Bible kɔnɔ. Tuma dɔw la, ne bɛ sisin o kuma kan k'a jɔ n'ka jurumuw la Matigi ɲɛ kɔɔ. Ni ne ye jurumu min lakodɔn nka ɲɛnamaya la, ne bɛ o ta a tɔgɔ ma nɛema masasigilan ɲɛ kɔɔ walisa ka yafali ni saniyali sɔɔ o la.

“Matigi, ne ka Ala, ne ye e hakɛ ta tun ka jurumu kɛ, ne ɲɛnasisira o la. Ne je kiri tigɛ n'yɛɛ kan k'an yɛɛ jalaki, nka e ka makari ka bon, o de la ne bɛ n'yɛɛ kalifa I ma. Ne dusukun saniya ni jurumu yafa joli ye,

walisa ne ka n'wasa don yafali la danaya fɛ, I yɛɛ ye min di ne ma tɔɔɔ la ne nɔna. »

Ni an bɛ jurumu caman kɛ, o bɛɛ tɛ kɛ kelen yen ɲɔɔɔn fɛ. O cogo kelen na, an fana man kan ka jɔ an ka jurumuw la kelen ye ɲɔɔɔn fɛ Ala ye. An ka kan ka jɔ u la kelen kelen Ala ɲɛkɔɔ. Ka an ka jurumu caman yafa ɲini Ala fɛ kelen ye, o tɛna kɛ an dusukun kuncɛba kungo ɲɛnabɔli ye nɔɔɔya la, ka tɛmɛn nimisali sɛbɛ ni seginni ye Ala sago kɛli ma wa ? Ka jɔ jurumu caman na kelen ye jɔyɔɔ ka dɔɔɔn tiɲɛ la an dusukun saniyali la. Ni Ni Senu ye a bolo nkoni si ko minw na ko u ma ɲi, an ka kan ka u ta u tɔɔɔ ma ka jɔ u la kelen kelen. O kɛ to Bible bɛo kow wele tɔɔɔ min na, an ka o fɔ u ma.

Hadamadɛɲa yafa ɲiniw tɛ se ka kɛ Ala ɲɛ kɔɔɔ, sabu ko tiɲɛ sababu ye jalakili sɛbɛ ye. Nka ni an b'an ka jurumu ta u tɔɔɔ ma jɛɛɲala ni yɛɛ majigin ye, Ala bɛ an jabi a ka makariba kosɔn. A ka nɛema ye kabako ye.

Dauda ye a jɔ a ka ko juguba la tuma min na, a hakili jiginnawla ko *»Ala ka nɛemaba ni a ka makari la »* (Zaburu 51 : 1). Zaburu 51 b'a fɔ an ye ko nin cɛ hakili ɲaminɛba jigi tigɛlen y'a kɔɔɛgin Ala ma, ka jɔ a ka jurumu la ni tilɛnɛɲa ye. N'i bɛ jɔ I ka jurumu la ten - ka jɔ a la ko I y'a ɲɛnatɔmɔ ka taama I yɛɛ sago la, ani ko sisan I b'a fɛ ka kɔɔɛgin Matigi ka sira senuman ma - ka I ka jurumuw ta u tɔɔɔ ma kelen

kelen ka jɔ u la ni yeɛ majigin ye - e fana bɛe se ka jɛya Ala ka « *nɛema* ni a ka *makari* » la danaya fɛ. Dusukun bɛ se ka saniya nin cogo dɔɔn de fɛ ani ka jɛɔɔgɔya kuraya an ni Ala cɛ. Ni dusukun saniyara tuma min na, Ala ka makari ni a ka kanuya barika la, I bɛ hɔɔɔɔɔɔɔɔ kura sɔɔɔ ani danaya, delili la. Ka taama nin cogo la, o dɔɔn de b'a to dusukun bɛ se ka saniya ani ka jɛɔɔɔɔɔɔɔɔ kuraya an ni Ala senuman cɛ. Ni dusukun saniyara, nin cogo la, kanuyatigi Ala ka makari barika la, I bɛ hɔɔɔɔɔɔɔɔ kokura, ani I bɛ jɛɔɔɔɔɔɔɔɔ I ka delili ko la. « *O de kosɔ balimaw, ja gɛɛɛɛɛɛ bɛ an fɛ ka don yɔɔɔ senuma senuma kɔɔɔ Yesu joli hɔɔɔɔɔɔɔɔ barika la....o de y'a to an ka gɛɛɛ Ala la ni dusukun sɛbɛ ni danaya dafalen jɛlen ye, an dusukunw saniyalen, fo u tɛ an jalaki tun, an farikolow kolen ni ji jɛlen ye.* » *Heburuw 10 : 19-22.*) Ja gɛɛɛɛɛɛ sɛbɛ tɛ sɔɔɔ Ala jɛkɔɔɔ ni dusukun saniyalen tɛ. Jɛɔɔɔɔɔɔɔɔ jɛnana tɛ se ka kɛ Matigi fɛ ni dusukun jɛlen ni ja gɛɛɛɛɛɛ tɛ.

N'i b'a dɔn ko I dusukun kora, I hakili tɛ jigin I ka jurumu la tun ka I nisɔngoya. A jɛlen don ko Sitanɛ n'a se ko kɛ bɛe kɛ ka I jalaki, ani ka I hakili jigin I ka hake yafalenw na. Ala ye fɛn min d'i ma ka I yeɛ lakana : Yesu joli fanga, I bɛ o de ta walasa ka o kɔɔɔɔɔɔɔɔɔ kunbɛn. Jirali kitabu la, sitanɛ ye sanuman minw jalaki jurumu yafalen kɔɔɔ ko la, olu ye o joli nafa dɔn : « *U ye se sɔɔɔ a kan (balimaw jalakibaa sitanɛ) sagaden joli barika la...* » (Jirali 12 : 11). U ye

dusukun saniyalen duba sɔɔ, o dama tɛ, u ma sɔn foyi ka u dusukun senuma nɔgɔ. Alleluya !

3. Jɛɔɔɔɔɔɔ ɔɔɔɔ tɛ bɛn ni miirili jugu ye

Sababu dogolen dɔw bɛ « Ni balo nɔnɔ nege bɔ danaba la tuma dɔw la. A jɛlen don ko farigan gɛlɛn dɔ sera I ma I ka ɔɔɔɔɔɔ kɔnɔ min ye I da goya. Dumuni fɛn sugu si nege tun tɛ I la o waati la. Dumuni duman nege tɛ I minɛ farigwan waati la cogo min na, Bible kalan fana nege bɛ bɔ I la, ni dusukun ɔuman tɛ I fɛ.

Piere bɛ kangari da an ye walasa ka an tanga kɛwalew ma minw bɛ Bible kalan nege bɔ an na, o kɔ, a bɛ an jija « Ala ka Kuma min bɛ I ko nɔnɔ yɛɛwolo, o nege ka kɛ aw la » (I Pie 2 : 2). Ale fɛ kɛwale minw bɛ an ni Ala cɛ « ɔɔɔɔn kunbɛ » bali, ɔɔɔɔ cogo kelen dɔɔɔn de bɛ o la : fɛn o fɛn bɛ ni balo nege bɔ an na, an ka ba o la, ka an mabɔ o la. An ka miirili ka kan ka yɛlɛma, o kɔɔ cogo dɔ la, ko : « I ka jɔ I ka jurumu la ka nimisa ».

“O de kosɔn aw ka juguya bɛɛ dabila, ani nambara bɛɛ ni filankafɔya ni keleya ani tɔgɔ jugu fɔli bɛɛ. Sin ko bɛ de ɔɔɔni kura la cogo min na, o cogo la, Ala ka Kuma min bɛ I ko nɔnɔ yɛɛwolo, o nege ka kɛ aw la, walisa aw ka boɔa o fɛ ka kisili sɔɔɔ. (I Pierre 2 : 1,2).

Nin yɔɔ kalannen b'a jira an na ko an tɛ se ka kɛ « Ala ka kuma min bɛ I ko nɔnɔ yɛɛwolo » fɛ fɔ Ni la bana minw ko fɔra olu bɛɛ ka bɔ yen.

* **Juguya** : min sɔɔɔla ko tɛmɛnnɛnw miirili fɛ wala dimin sababu la - ka ban ka yafa ka da o kan.

Corrie Ten Boom tɔɔɔla kosɛbɛ Alima naziw ka mɔgɔ tɔɔɔ la Ravensbruck. A ye a balimamusu sa tɔ ye k'a yɛɛ to tɔɔɔba cɛma. O b'a na ta, ni a tun bɛ kuma a tɔɔɔbaa ninw ko la, a tun b'a fɔ ko ale yafara u ma sɛbɛ la. A ko : *Yafali ye nganiya ko de ye, mɔgɔnganiya bɛ se ka sɔn wala ka ban ka yafali kɛ, o ni dusukun ko tɛkelen ye.*

Ni mɔgɔ dɔ dimin bɛ I la (a tigi ye I tɔɔɔ cogo o cogo) ka ban ka yafa o tigi ma, o tɛ tɔɔɔ si lase o ma, nka a bɛna fiɲɛ bila I ni Ala cɛ jɛɲɔgɔna ko la. A laban, a bɛna juguya : I bɛna kɛ iko o tigi ka jɔn fɔ I bɛna yafali nganiya ta don min na. O nganiya dɔɔɔn de bɛna to Matigi ye an kalan delili min na, I ka se ka o kɛ tiɲɛ la : « I ka yafa an ma, I ko an fana bɛ yafa an hake tabaaw ma cogo min na ». Ni yafabaliya miirili bɛ I la, I ka yafali ɲɛnatɔmɔ bi k'a latigɛ I ni Ala cɛ « ɲɔgɔn kunbɛn waati » la. O la, I na o tigiw ka kanuya dɔn ani ka kanuya sɛbɛ sira taama ka ɲɛsin o tigi wala o tigiw ma.

* **Yurukuyuruku** : ka ban ka jɔ an ka fililiw la, ka an se bɛɛ kɛ ka u dogo wala ka u lafasa, ka ban tiɲɛ ni tilɛɲa ma, ka ɲɛnamaya mɔgɔ lafilili la.

* **Filankafoya** : Ka I yɛɛ kɛ mɔgɔ ye I tɛ min ye walisa ka mɔgɔw la kabakoya.

* **Ka nebo mogo wera bolofen fe** : Ka nege walifen nofe wala ka ban ka jagali mogo do fe a ka duba soolen koson, ka siga o la.

* **mogo korofa** : Ka an nenkun ke ka kojugu ke wala ka do an mogo joga gasila. ; ka tulo majo togo tiji ni kuma la ; ka mogo wera ka jurumu wala ko jugu baro ke walisa ka I yere la jine I ka jalaki ko.

Ni an b'a fe tije la ka balo ni Ala ka Kuma ye, ninw ye fenw ye an ka kan ka minw dabila. Ni o kera, an be ke I ko dejeni kuraw kun t'a la ka minw wajibiya ka sin min a min waati la. Ala ye « Nono yerewolo » min laben an baloli kama, o nege ni a minogo na an mine ni an ye Bible daye tuma min na.

4) Jerojona sebe ni yere ko hami te ben

Misioneri muso do ye san caman ke baara la Japon jamana kan dije mogobaaw cema. Ne ye nin kumakanw bo a ka bataki do kon :

“Ala ka kuma min beban yere la ko fo ka I ka gengenjiri ta don o don, o be cogo di bi ? Ne ye n'ka kretien kitabu laje tuma min na, ne y'a kasi ko ne ye minw san san mugan laban in kon ko olu be be kuma ko min na, o ye ka danaya sira nojya ye ani k'a sabati. Nka ne hakili be ne ni Matigi ka je damine tuma kuma kalannenw na, minw tun be kuma nin kow la : ka ban I yere la, ka I gengenjiri ta don o don, ka jenanamaya saniyalila, ka to Krisita la, k'a to a ka jenanamaya I kon. Nin kalanw de tununna doni doni wa, o de ye ni

miirili ye ? A dɔɔ, Sinua ƚɛminɛbaa dɔɔ tun b'a fɛ ko o de fɔtan : « Farajɛ la tilebi yanfanw na, wala yɛɛna hɔɔɔɔ bɛ di ƚɛ fan minw fɛ, ne y'a ye ko eglisi bɛ a yɛɛ ni Yesu su kununli se sɔɔɔli ba jate kelen ye. Danabaaw bɛ hami se sɔɔɔli ko la, ani hɛɛɛ, ani Ala Denkɛ ye ko ƚuman minw di an ma. Minw bɛ jɛ a ka tɔɔɔ kow la, olu de ka dɔɔɔ. Asi eglisi tɛ ten dɛ, kɛɛn kɛɛnɛɛɛ, gɛɛɛɛ ni kɔɔɔɔɔli baw bɛ jamana minw na. Nin yɔɔɔ danabaaw bɛ jɛ Kirisita fɛ a ka tɔɔɔ kow la k'a taa fɛ. « Ka niyɔɔɔ sɔɔɔ a ka tɔɔɔ kow la, o ye tɔɔɔ sɔɔɔli ye.

Paul ko : « Ne bɛ min ƚini, o filɛ nin ye, ka Krisita ni a kununli sebaaya dɔɔ, ka ne niyɔɔɔ ta o tɔɔɔ kow la ka kɛ a bɔɔɔɔɔko ye a saya la, » (Filipekaw 3 : 10). Amɔsi b'an dɛmɛn ka Paul ka nin hami ko nin faamu : « ...Mɔɔɔɔɔɔ filɛ bɛnɛbali bɛ se ka taama ƚɔɔɔɔ fɛ wa ? » Amos (3:3). Ni a ka di an ye ka taama su kununli sebaaya la, an fana ka kan ka an niyɔɔɔ ta su kununli tɔɔɔ kow la. « Ka niyɔɔɔ a ka tɔɔɔ kow la » kɔɔɔ ye mun ye anw fɛ bi ?

Fan wɛɛ fɛ, Paul bɛ an miirili saman ka ƚɛsin tɔɔɔba ma min sirilen bɛ kanuya la : « ...Kanuya tɛ a yɛɛ nafa ƚini...a bɛ fɛn bɛɛ muɔ. » (1 Kɔɛnt 13 : 5, 7). O kanuya kɛra hadamaden bɔɔɔɔɔko ye Matigi Yesu Krisita fɛ.

A nali kɛra Ala ka kanuya jiralen ye di ƚɛ la. A taama cogo, ni a ka kumaw ni miiriliw, a yɛɛ di cogo Fa Ala

sago ma, olu bεe tun bε mɔgɔ ka kanuya cogo jira min tun tε jɛnamaya a yεε nafa kosɔn. Fɔ cogo wεε la, ka bɔ so waro la ka se gengenjiri ma, Matigi Yesu bana ka a ka jɛnamaya dafalen nafa jɛsin a yεε ma, k'a yεε di « a taw » jɛnini ni u kisili ma.

O de la, a ka dugukulo kan jɛnamaya san bisaba ni saba kɔnɔ, a m'a a yεε « ni dili » 1 Yuh 3 : 16) dabila mɔgɔ wεεw ka hεεε kosɔn. A dusu tɔorɔ wati la, sani a ka gengen jiri la, kumaw sɛbɛnnen bε a ko la : « *Yesu y'a dɔn ko a ka waati sera ka bɔnin di jɛ la, ka tua a Fa fε. Ayiwa, a yεε ka mɔgɔ minw hε di jɛ la, a tun ye minw kanu, a ye olu kanu fɔ a laban.* » (Yuh 13 : 1). Owɔ, Yesu ka kanuya tun tε a yεε nafa jɛni, nka a tun bε fɛn bεε muju.

Ni an b'a fε ka to jɛjɔgɔjɔna sɛbε la, an Kisiba fε, an ka kan ka an dusukun sɛgɛsɛgɛ kosɛbε: Ala ye jɛnamaya min di ne ma, ne bε o bila baara la n'yεε nafa dɔrɔn kosɔn wa ? Ne labɛnnen don k'an ni di kanuya taamashyɛn ye mɔgɔ wεεw kosɔn wa ?

Ala ka kanuya ni « ne fɔlɔ » miirili tε bɛn. « Ne fɔlɔ » miirili b'a jira ko yεε kanuya ye jogo juman ye, ani ko ne hamina kow nafa ka bon ka tɛmɛn mɔgɔ wεεw ka hεεε kan. O yεε ko hami ye di jɛ laban taamashyɛn dɔ ye : « *...mɔgɔw na kε u yεεw fε, nafolo negetɔw, tɔgɔ jɛninaw, kuncɛhaw, Ala tɔgɔ ti jɛbaaw, hangebaa kan bilabaaw, fitiriwalew, Ala jɛsiranbaliw, mɔgɔ gɛlɛnw, hinɛtanw tɔgɔ ti jɛbaaw, yεε minɛbaliw,*

farimanw, u tɛ ko ʃuman fɛ, janfanciw, yɛrɛsagokɛlaw, u falen bɛ kuncɛbaya la, ʃɛnajɛ kow ka di u ye ka tɛmɛn Ala ko kan.... » (2 Tim 3 : 2-4).

Danabaa sɛbɛnnikɛla dɔ ko : « *sira min tɛ taa danaya kulu sanfɛ, ni u kafɪ ka tɛmɛn siraw bɛɛ kan, yɛrɛ kanu bana da jolimaw bɛ o la. »*

An ka jurumu de bɛ an ka yɛrɛ ko hami sɛmɛnciya. Owsald Chambers an ka yɛrɛ ko hami ko ʃɛfɔ nin cogo la « *ka yamaruya ʃini ka kɛ I yɛrɛ ka kotigi ye »*, o ko fana ko : « *a kɛra jogo ʃuman sira fɛ sa o, a kɛra jogo jugu sira fɛ o, o tɛfɛn bɔ a farati yɔɔ la. Ka ʃɛngoya ko lagosi wala katigɛlɛya o man gɛlɛn, ni a bɛ waleya soɲali wala mɔgo tɔɲɔ fɛ, n'ka an k'a faamu ko hadamaden ka ʃɛngoya bɛ jira cogo wɛrɛw fana fɛ.*

Yɛrɛ ko hami ye gɛlɛya caman sababu ye gwaw ni sigidaw ni eglisiw kɔɲɔ, ne ka waati, ne ka wari, ne ko kɛ cogo, ne miirili cogo, ne ka nisɔndiya ko..... Fɛn o fɛn tɛ kɛ ka kɛɲɛ ni Ala ka kanuya cogo ye, o ye ʃɛgoɲa cogo dɔ ye Hadamaden ye min sɔɲɔ tiɲɛ ye.

Sankolo jigi

An bɛ se ka an ka yɛrɛ ko hami dɔn sababu min na, o ye k'an yɛrɛ filɛ ka kɛɲɛ ni Ala cogo ye.

J.B. Philips y'a fɔ a ka kitabu la o ye min wele ko « *Bataki ka ci eglisi kuraw ma »* ko : « *an bɛ Ala ko a ka an fa a sago dɔnniya la, ka Ni Senu ka dɔnniya ni hakilitigiya di an ma, walisa an taama cogo ni Matigi*

cogo ka bɛn. (Kolosekaw 1 : 9). Ni an bɛ Paul ladege, ka Ala deli walisa a ka na ɲɛw wɛlɛ, an na an ka ɲɛnamaya cogo yɛrɛ yɛrɛ dɔn, ka kɛɲɛ ni Ala yɛrɛ sago ye.

An terimuso kɔrɔ dɔ ye Ala ka makari si dɔn, a y'a latige tuma min na, ka a ka so kɔnɔ kɔrɔbɔli dɔ lajɛ Ala ta cogo la. A ka nɛgɛjuru tun y'a lakunu dugutilaba fɛ. Polosi cɛ dɔ y'a fɔ a ye ko : Jɔn tun bɛ e ka mɔbili bolila kunun ? Muso y'a jaabi ko : ne denke fila ye a singan, ko u bɛ taa denmisɛnw ka bible kalan yɔrɔ la. Polosi cɛ ko : Kibaru jugu bɛ ne fɛ ka fɔ I ye. I ka mɔbili bolibaa sunɔgɔra, mɔbili ye sira bila ka ta jiri tan. Mɔbili bolibaa sara, mɔgɔ jigi tɛ a tɔ kelen kɛnɛya kan kosɛbɛ. Nin muso denw tun ko ka di a ye kosɛbɛ. A hakili ɲamine tora ten.

Talifɔni bila tɔ a y'a fɔ Ala ye ko : « *E Ala ! Denba bɛ se ka mun kɛ ni ɲɔgɔna ko la sa* . A kɛra kunnadiya sabu nin danabaa muso tun bɛ se Ala delili la, ani ka miiri ka kɛɲɛ ni Bible ye. Kɔfɛ o muso y'a fɔ ne ye ko o kasara waati la, foyi ma jigi ale hakili la ni Bible ka nin kumaw tɛ : « *Aw ka barika da Ala ye ko bɛɛ la, katuguni o ye Ala sago ye aw ko la Krisita Yesu la*. (1 Tesalonikekaw 5 : 18). *Nka Matigi, e yɛrɛ b'a dɔn ko ne dusukun sumayara, k'a lankoloɲa, ne bɛ yɔrɔ min na sisan, ne tɛ o dɔn. O bɛɛ n'a ta, ne b'a fɛ ka I ka kuma kanminɛ, ka barika da Ala ye. Ola, ne b'i deli, kahako dɔ kɛ ne dusukun na. Ni ne ye kanminɛli kɛ barika da nin su gɛlɛn na, a to ne bena kuma minw*

*fɔ, olu ka kɛ tiɲɛ ye, sabu ne kɛra ɲuman dɔnbali ye
ɲɛɛ ɲɛna. »*

Ne terimuso ye a ka danaya bila baara la, k'a daminɛ ka Ala deli : « *A barika sankolo la fa, I ka Alaya kosɔn.* ». Nka a dusukun sumalen lakolon tora. A taara ɲɛ ka segin a ka barikadali kan... Ola, Ni Senu ye baarakɛ a kɔnɔ, k'a dusukun jigi sigi k'a tanuli sɛbɛ don a da. Nin dibi fanga waati la, Dɛmɛnbaa nana nin Ala den ka danaya ni kanminɛli kunbɛn. Ka Ala ka kañuya jɛya a ma. Dugujɛ da fɛ, a dusu tun sumana hali k'asɔɔ a ɲɛw tun falen bɛ ɲɛji la. Ala ka hɛɛ min bɛ tɛmɛn mɔgɔw ka hakilitigiya dan kan, a ye o sɔɔ cogo min na. a ye lakali ni hakili sigilen ye. A taama cogo fɛ, nin danabaa muso y'a jiri ko tɔɔɔba waati la, furancɛba bɛ mɔgɔw ka ko faamu cogo ni Ala ka bɔdaw cɛ.

Ni jɛɲɔgɔɲa sɛbɛ bɛ I ni Ala cɛ, I yɛɛ fana bɛna a ye ko danaya ni nɛema walew ye jɛɲɔgɔɲw ye. Ni dusukun falen bɛ waleɲuman don ni danaya la, Ala na a sago jira I la I ka ɲɛnamaya kunkan. hali ni o kɛra ko ɲuman wala ko jugu ye e yɛɛ fɛ. Ala ka bɔda olu de bɛna e dusukun tɔɔɔlen sabati walisa I k'a d'a la ko : « *Fɛn hɛɛ bɛ baarakɛ ɲɔgɔn fɛ, ka koɲuman kɛ Ala kanubaaw ye* » (Romɛkaw 8 : 28). Nin jigi sigi kuma man kan ka kɛ tiɲɛ sumalen ye ni tɛ min na, nka a ka kɛ kabako layidu ye, min bɛ baarakɛ an ka ɲɛnamaya I ko tiɲɛ sɛbɛ. Ni Matigi tanuli nege ye I minɛ, I Matigi tanu. I ka Matigi tanu fana ni a tanuli nege tɛ I la. I ka

taa ƶE ka Matigi tanu ƆƆ a nege ka don I la. Foyi tE na se an ma an ka ƶE namaya la min ka kan ka Matigi tanuli bali an fE.

An ye bataki min sƆƆ ka bƆ misiƆƶeri kantigi jijalenw fE. minw bE baara la kabini san caman kƆƆnfE (moyen orient), an nin kuma sƆƆ o la, u tun bE baara la kƆƆbƆliba cE ma tuma dƆw la, : « *Ne bE se ani ne ka kan ka Matigi tanu a ka Alaya kosƆ. Nka u kana kE ne ka faamu cogo kosƆ.* »

Walisa ka dƆ fara Corrie Ten Boom ka kuma fanga kan a ye min ƆƆ yafali ko la, an bE se ka ni ƆƆ ka fara a kan. Matigi tanuli ye ƶE natƆmƆli ko de ye, ola, an dusukun mana kE cogo o cogo an ka kan ka o ƶE natƆmƆli kE. Ni an sƆnna ka Ala tanuli ƶE natƆmƆ, a yeE bE dusukun funteni ni hEre di an ma ani ja gEleya a ka kanuya la - an mana kE ko o ko la.

I hakili to a la ko a ma ƆƆ ko an ka Ala tanu ko bEe kosƆ, nka an ka a tanu ko bEe la. Ala waleƶuman dƆn sE bE min sababu ye an sƆnni ye Ala sago ma, o ye danaya minE n dƆ ye min bE dafara don dimin ni yeE hine minE cE. O ye tiƶE ye eglisi cogo min na. tiƶE don ten dƆgƆƆƆso la fana ten !

DiƶE fiƶEba cE ma, dugukolon kan dusukun bE dogo yƆƆ sƆƆ yeE hine minE la waati min, dusukun min sinnen bE Matigi ma, o na se ka tanuli kE.

“Ni tƆƆƆ kunƆƆƆw sera an caman ma, an bE talon k’an hi. An b’a sigi Ala sagow don da la, k’an fiƶE bƆ

ni yerehineminaye. Hali danabaa werau ka jefogofa an fe o tawo kow la, o be a juguya. Nka ka Ala te a ta hadamadenw cogo fe, a ka kunuyaba koson, a be gere an na k'a bolo manabwan nefe, a Denketegesogolen, k'a fo an ye ko : « ni Ala be se ka a ka ko latigelen waleya dijekon dusukun jafolen fe, o tuma la, I ka barika da Ala ye, I dusukun jafoli koson. » Oswald Chambers (Cogo be walisa a ka masaya ka na).

Owo, Ala be cogo di an ma cogo min na kan hawo an yere ma, ni an b'a fe ka o faamu, wajibi don an k'a damine k'an ka jenamaya laje ka kere ni Ala sago ye.

Fura min be Ala bolo ka jesin yere ko hamibaatow ka jenamaya ma. o te yelamani ye, o te kalan ye, fo saya. An ka dugukolo kan jenamaya waati la, ni yere ko hami dusu be jagon kunbe, danaya sebe de b'a to an ka nisondiya an cogoya la ka kere ni Ala sago ye : « Aw sara, aw ka jenamaya ni Krisita dogolen be jagon fe Ala fe. » (Kawsekaw 3 : 3).

An « ni Krisita dogolen jagon fe Ala fe »- saya ni su don ni su kunuli fe (Romakaw 6 : 2-4) - an farala, an tigera pewu pewu ka bo dugukolo kan jenamaya ni a ka yere ko hami kow la. Ani sisan an be se ka jagali jenamaya kura jigi la. Danaba sebe salen ko dali fo la, a kera danfen kura ye Ala fe.

Ni an y'a faamu ko « an ni Krisita gengenna jagon fe », an ka jenamaya tena ke yere ko hami jenamaya ye tun fo « Krisita ko hami » jenamaya. Nka wajibi

don an k'an ka dugukolo kan gɛlɛya ko ɲɛnabɔ tuma dɔ ni an b'a fɛ ka to o jɛɲɔgɔɲa la tuma bɛɛ.

Ne ka dugukolo kan gɛlɛya

An k'an yɛrɛ ɲininka koba dɔ la : ne ka ɲɛnamaya sinsinnen bɛ Matigi kan wa, wala n'yɛrɛ ?

Mɔgɔ min ka ɲɛnamaya sinsinnen bɛ a yɛrɛ kan, o bɛ a sigi ɲɔgɔnw kɛlɛ jɔona. Kow o ko bɛ a sago ni a ka hɛrɛ ni a nisɔndiya kow bagabagara a bɛ olu kɛlɛ. Campbell Morgan ye a ɲɛfɔ nin cogo la : « *ɲɛngoya ye jurumu kisɛ yɛrɛ de ye, juguya dili, ani jahanama dilala nin fɛn min ye.* »

Don dɔ wula fɛ, delili lajɛ dɔ senfɛ, ne ye muso dɔ kan mɛn delili la, ni fangaba ye. A jɛlen don ko a tun bɛ ka Matigi kunbɛn cogo kura la : « *Matigi, I bolo kanulen da ne kan, ne gengen jiri I ka ne kanu fɔka ne faga, ne t'a fɛne ka ɲɛnamaya tun, nka e ka ɲɛnamaya ne kɔnɔ* ».

Nin delili ye ne nisɔndiya kosɛbɛ. Nin muso tun b'a dɔn ko a hɔɔɲara Yesu saya ni a su kunnuli fɛ ani ko « a sigilen bɛ sankolo yɔɔw la Jesu Krisita la », nka a tun b'a dɔn ko a farikolo tun ye nin dugukolo ta ye hali bi. Ko min bɛ a dusu la kosɛbɛ a ka delili bɛ o jira : jɛɲɔgɔɲa sɛbɛ Matigi fɛ. Kɔfɛ, ne ye n'miiri nin muso ka delifi la, ne y'a kɔlɔsi ko a tun y'a sinsin ciden Paul ka kuma dɔ kan « *Ni aw bɛ taama farisogo kow la, aw na sa. Nka ni aw bɛ*

farisogo ka kɛwalew faga Ni Senu barika la, aw na ɲɛnamaya. »(Rom 8 : 13).

Kuma minw bɛ tugu nin na, o na aw dɔw dɛmɛn ka nin verese faamu ;muso ka delili ni nin verese kuma sumali fana na dɔ wɛrɛw wasa kosɛbɛ. Aw minw bɛ Gɛrɛkikan dɔn, mɔɔɔ hɔɔɔɲa tiɲɛ min bɛ nin yɔɔɔ kalannen kumasen filanan na, o bɛ jɛya kosɛbɛ.

« Ni aw bɛfarisogo ka kɛwalew faga Ni Senu barika la, aw na ɲɛnamaya. » (Rom 8 : 13).

* **Fɔɔɔ**, Gɛrɛkikan na. « aw » ye fagali kɛbaa ye.
Bible tiɲɛ : ni ne b'a fɛ ka hɔɔɔɲa ne farisogo kɛwalew ma, (ɲɛnamaya ɲɛngo), ne ni Ala ka kan ka jɛ.

* **O kɔ** : Yɔɔɔ kalannen b'a fɔ an ye fana ko Ni Senu barika la. an bɛ Ala ka se sɔɔɔ an dugukolo kan taama cogo ɲɛgow kan.

* **Bible tiɲɛ** : Ne tɛ se ka ne ka ɲɛngoya faga ne yɛrɛ barika la hali k'asɔɔɔ wajigi don ne ni Ala ka jɛ delili ni kɛwalew fɛ. Ni Senu dɔɔɔn de bɛ se ka ne hɔɔɔɲa ɲɛgoya ma ka ne to dugukolo kan.

* **O kɔ** : an k'a kɔɔɔsi ko nin verese kuma waati b'a jiri ko ne ni Ala ka jɛ ka kan ka kɛ jɛɲɔɔɔɲa tigeɓali ye, delili ni taama cogo la.

* **Bible tiɲɛ** : Nin yɛɛmaniba bɛ se ka kɛ ni danabaa kamalen bɛ sɔɔn ka Ni Senu deli siɲɛ kelen ko a ka a yɛrɛ kanuya faga a kɔɔɔ, Nka siɲɛn kelen dɔɔɔn ko

tɛ. Nka ni yɛrɛ ko miirili y'a kun kɔrɔta tuma o tuma, an ka kan ka jɔ a la tun delili fɛ ko an bɛ an yɛrɛ di Ala ma Ni Senu barika la. Ni an ye an sinsin Ni Senu ka baara kan tuma bɛe la, an na se ka an taama cogo ɲɛngow bɛe faga. Ala b'a fɛ nin danaya baara kɛ cogo ka kɛ an ni taama cogo ka kɛ an bɛe kelen kelen ta ye, an ka jija a la, ka to a kan.

Walasa ka tiɲɛ faamu, an k'an yɛrɛ jate kiritigɛ yɔrɔ la. Mɔgɔ dɔ jalakira ko a ye mɔgɔ faga. O mɔgɔ faga ko sɛgɛsɛgɛra kosɛbɛ k'a ye ko a sɔn don. Kiritigɛla kan k'a jalaki bin a kan sisan. Kiritigɛ so mankan sumana, kiritigɛla wulila k'i jɔ : « Mɔgɔ faga jɔra nin cɛ la, a ka kan ka faga. »

Kiritigɛla ka baara bɛ dan yen. Nka ni ale yɛrɛ ko ko a tɛ ɲɛ fɔ ale yɛrɛ ka kabusi bɔ tabali jukɔrɔ ka o cɛ faga, o tuma la, ale fana na jalaki mɔgɔ faga kosɔn.

Kiritigɛla kelen kɔ ka jalaki bin o cɛ kan, a tɛ se ka fɛn wɛrɛ kɛ fɔ ka o mɔgɔ fagala to sariya ka bolo kan.

A bɛ ten fana an ka ɲɛnamaya ɲɛgo fan fɛ. A fana dan ye jɔli ye a ka ɲɛngoya la ye. An fana ka kan ka kiritigɛ an taama cogo juguw bɛ kan ka u jalaki kɛ saya, I ko kiritigɛla y'a kɛ cogo min kiritigɛ yɔrɔ la. Nka an fana tɛ se ka an ka juguya kow faga an yɛrɛ ye. Nka nɔrɔ ka da Ala tɔgɔ kan. Ala de bɛ an ka juguya fagabaa di, o ye Ni Senu ye.

Ɔwo, Ala ka nɛema barika la, Ni Senu de bɛ an dɛmɛn ka an farisogo ka kɛwalew faga. Ni an ye nin dakabanan seko ta ka sɔn ka baarakɛ ni o ye tuma bɛɛ la, an na hɔɔɔɔɔɔ ni ɔagali sidɔn an ka ɔɛnamaya la min sinsinnen bɛ Krisita kan.

Muso min ko fɔra ka tɛmɛn, o ka delili ni Ala ka kuma ɔɛya ye ne dɛmɛn ka delili kɛ tan : Matigi, I ka ne siri I gengenri la I Ni Senu barika la, walisa ka ne kanu fɔ ne ka sa. Ne t'a fɛ ne yɛɛɛ ka ɔɛnamaya tun, nka e ka ɔɛnamaya ne kɔnɔ !

A ka nɔɔɔɔ ka miiri ko an ka yɛɛɛ balo ni an ka yɛɛɛ kalan Ala ka kuma la ko' o kun ye an ka ɔɛnamaya sɔɔɔ an bɛ wasa min na. A dun tɛ ! Munna Layidu Kɔɔɔ karamɔɔɔɔ tun bɛ waati jan ta ka saga bon sagaw la ɔumanw balo ka ɔɛ ? O kun tun tɛ dɔ wɛɛɛ ye mɔɔɔɔ ka ɔɛbɔ u fɛ kɔ wa ? Sagaw la ɔumanw tun bɛ ɔɛnatɔmɔ de, ka u kɛ saraka ye. U tun bɛ bila u dan na kabini u bange tuma sarakali kama.

Tuma caman, an danabaaw bɛ miiri kalon kan ko kuma dɔnniya ni dɔnkili da seko min bɛ an na, ko o bɛ diya Ala ye, ni an ye o kɛ I ko se sɔɔɔbaaw ɔɔɔɔɔɔ dan bolo la, danabaa kulu ɔɛna. Ni Ala ye an balo a ka kuma fɛ k'a to an ka danaya kɛ a la a ka kanuya kɔnɔ, o tɛ kɛ walisa mɔɔɔɔɔ ka ɔɛbɔ an fɛ ka tɛkɛɛɛ fɔ an ye, nka an ka ɔɛnamaya ko bɛɛ ka di ka kɛ saraka ye saraka bɔlan kan. An ka kan ka sa an ka fɛn bɛɛ – yɛɛɛ hinɛ minɛ, jo di yɛɛɛ ma, an ka wasa yɛɛɛ la, an

ka yeƐ ko hami, an ka yeƐ jabɔ ani o Ɔɔgɔ kow – la fɔɔ ka sɔɔ ka Ɔenamaya fɛn bɛ la Ale la. Ciden Paul dusukun giriyalenba y'a jira ko ni a bɔra Timote la, ale ma mɔgɔ si sɔɔ min bɛ janto Kɔɔse eglisi la. O dugu danabaa caman tun t'a dɔn ko « *kanuya tɛ a yeƐ nafa Ɔini* ». Paul Ɔenasisilen y'a kɔɔsi ko : « *U tɔw bɛ bɛ hami u yeƐw ka kow la, u tɛ hami Krisita Yesu ka kow la* » (Filipekaw 2 : 21).

Eglisi bɛ tɔɔ la diƆe yɔɔ caman na bi, danaba minw bɛ o ka jate bi sɛbɛ la, olu bɛ min ? An ka Ɔenamaya ni an kɛƐƐ kow ye an ka waati bɛ ta sɛbɛ la, fɔ an tɛ se ka dɛmɛn don an balema ma jigi wɛƐ tɛ minw fɛ wa ? An k'an hakili to a la, ko Ala ka kanuya dɔɔn de tɛ a yeƐ nafa Ɔini ani ko a bɛ fɛn bɛe muƆu. An ka yeƐ ko hami ka kan ka faga fɔɔ yani an ka fa Ala ka kanuya la, I ko jifilen kɔɔ kumu bɛ bɔn cogo min fɔɔ ka sɔɔ ka fɛn timiman kɛ a kɔɔ. Duba ka da Matigi kan k'a ye ko Ni Senu de bɛ nin ko fila waleya an ka Ɔenamaya la !

An bɛe kelen kelen ka kan ka Ala deli tuma bɛ walisa Ni Senu ka yeƐ ko hami faga ka bɔ an ka Ɔenamaya la ani k'a fa Ala ka kanuya la fɔ k'a bɔn, sabu « *Ala ye a ka kanuya jigin an dusukunw na ka caya a Ni Senu barika la, a ye o min di an ma.* » (Romɛkaw 5 : 5),

Ni nin tiƆe ye I dusukun lamaga tuma min na, i ni Ala ka Ɔɔgɔn kunbɛn waati la, Ni Senu ni Ala ka kuma bɛ tiƆe kuraw jira I la. An y'a fɔ ka ban siƆe caman ko

wajibi don jεrɔgɔɔa sεbε ka sɔrɔ danaba ni a ka Ala cε. An k'an se ko bεε kε walisa fεn si kana sɔrɔ an ka jεnamaya la min bε o jεrɔgɔɔa bali.

Kolosili : Bible kɔnɔ, saya kɔrɔ tε bani ye pewu pewu fɔ farali. Farikolo saya ye ni ni farikolo farali de ye. Ni la saya ye abada farali ye ka bɔ Ala la. Ka farikolo kεwalew faga o kɔrɔ ka yεrε ko hami bɔ hadamadεɔa la pewu. Iko an y'a fɔ cogo min ka tεmεn, nin tε se ka waleyaya ni Ala ka sebaaya tε, Ni Senu.

Seginkani jɛninkaliw

1. Ne hakili jiginna jurumu dɔ la ne ma jɔ min na Ala jεkɔrɔ wa ?
2. Ne dεsε yɔrɔ ye :
  - yafabaliya miirili ye wa ?
  - ka dεsε ka mɔgɔw kanu minw ko man di I ye wa ?
  - ka mɔgɔ lafili k'an yεrε kε mɔgɔ sεbε ye wa ?
  - ka keleya mɔgɔ wεrεw seko ni u bolofεnw na wa ?
  - ka mɔgɔ wεrεw kɔrɔmatigε wa ?
3. Ne be se ka taama danaya jεnama sira fε sabu n'dusukun saniyara wa ?
4. Ne ka don o don jεnamaya sinsinnen bε Krisita kan wa wala ne yεrε ?

SUURA NAANINAN

I NI ALA KA ƶOGON KUNBEN WAATI

Ni an bε hakili jagabo kε, ka miiri ko an bε se ka an ka don o don kow bεε ƶenabo ka soƆo an ma taali kε Matigi Yesu Krisita ka nafoloba la I dusukun dayεlɛlen Bible dayεlɛlen kunna, kuncεbaya wale si tε tεmɛn o kan.

Masakε Dauda bε danaba suman ni dani si ye min bε falen ka ni la den ƶuman kε. A ko : Mɔgɔ « *min bε miiri Matigi ka Kuma la, o na den ƶuman kε* », ani « *o tigi bε fɛn o fɛn kε, o bεε bε ƶε* ». (Zaburuw 1).

“*Matigi ka sariya ko ka di o tigi ye haali a bε miiri o sariya la su fara tile kan* ». (Zaburuw 1:2).

Ne b'a fε tuubiden kuraw tuma caman na ko : « *Bible sura kelen kalanni don o don, o bε sitanε siran I ƶε.* » O cogo la, I ka yɔƆo ƶenatoƆɔlen kalan Bible kɔƆo, ka segin k'a kalan, ka miiri a Veresew kɔƆo la kelen kelen. I delila ka misiw kɔƆosi foro la, ni u bε u ƶa ƶimin tuma min na. U bε bin minw tige kungo kɔƆo, u bε mɛn o kan k'a ƶimin, o kɔ u bε a lakunun, o bin bε labɔn tun ka segin a kan k'a ƶimin walasa k'a nɔƆo bεε bo a la. Nin bε an dɛmɛn ka faamuli soƆo Ala ka kuma kalan cogo la ani ka miiri a kumaw kɔƆo la.

Ne ye cɛ dɔ dɔn min sɔnna Matigi ma k'a si to san 17 la ; a tun tɛ Bible dɔn kosɛbɛ, a tun tɛ taa eglisi la, a tun ma kalan fana lekɔli la. Nka a bangeri kokura tuma min na, a y'a latigɛ ka boɔna Ala ka nɛema ni Matigi Yesu Krisita dɔnniya ni a ka kanuya la. A taara Matigi fɛ k'a sɔrɔ a tun y'a ka Bible bɛɛ lajɛlen kalan siɲɛ tan ni saba ɲɔgɔn. I kɔrɔla o I ma kɔrɔ o, I kalanna o I ma kalan o, I bɛ se ka Bible kalan don o don.

Bible dayɛlɛlen, dusukun saniyalen, I yɛrɛ majigilen k'a I ɲɔgirin ka Dauda ka delili ɲɔgɔn kɛ : « *I ka ne ɲɛw dayɛlɛ walisa ne ka kabakow filɛ I ka sariya la.* » (Zaburuw 119 : 18). Ninw ye fɛn ɲumanw ye minw bɛ mɔgɔ labɛn yani I ni Ala cɛ ɲɔgɔn kunbɛn waati cɛ nafaba bɛ sɔrɔ min na.

I ko an y'a kɔlɔsi cogo min na, mɔgɔ dɔw m'a faamu ko mɔgɔ ni Ala cɛ ɲɔgɔn kunbɛn waati ka kan ka kɛ kumaɲɔgɔɲa de ye fan fila fɛ : Matigi bɛ kuma an fɛ a ka kuma sɛbɛnnen fɛ, an bɛ min kalan ka miiri a la, ani an bɛ a jaabi delili fɛ. Nka ɲɛnasisi ko don k'a ye ko mɔgɔ caman m'a faamu ko ni Ala kumana u fɛ, a bɛ sigi ka jaabi makɔnɔ ka bɔ o tigiw fɛ. Ni an y'an hakili jagabɔ Ala ka Kuma kan, o kuma bɛna ka don a ka miirili cogo la ka kɛ o dɔ ye. Ni an bɛ taama ka kɛɲɛ ni o kuma ye, a bɛna ka don an ka ɲɛnamaya la, ka kɛ o dɔ ye.

A dɔra aw la ɲininkali kɛ ko : « Ala bɛ kuma ne fɛ cogo di ni ne bɛ a ka kuma kalan ? Ne yɛrɛ fɛ, ka hakili jagabɔ verese kalannenw bɛɛ kelen kelen kan,

ka jininkali dɔw kɛ n'yɛɛ la, o nafa ka bon kosɛbɛ. O jininkali dɔw dira ne ma a bɛ san dama bɔ, ani olu bɛ ne jɛminɛ ne ni Ala ka kumaɲɔɔɲa waati la. E fana bɛ se ka jininkali kelenw ta ka baara kɛ ni u ye Ala ka Kuma kalan waati la. Ne bɛ baarakɛ ni nin jininkaliw ye kabini san caman, o de la, ni ne taara ndana ka Ala ka kuma dayɛɛ ten u bɛ jigi ne hakili la u yɛɛ ma.

I n'a kɔɔsi ko jininkali dɔw b'a la minw bɛ kanminɛli wajibiya I ma, wala jaabili danaya fɛ ; dɔw bɛ farati ko dɔw bɔ kɛnɛkan wala ka kangari da an ye ; dɔw na I wajibiya ka batoli kɛ wala Ala tanu ; dɔw na I dɛmɛn ka Sitanɛ ka keguya ko dɔw faranfasi ani Krisita ka se sɔɔli bɛ se ka kɛ I ka se sɔɔli cogo ye min bɛ o faamu.

KAMINELI JAABILI

Ni an b'a fɛ ka Matigi kan faranfasi, an ka kan ka to jɛɲɔɔɲa sɛbɛn la ale fɛ. O cogo kelen na, ni an b'a fɛ ka se sɔɔ an ni Ala ka ɲɔɔn kunbɛn waati la, an ka kan k'a sago kolo Ala ka Kuma ye, ni Ni Senu kumana an fɛ.

Jɛɲɔɔɲa jɛnama bɛ an sago kololi wajibiya an ma

Ni I bɛ I ka Bible kalan « I ni Ala cɛ ɲɔɔn kunbɛn waati la », a ka kan I ka jininkaliw kɛ I yɛɛ la.

- cikan dɔ bɛ yɔrɔ kalannen na, ne ka kan ka min kanminɛ wa ?
- Jurumu dɔ bɛ yen ne ka kan k'an yɛrɛ tanga min ma wa ?
- Misali bɛ yen ne ka kan ka min ladege wa ?
- Ne ka kan ka misali jugu dɔ fɛngɛ wa ?

I m'a ye, nin tɔgɔn jininkaliw bɛ an dɛmɛn ka jɛtɔgɔɲa numan banban an ni Matigi cɛ. U bɛ dɛmɛn ka fɛn dɔ latigɛ I dusukun na, ka kɛɲɛ ni Ala ka kuma fɔlen ye I ye.

I hakili to a la ko Ni Senu bɛ I fɛ Ala ka kuma kalan waati la ; ani n'i ye I jigi da o kan, o bɛ o kuma lajigin ka bɔ I kungolo la, ka se I dusukun na.

Djɛ bɛ murutili ni Ala ka ci fɔlenw kanminɛbaliya waati de la. Walisa an ka se ka sisan mɔwolo denw hakili yɛlɛma an ka kan ka kanminɛli kɛ ka taama tilenneɲa la. Ala bɛ tiɲɛ minw jira an na, ni an bɛ olu kanminɛ, o dɔrɔn de b'a to an labɛnnen bɛ sɔrɔ walisa Ala k'a ka sebaaya jira djɛ la o min magoba bɛ Ala la bi.

Ne ni ne muso ye nin kumaw kalan Oswald Chambers ka kitabu la a ma mɛn, kitabu min tɔgɔ ko « Ka fɛn kɛ walisa a ka masaya ka na. » :

“Ala bɛ fɛn minw jira I la, I ka olu kanminɛ, ani o yɔrɔ nin kelen, a bɛ sira jira min bɛ taa ni I ye yɔrɔ jan... I b'a fɔl yɛrɛkɔnɔ ko : n'bɛ miiri ko n'na faamu

don dɔ la ! Nka I bɛ se k'a faamu sisan yɛrɛ. Kalan tɛ faamuli di I ma fɔ kanminɛli. N'i y'i yɛrɛ di tuma o tuma ka kanminɛli kɛ, a dɔgɔyara cogo o cogo, o bɛ sankolo fulowo dɔ dayɛlɛ I ye min bɛna dɛmɛn ka Ala ka tiɲɛ dunbaw ma dɔn. Nka Ala tɛna tiɲɛ misɛnw wɛrɛw jira I la a yɛrɛ kan fɔ I bɛ minw dɔn a kan ka ban I ka olu kanminɛ. »

An y'a mɛn ko waati tɛmɛnnen na, ko Charles Studd ni Hudson Taylor misiɔnɛri fila tun bɛ si so kelen kɔnɔ. Don dɔ sɔgɔma da joona fɛ, Taylor kunnuna k'a siɲɔgɔn birilen sɔɔ a ka Bible dayɛlɛlen kunna, buzi yeelen na. Studd y'a ka ɲininkali jaabi tan ko : « Ne kunnunna su tilancɛ waati la, Matigi ka kuma yɔrɔdɔ jiginna ne hakili la : « Ni aw bɛ ne kanu, aw na ne ka ci fɔlenw mara » (Yuh 14 : 15). Ne ye n'yɛrɛ ɲininka ni ne nka kanuya jira Matigi la, ni kanminɛli sɛbɛ ye. Ne ye nka Bible ta, ka Kibaru Duman kitabuw kalan. Matigi ye ci fɔlen minw di a ka kalandenw ma, ne ye olu bɛe sɛbɛn. Ne hakili la, ne ye sera k'a kanminɛ minw na Ala ka nɛema barika la, ne ye tiri ci olu kɔrɔ nka Bible kɔnɔ, k'a sɛbɛ olu kɛrɛfɛ « Aleluya ». Ne ma se k'a kanminɛ minw na, ne ye njɔ o jurumuw la, ka yafa ɲinin ani k'a latigɛko ne n'a kanminɛfɛn bɛe la walisa k'an nka kanuya jira a la. »

Ne balimakɛ, e min bɛ ka nin sɛbɛn kalan sisan, ni « I bɛ taama sɛbɛ la Matigi fɛ a ka kuma kɛnɛyeelen na, » I fana na ye ko jɛɲɔgɔɲa sɔɔ sira wɛrɛ tɛ yen ni

danaya ni kanminɛli tɛ I ko beita y' a fɔ cogo min na :
*Danaya kɛ, kanminɛli kɛ, kana ɲɛnatɔmɔli kɛ fewu I
yɛrɛ ye....*

KA GERE DANAYA BARIKA LA

A ka kan fana an k'an yɛrɛ ɲininka Bible kalan tɔ
« an ni Ala ka ɲɔgɔn kunbɛn waati la » :

- layidu dɔ tara nin yɔrɔ kalanen na ne ka min ladege wa ?
- kangarida kan bɛ yen ne ka kan ka min mara wa ?

Bible falen bɛ layiduw la. Ni an bɛ Ala ka kuma kalan k'a miiri a la, an tɛ se ka to o layiduw dɔn bali ye. A ka kan fana an ka kangarida kan fana to an kɔnɔ. Ka Ala ka kuma layiduw jate ka kangarida kumaw fili kɔfɛ, o tɛ « ɲɛnamaya ye danaya barika la », fɔ « saya kunbɔ ko la barika la » !

I ka don o don Bible kalan senfɛ. Matigi ka layidu talenw bɛɛ sɛbɛn ani ka u kɛ I ta ye ka u ladege I ka ɲɛnamaya la. N'i ye Ala ka layiduw kɛ I yɛrɛ ta ye o cogo la, I mago bɛ fanga min na, ka kanminɛli kɛ ka taa ɲɛ, Matigi bɛ se di I ma. O layiduw dira an ma walasa, I bɛ se ka kɛ « tiɲɛ ɲɛnama » ye I ka danaya sira taama la. N'i ye o layidu kɛ I yɛrɛ ta ye, I ka danaya bɛ sabati k'a taa fɛ, sabu a fɔra ko : *Danaya bɛ sɔrɔ lamɛnni fɛ, lamɛnni bɛ krisita ka kuma de fɛ. »* (Romɛkaw 10 : 17).

I delili la k'a I yere jininka danaya sina ko la wa ? O jaabili ma nɔgɔn ten. N'i ko ko danaya sira ye danabaliya ye, I y'a je. Jɛnamaya boyi saba jateminɛ minw ka surun jɔgɔn na : fɔlɔ danaya, filanan, sirimɔgɔ la ; sabanan yereɛmajigin. Sisan miiri saya buyi saba la minw ka surun : fɔlɔ danabaliya ; fialan hɔɔɔɔɔ ani sabana yere boja.

Danaba ye mɔgɔ ye min sirilen bɛ Matigi Yesu Krisita la walisa a yere fanga tɛ se ko minw na ka olu waleya. Danabaa bɛ Ala ka layiduw ta ka kɛ a yere ta ye Bible kalan waati la.

Matigi Yesu tun b'a fɔ a ka kalandenw ye ko : » *Aw tɛ se ka foyi kɛ ne kɔ.* » (Yuhana 15 : 5). Wajibi don mɔgɔ ka da la fɔlɔ a tɛ se ka foyi juman kɛ Ala nɔfɛ taama la a yere barika la, sani a k'a yere ka ko bɛɛ kalifa Maitigi ma. Ani danaya sɛbɛ dafalen tɛ se ka bange ni o ma kɛ dusuku falen na yere majigin la.

Hadamaden danabali dun dalen bɛ a ka hɔɔɔɔɔ la fɔ a bɛ miiri ko a mago tɛ dɛmɛnni si la ka bɔ Ala fɛ. Jɛnasisi ko don k'a ye ko mɔgɔ miliyɔn caman bɛ yɛn minw ma sɔn k'u jigi da Matigi Yesu Krisita kan u ka kisili ko la. Jɛnasisi ko don fana k'a ye ko danabaa caman bɛ yɛn minw sirilen tɛ Matigi Yesu Krisita la, walasa ka danaya sira sɛbɛ taama. O Hadamadɛɔ hɔɔɔɔɔ sifa bɛ bɔ dusukun jalen kuncɛba la.

An bɛ se ka fɔ o la ko danaya sira ye kuncɛbaya ye, ani ko danabaliya sira ye yereɛmajigin ye. Daɔɔɔɔɔ la ni

nbε se ƚεε ye miirili bε dusukun labεn ka ban ka danaya sεbε kε.

Hadamadeƚa ko o ko bε yeε ko hami sinsin, o bε an ka danaya fiƚεya Krisita su kunulen sebaaya ko la. Ala ye layidu minw ta an ye, a ka nafolo damadɔnbali bε o sinsin, a ma an to an yeε sago kow ni an ka hakilitigiya kow dama bolo an ka ƚεnamaya sira taama la.

G.K. Chesterton (1874-1936) bε kuma kuncεbaya ko la koƚuman : « *Degun fεn o fεn bε an kan bi, o ye nin ye ko yeεmajigin ma bila a bila yɔɔ la. Yeεmajigin y'a nɔɔ danaya la, a tun man kan ka kε ten. Hadamaden tun dara siga kama a yeε la, nka tun man kan ka siga tiƚε la, kasɔɔ o ko bayεlεmana.* »

Danabaa min dulonnen bε to a hadamaden ƚɔɔɔnw ka ladili la, wala min bε a jigi da a yeε kan ka Matigi to yen, o tε Ala ka duba dafalen sɔɔ. Ji bε woyo ka jigin cogo min na, Yesu bε Ni Senu min wele ko « ƚεnamaya ji », o tε se ka woyo ka se mɔɔ » *dusukun kuncεba* » ma (Habakuk 2 :4); nka a ji di danaba dusukun minɔɔ tɔ ma min bε jɔ a la ni majigileƚa ye ko a mago bε Krisita ka sebaaya dεmenni na.

“*Seli laban don na, Yesu y'i jɔ jama cεma ka pεrεn ko : « Minɔɔ bε min na, o ka na ne ma k'i min. Mɔɔ min dara ne la, baji ƚεnamaw na woyo ka bɔ o dusukun na, I ko Kitabu y'a fɔ cogo min na. »* (Yuhana 7 : 37-38).

I bε se ka I bin Yesu sen kɔɔ don o don ka nin jɛnamaya ji min. N'i ye o kε, I ka jɛnamaya tɛna sinsin I ka don kow kan tun wala I ka kalan wala I ka ko don, nka Ni Senu min bε manamana I kɔɔ, o na I ka jɛnamaya yɛlɛma.

I hakili ka to a la ko Matigi su kunulen y'a yεrε majigin Ni Senu la, ka danabaa bεe farisogo don a la, olu minw bangerakokura. Bi, danabaa bεe kelen kelen ye kεlε cε farin ye Matigi Yesu fε, nin dijɛ Ala tan kɔɔ. Danabaa minw bε u yεrε di, a bε tɛmɛn olu fε ka taa jɛ kisili baara la ka jɛsin cεw ni musow ma, jigi ni Ala tε minw fε fɔɔ.

"Anw ye Ala jɛnama batosoba de ye, I ko Ala y'a fɔcogo min na ko : « Ne na sigi u cɛma ka taama u fε. Ne na kε u ka Ala ye, u na kε ne ka mɔgɔw ye. (2 Kɔrɛntekaw 6 : 16).

Owɔ, an ye Ala jɛnama batosobaw ye, a b'a fε k'a ka nɔɔɔ ni a ka senumajɛ jiri minw fε.

Ciden Paul jɔra nin kabako ko la, a ko : « O layiduw tara an ye, balima kanulenw. O de y'a to an ka an saniya farisogo nɔgɔle jɛ bεe ma, ka saniyali dafa ni Ala jɛsiran ye. (2 Kɔrɛntekaw 7 : 1).

BATOLI SEBE

An ni « Ala cε jɔgɔn kunbɛn waati » waati la, ni an b'a fε ka Ala bato ni ni tijɛ la, an ka kan nin jininkaliw

to an hakili la : nin yɔɔɔ kalannen be

- fen kura jira an na Fa Ala ko la an ka kan ka min kolɔsi wa ?
- fen kura jira an na Ala Denke ko la an ka kan ka min kolɔsi wa ?
- fen kura jira an na Ala Ni Senu ko la an ka kan ka min kolɔsi wa ?

An ye fen kelen kolɔsi sisan ani o ye nisɔndiya ko ye, o ye ko Ala ka jama cema, ka Ala bato sebe la, o nege b'a la ka kuraya. Matigi Yesu ye moɔɔ jija o jɔɔɔn batoli ko la : « *Ala ye Ni de ye. Minw b'a bato, wajibi don olu k'a bato ni la ani tiɲe la.* » (Yuhana 4 : 24). Fɔ cogo werɛ la, batoli sebe de be ke Ni Senu ka munli Ala ka Kuma tiɲe de barika la. O jɔɔɔn batoli dɔɔn de be Fa nisɔndiya.

Ni Ni Senu be an hakili sama ka jɛsin Ala ka kabakow - a ka kanuya, a ka sebaaya, a ka senumaya, a nɔɔɔ, a ka nɛema, a ka jumajja, ani fen juman werɛw ma- an dusukunw be lamaga ni batoli dɔnkili kura ye ani tanuli ka jɛsin an ka Ala ma.

Ka an jɔngirin ka Ala deli, a jɛlen don ko o be se k'an demen ka kɔɔɔna labenni juman ke ni an be na Matigi jɛkɔɔ tuma min na. O be n'a ta, a be se ka ke ko aw y'a kolɔsi I ko ne, ko ko kɛɛnkɛɛnnen dɔw la, ka jɔngirin ka Ala deli o t'a to ko an be an ka kanuya jira Ala na ni majigin ye ka wasa. An be nisɔndiya k'a kolɔsi ko Yuhana ye Krisita nɔɔma

kunbeɛn tuma min na Patmos gun kan, a m'a fo ko : ne ye jɔngirin, nka : « *Ne y'a ye minkɛ, ne bina a senkɔɔ I n'a fo su* » (Jirali 1 : 17).

O bɛe n'a ta, an k'a don ko ni seko sɔngɔ gɛlɛn dira danabaa kelen ma, tuma dɔw la, o sina jugu dɔ b'a yɛɛ jira. Matigi Yesu Krisita ye ci di a ka kalandenw ma tuma min na, batoli sɛbɛ ko la, o ye kangari da u ye fana batoli jɛgɛnnen ko la. A y'a fo samarika muso ye tuma min ko wajibi don an ka Ala bato « Ni ni tiɲɛ la », a y'a fo a ye fana ko : « *Aw bɛmin bato, aw ma o don...* » (Yuh 4 : 22).

Batoli ka bon ni mɔgɔ jɛɲeko ni a goyɛɲe ko ye, batoli ka kan ka sinsin Matigi Yesu Krisita de kan. Ni batoli kun ye « lamɛnbaaw kalaya li dɔɔɔn ye, ka tɛmɛn danabaaw ɲɛsin ma Matigi ma, I ka da a la ko batoli y'a kun jɛ. Ni an b'a fɛ ka fa Ala batoli la, an ka kan ka tɛmɛn Ni lajamani kan. Matigi ka kan ni fɛn wɛɛ ye.

Batoli sɛbɛ ye an yɛɛkun, an dusukun a farikolo, an miiriliw ɲɛsinni ye Matigi Yesu Krisita ɲɛnama sebaayabɛetigi ma ni majigin ye. Ni an sera ka o kɛ, an bɛ batoli sɛbɛ kɛ ka ɲɛsin Yesu Krisita ma, Ala ka kuma bɛ o min jira.

ALA KA KUMA KA KELEKE MINANW

Owɔ, a ka di Matigi ye, ka duba an ni ale ka « jɔgɔn kunbɛ » waati ye. I dusukun saniyara sisan. Yesu ye min kɛ I ye gengenjiri kan, ni sɔɲna o ma, I yɛɛ ka

kan ni min ye I yeƳekun kan, boƳa la, toƳo la, soƳo la, I be ban o bee la. I be don batoli cogo kura la ka Matigi tanu. O cogo la, I sera duba dan na, I ni Ala ce « ƳoƳon kunben waati la wa ? Ayi !

Ƴininkali dama dama weƳeƳe ka kan ka ke Bible kalan to minw be na an de men k'an hakili to an yeƳeƳe la. SitanƳe ka keguya kow waati la : nin yoƳo kalannen na,

- File cogo kura be ye ka Ƴesin SitanƳe ma wa ?
- ye cogo kura be yen sitanƳe ka fen bontaw kun kan wa ?
- ye cogo kura be ye sitanƳe ka keguyaw ko la wa?

Ceni do ka ko baro foƳa ne Ƴena. a tun be taa karidon kalan yoƳo la. A ba taara ƳoƳirinnen soƳo karidon do suƳe. A ba y'a Ƴininka ko I be mun na yan. Cenni y'a jaabi ko : « ne be ka sitanƳe la siran foƳa ka yeƳeƳeƳe. Ne ye donkili do dege soƳomada in na, karidon kalan yoƳo la, min b'a foƳni sitanƳe ye senuman do ƳoƳirinnen ye, a be yeƳeƳeƳe. Ola. ne be ƳoƳirin walasa sitanƳe ka yeƳeƳeƳe ! »

Nka ƳoƳirinin dama te sitanƳe la yeƳeƳeƳe. A be yeƳeƳeƳe Yesu toƳo de Ƴe. o toƳo de be a ka sebaaya bee bo an ka Ƴenamaya kunna. Ani fana o toƳo de barika la, Ni Senu be baarakƳe ni an ye walasa ka ni soƳon geƳenw bo SitanƳe boƳo.

Danabaa caman bε miiri ko ni u ye sitanε to hεrε la, ko sitanε fana na u to hεrε la. Olu bε u yεrε lafili kosebε. An ka misali kelen jateminε : tuma dɔw la, ka I tε Matigi jεkɔrɔ delili la, I dusu bε kasi I ka barika ntapa ko tεmɛnnen dɔw fε, I delili ka jɔ minw na Ala jεkɔrɔ ka yafali sɔrɔ. Nka sitanε de bε I hakili jaami ka I jalaki jurumuw ko la, I ye yafa sɔrɔ minw na ka ban. Ala y`a latigε ka jine jurumu yafalenw bεe kɔ, nka sitanε b`a se ko bεe kε ka o jurumu bila I jεkɔrɔ walasa an ka siga jurumu yafa ko la. Siga, siran, kɔnɔlafili ni jigi tigε ye sitanε ka se sɔrɔli taamashyεnw ye an ka Ala nɔfε taama la. A n`a se ko bεe kε walasa hεrε jagali bε an dusukun na. Fɔ an k`an jigi bεe da Matigi kan, walasa a ka se di an ma jugu bεna se sɔrɔ an ka yɔrɔ min na, ka o faranfasi.. Walasa an ka se ka o bali ni kelεke minanw ye Ala yεrε ye minw di an ma.

Hadamadenw bε laben caman kε ka u yεrε lakana kelε jε. Nka se tε sɔrɔ kelε si la, o laben boloda cogo sababu la. O cogo kelen na, ni la kelε fana bε ten ; kelε kunbε cogo fεerε tigεli ye jagoya ye. Nka wajibi don u ka sinsin Ala ka kuma kan. I ni Ala ka « jɔgɔn kunbεn waati » la, n`i bε a fε o ka kε waati nafa ma ye, ni a kεra ko I ni Sitanε ye jɔgɔn sɔrɔ cogo dɔ la, I jija I hakili bε se ka Ala ka kuma yɔrɔ min sɔrɔ I ka o fɔ, ka Ala deli ka kεjε ni Bible ye. Kabako don k`a dɔn ko ni an bε Ala deli ka kεjε ni Bible ye ko an bε Ala delila ka kεjε ni Ala sago ye. Ani Ala sago ye nin

ye ko I ka se sɔɔ Sitanɛ ni a ka sebaayaw bɛɛ kan, a bɛ minw bɛɛ kɛ walisa ka I la bin.

a) Ni la yɛɛ lakana kɛɛ

I hakili bɛ Yesu ka kɔɔɔɔli la, kungokolo kɔɔɔ wa ? Tuma caman, ne bɛ nisɔɔdiya k'a miiri ko Yesu bɔɔ tun don a ni « Ala cɛ ɲɔɔɔɔn kunbɛn » yɔɔ de la, a ye Detɔɔɔɔmɛ kitabu yɔɔ dɔw kalan min senfɛ. A ye kuma min fɔ ka Sitanɛ gɛn o bɔ o kitabu de kɔɔ. Matigi ye Bible kuma fɔ Sitanɛ ma siɲɛ saba : « *a seɓɛnnen bɛ... a seɓɛnnen bɛ... a seɓɛnnen bɛ...* » (Matiyu 4 : 4, 7, 10). Ala ka kuma sebaaya ye jugu la boli.

O cogo kelen na, an ka ni la kɛɛ la, ni an b'a fɛ ka se sɔɔ sitanɛ ka kɔɔɔɔliw kan, fɔ I ka Bible kuma kɛ an ka kɛɛ kɛ minan ye. Ni sitanɛ y'a daminɛ k'a ka nabaraw don I n'i hakili cɛ, I ka dɛmɛnni sɔɔ yɔɔ ye Ala ka kuma ye. I ni « Ala ka ɲɔɔɔɔn kubɛn » kɛ koɲuman bɛ Ala ka kuma ɲɛnamaya ka fanga di a mɛ I dusukun na, ka I dɛmɛn ka a ka kɛɛkɛ biɲɛw kunbɛi ni ja gɛɛya ye.

b) Ni la jugu kɛɛ

Se sɔɔli dafalen bɛ tɛmɛn kɛɛ dabali tige kan. Diɲɛ man kɛnɛ bi. Matigi sara mɔɔɔ baa caman caman kosɔn nin diɲɛ la. Cɛw ni musow bɛ tɔɔɔ diɲɛ yɔɔ bɛɛ la, caman fana fiyenne bɛ sirilen bɛ Sitanɛ fɛ. A jɛlen don ko sitanɛ b'a dɔn ko waati suruɲara, o de

b'a bila juguya la walisa ka mɔgɔ caman lase hakili banbali ma.

Bible ko, tiɲɛ don ko Ala ye « dingɛ tasuma ma » labɛn sitanɛ ni a ka mɛlɛkɛw kama. Nka an k'an hakili to a la ko o dingɛ tasumama ma labɛn hadamadenw kama. Matigi sara mɔgɔ tununenw bɛ kosɔn. A nana minw tun tunnuna ka olu ɲini. O bɛɛ n'a ta, sitanɛ diminnen senumaw kɔrɔ a b'a fɛ ka ni caman caman halaki a yɛɛ fɛ tɔrɔ banbali la. Matigi bɛ taa ɲɛ ka mɔgɔ tununnenw ɲini ka u niw kisi (Luka 19 : 10) danabaaw barika la, minw y'u yɛɛ di o baara kosɔn.

I delila ka I yɛɛ ɲininka munna mɔgɔ kalanen caman bɛ dɛsɛ ka Kibaru Duman kumanw la nɔgɔmani faamu wa? Bible ko ko mɔgɔ bɛ ka u ɲɛw fiye ka hakili ɲaami. A bɛ o kɛbaa jira, ani sababu min b'a to a ka gɛlɛn mɔgɔ dɔw ma ka sɔn ka danaya kɛ. « *Ni an ka Kibaru Duman dogolen bɛ, a dogolen bɛ halakibaatɔw de la. Olu tɛ dannaya kɛ katuguni nin diɲɛ batofɛn ye u hakiliw fiyen, walisa Krisita min ye Ala ja ye, ale nɔrɔ Kibaru Duman kɛnɛ kana yeelen bɔ u ye* (2 Kɔrɛnt 4 : 3,4).

Ɔnni bɛ Ala ka kɛnɛyeelen ni a ka kanuya bali, ka danabaliw bali ka tiɲɛ faamu ? Sitanɛ ! Yala I bɛ nin ko jate n'i bɛ Ala deli cɛw ni musow kisili kosɔn wa ? Ni an bɛ delili kɛ, an ka kan ka danabaliw ni hɔrɔɲa, ka u tila sitanɛ ka keguyaw ni a ka nanbaraw la ni Yesu tɔgɔ barikama ye. Dɔnkilini in de bɛ o kɛ tɔ :

"Yesu tɔgɔ la Yesu tɔgɔ la,

Ala bɛ se di...

Ni Sitanɛ bɛ jan da,

Nin tɔgɔ de bɛ an mara,

ɲɛnatɔlenw bɛ se sɔrɔli ɲuman min tanu dɔnkili la.

Owɔ, se sɔrɔ Sitanɛ ni a ka kɛlɛkɛ cɛw kan badaa gengenjiri kan : « *Ala Denkɛ y'i jira nin de kosɔn, walisa a ka Sitanɛ ka kɛwalew tiɲɛn* » (1 Yuh 3 : 8). Alleluia ! An tɛ kɛlɛla min tiɲɛnna an bolo ka ban. Se sɔrɔli ye an ta ye a bɛ san 2000 bɔ bila.

Eɛki bɔ yɔrɔ la, mɔgɔ bɛ se ka fɛn dɔ kɛ min bɛ se di I ma a eɛki bɔ ɲɔgɔn kan. Kabini sisan, a jɛlen don ko se sɔrɔla a kan, nka ni jugu ni ka jugu, hali ni a tɛ se ka se sɔrɔli bali a kan, a b'a se ko bɛe kɛ walisa ka o se sɔrɔ la tamala. An ka barika da Ala ye, katuguni Sitanɛ ka waati tɔ, jugu don min dɔnnen don ani se sɔrɔla min kan. Bible b'a fɔ ko « *an b'a ka ko kɛtaw kalama* » (2 Kɔrɔnt 2 : 11). Ka I jugu ka fɛerɛ sirilenw dɔn kɛlɛ waati la, o ye dɛmɛnniba ye.

Ciden Yuhana kumana senumanw ka se sɔrɔli ko la sitanɛ kan. Yesu ka se sɔrɔli kɛra u ta ye : *An balimaw ye se sɔrɔla kan sagaden joli barika la ani u ka seereya kuma barika la. U jɛna u ni kɔ fɔ ka se saya ma.* » (Jirali 12 : 11). Anw fɛ, an tɛ an ka ɲɛnamaya kanu fɔ ka sira saya ɲɛ sabu, « *an y'a dɔn ko an mɔgɔ kɔrɔni Krisita gengenna jiri la ɲɔgɔn fɛ.* (Rom 6 : 6).

ƆwƆ, joli fɛ saniyali
la jƆ I ka jurumuw la I da la
ani krisit gengenni
olu de bɛ an dɛmɛn ka don Yesu ka se sƆrƆ la jahanama
fangaw kan. Aleluya !

A ye ɲagali ne fɛ sabu Matigi Yesu ye fɛn bɛe kɛ
walisa anw ka kɛ danabaaw mɔlen se sƆrƆbaaw ye.
Nka an fana ka fɛn kelen dɔn ko ni an banna ka bƆ Ala
ka kow duguma kalanso la, Ala fana tɛna an wajibiya
ka taa ɲɛ ɲɛnamaya dɔnniya dunba la. An ka ɲɛnamaya
kuntagala nin dugukolo kan, o dulonnen bɛ an ka ni la
se ko de la, ani an ka ɲagali ni an ka jɛɲɔgɔɲa Matigi
fɛ ni an sera sankolo la, o fana dulonnen bɛ an ka ɲɛtaa
ni an ka sabatili kundama la nin dugukolo kan.

Ni la sɛgɛsɛgɛli

- 1) Ne sinɔgɔ tuma bɛ miiri mun na ?
  - 2) Ne ka Bible kalan tuma la, ne bɛ sigi n'a ye ko ne na Ala kumakan ma wa ?
  - 3) Ni ne bɛ Bible kalan, ne labɛnnen don ka taama ka kɛɲɛ ni Ala ka kuma ye a bɛ min fɔ ne ye wa ?
  - 4) Yala, ne ka ɲɛnamaya sinsinnen bɛ « ne yɛrɛ » kan wa wala « *Krisita de bɛ ɲɛnamaya ne kɔɲɔ* » (Galasikaw 2 : 20) kan ?
  - 5) Ne ye mɔgɔ ye min ka yɛrɛma hɔɔɔɲa b'a bolo wa ?
- Ni I ye I yɛrɛ ma hɔɔɔɲ ye, I labɛnnen don ka I ka kuncɛbaya bila ka I yɛrɛ bɛɛ to Ala bolo wa ?
- 6) Yala ne b'a dɔn Ala batoli ye, ne ka ɲɛnamaya walew bɛɛ la fisaman ye wa ?
  - 7) Yala Sitani ye sinsin yɔɔɔ dɔ sɔɔɔ ne ka ɲɛnamaya la wa ?
  - 8) Ne b'a fɛ ka Krisita,ka se sɔɔɔli kɛ nta ye Sitane kan wa ?

SUURA DURUNAN

DANAYA KO

Cɛ dɔ bisigi a kɛra wajibi ye min ma ka kɔ dɔ tige min woyo ka telin walisa ka a terikɛ sɛgɛrɛ. Kurun tɛ yen, nka juru dɔw bɛ yen minw kunbaya tɛ kelen ye ani sɛbɛn fura kolo gɛlɛn dɔ. A ye juruw la fitini ta ka o siri sɛbɛ fura la ka o munumunu fiɲɛ fɛ ka o lase terikɛ ma kokɔ. O kɔ, a ye juru kunba dɔ siri fitini la, o kɔ, min ka bon ni o ye, a ye o fana siri, k'a kɛ ten fɔ ka juru kologɛlɛn siri jirisun fila la ka fan ni a fan. O cɛ bɛ se ka dulon nin juru la ka taa a terikɛ yɔɔɔ kɔkɔfɛ hɛrɛ la.

E ye I ka danaya da Matigi Yesu Krisita saya kan I ka jurumu juruw sara ye I ko Ala den min bangera kokura. N'i bɛ Bible kalan daminɛ, a bɛ se ka kɛ ko I ka danaya ka dɔgɔn I ko juru misɛnni min sera ka sɛbɛn kologɛlɛn lase terikɛ ma kɔkɔ. Nka iko « *danaya bɛ sɔɔɔ lamɛnni fɛ, lamɛnni bɛ sɔɔɔ Krisita ka kuma fɛ* » (Rɔm 10 :17), I n'a ye ko n'i bɛ taa ɲɛ ka Bible kalan ni kantigiya ye, k'a layiduw faamu, I ka danaya na sabati ka barika. Ala b'a fɛ a denw bɛe kelen kelen ka barika sɔɔɔ danaya la, o bɛ jɛɲɔgɔɲa sɛbɛ de ɲini Ala den ni a sankolola Fa cɛ.

Jude b'an hakili jigi a ka lɛtɛrɛ ko ka jɔli kɛ danaya kan min bɛ kisili kɛ, ko o nafa ka bon ka tɛmɛn fɛn bɛɛ kan : »Aw kɔni, kanulenw, aw ka to ka taa ɲɛ aw ka danaya senuma la ka Ala deli Ni Senu barika la. « (Jude 20). Nin yɔrɔ b'an kalan ko an ka kan ka jɔli kɛ ni la (o kɔrɔ ka barika ani ka kɔgɔ danaya la) nin danaya jusigilan sɛbɛ kan min bɛ kisili lase mɔgɔ ma, ka taa danaya ni delili sabati ani kanuya ni jigi ɲɛnama ani makari sɛbɛ ni yɛrɛ dili ka niw kisili baara kɛ.

Bible yɔrɔ dɔ bɛ nin ko fɔ cogo wɛrɛ la tan : « Aw kɔn, kanulenw, a ye aw yɛrɛw jɔ so ye aw yɛrɛw ka danaya senuman kan, a ye taa ɲɛ, a ye aw jɔ so ye ka jafɩ I ko sankanso jan, ka Ala deli Ni Senu barika la ; a ye aw jija ka to Ala ka kanuya la, a ye an Matigi Yesu Krisita Masiya ka makari makɔnɔ ni muɲuli ye, o min bɛ taa ni aw ye ɲɛnamaya banbali la. Minw bɛ siga siga ka talon aw ka makari olu la. Aw ka aw jija ka u tufa ka bɔ tasuma la ka u kisi. A ye makari dɔ wɛrɛw la ni siran ye, hali dulɔki min nɔgɔlen bɛ u farisogo fɛ, aw ka o kɔnniya. (Jude 20-23).

I ye I ka kisili sɔrɔ gwansan cogo min danaya barika la, I ka Matigi su kunuli kɛ I ta ye danaya barika la ten. A bɛna I ka ɲɛnamaya ɲɛminɛ I kɔnɔ sabu a sigilen bɛ I kɔnɔ.ɔwɔ, « mɔgɔtilennen na ɲɛnamaya danaya de barika la » (Rɔm 1 : 17 ; Galasikaw 3 : 11 ; Heburuw 11 : 38). An ka kan ka ɲɛnamaya danaya barika la, sankolo la, ani dugukolo kan yan - ka I ka danaya bɛɛ

da Matigi ni a ka layiduw kan I ka ɲɛnamaya la, ka I yɛrɛ bɛe di a ma walisa a sago ye min ye, a ka o waleya e fɛ. Hali ni I sera sankolo la, I ka danaya de b'a to I bɛ ɲagali ka Ala waleɲuman don a ka ko latigɛlenw ni a ka kanuya damadɔnbali la min bɛ tɛmɛn mɔgɔw ka miirili dan yɔrɔ kan.

K'an to dugukolo kan yan, danaya sɛbɛ ka kan ka sinsin Matigi Yesu Krisita kan tuma bɛe, o min b'a fɛ ka tɛmɛn e fɛ walisa ka kow waleɲa minw tun tɛ se ka waleya cogo wɛrɛ la. An ka kan ka boɲa danaya la I ko Ala denw. An ka kan ka sinsin an ka ɲɛnamaya dibaa kan tuma bɛe fɛn bɛe la, sabu dabali jɔɲjɔn bɛ ale fɛ an ka don ɲɛnamaya ko la. Tuma caman na, an bɛ sinsin an ka hadamadeɲa hakilitigiya kan, o min bɛ fɛn caman kɛ danaya sɛbɛ ye an ɲɛkɔrɔ. An ka hadamadeɲa hakilitigiya bɛ nisɔndiya bila danaya nɔna, ka saraka bɔ bila Matigi nɔna. Nka danaya sɛbɛ tɛ jira kantigiya fɛ ko bolodalɛn dɔ ma, wala kantigiya wajulikɛla dɔ ye, wala ka dɔnniyaba sɔrɔ. Bible kun kan.... Hali ni o ko sifaw bɛ se ka kɛ danaya sɛbɛ jira cogo ye tuma dɔw la, a jara I ye a ma ja I ye, u fana bɛ se ka kɛ - danaya sɛbɛ nɔnabila ye.

Danaya sɛbɛ bɛ bɔ an ka jɛɲɔgɔɲa sɛbɛ la Matigi su kunulen fɛ. O bɛe n'a ta, danabaa caman bɛ miiri ko u bɛ se ka se sɔrɔ u ka ɲɛnamaya la, u yɛrɛw ka dɔnniyaw ni u se kow barika la, ani bɛ se ka mɔgɔ tɔw kɛ u sago ye cogo min na, ani fɛ caman wɛrɛw

iko I ka nafolo ; nka Bible b'an kalan ka jeya ko Ni Senu de ka kan ka danabaa sebew ka jɛnamaya jɛminɛ k'a jɛnamaya. Ni an ka jɛnamaya ma sinsin Ala la nafolow kan, Ala ka kuma b'a fɔ an ye ko an b'an se ko kɛ ka ko minw kɛ Ala ye, ko olu bɛe na kɛ fuu ye – sabu an bɛ Ala fanga falen ni an ta ye. An ka baara juman danaya sira fɛ, o sirilen tɛ an ka jɛnagali la ka baaraba kɛ an yɛrɛ fanga barika la Ala ye, fɔ ko danaya sebew de kɛra an bilabaa ye o baaraw la. Ni a bɔra Ala ka kanuya la, an ka jɛnamaya la, fɛn o fɛn bɛ lakanali ni boɲaba miirili di an ma, wari o, kalan o, jɔyɔɔ o, ye cogo o, a mana kɛ fɛn o fɛn ye, o b'a jira ko I tɛ ka jɛnamaya danaya barika la. An ka kan ka lakanali ni boɲa miirili sɔɔ ka bɔ Ala ni an Kisibaa la. Ni I ma jɛnamaya nin cogo la, I ka dugukolo kan jɛnamaya waati la, I na I yɛrɛ bonɔ abada jɛnagali la Ala jɛkɔɔ ani a ka kanuya baara e ka jɛnamaya fɛ. Sabu, « *Fɛn o fɛn ma kɛ ni danaya ye, o ye jurumu ye.* » (Rom 14 : 23).

An tɛ se ka danaya sabati jusigilan wɛrɛ sɔɔ wala bɔɔ min bɛ o jusigilan minɛ ni Ala kumakan tɛ min bɛ sigi an dusukun na ka an ka jɛnamaya jɛminɛ. Fɔyi tɛ jɛɲɔɔɲa sebew bɔ an ni Matigi cɛ. jɛɲɔɔɲa min bɛ kɛ waati tali barika la ka Matigi kumaɲɔɔya ani ka Ala ka layiduw kanminɛ.

FANGA MIN BE JEƆGƆJA SEBE DON AN NI ALA CE O YE DANAYA YE

Ne hakili be laje do la min kera Ankile Jamana la san dama temennen. O laje senfe, ne ye kalan di karamogdo keme joddo ma kunnuli ko la. Matigi ye baara ke an cema ni fanga ye ka dusukunw seggesegge. Kelenna deliliw waati la, karamogdo do sinna ka wuli ni jaji ye, a dusukasilenba, ka Ala deli nin cogo la : « *E Matigi, ne be ja la ko ne ye delili ke tuma caman kenkan nin balimaw cema. Ne bora ne ka Ala ko kalan kuma duman foli kalama. Ne tun b'a kalama ko ne delili joddonw tun be yan ka temen e kan.* »

An dusukun dunnen don fo hali Ala deli tuma la, an b'an dogo kumasenw kofe, ka ban ka an dusukun mago sebenw fo an sankolo la Fa jekoro. Ka kumasen dow fo an kunfe wala ka « an ka Ala delili ke », o koro te ko an be ka Ala deli sebe la. Nka ni an dusukun dayelela Ala jekoro, jelenja la, Ala ka keneyeelen ni a ka senumanja la, Matigi na jagali an ni « Ala ka joddon kunben waati la » Ka miiri ko jurumukela be se ka jagali Ala senuman na, o be mogdo siran !

Nka Bible b'a fo an ye ko Ala ye dijje da walisa a k'a yere togdo boja. A diyara an ye O, a ma diya an ye o , an bee kelen kelen be jenamaya la Ala senuman togdo boja kama « *Walisa aw taama cogo nin Matigi cogo ka ben, ani aw ka a diyajeko ke tuma be. Aw ka kwale juman sifa bee ke.* » (Kolosekaw. 1 : 10), ani

nin tun ye ciden Paul sago yere ye ka jɛsin Kɔɔse eglisi ma.

Ka an yere jape kow jinin ka Ala ta to yen, o kɔɔ ko an be an senkɔniw ka ka fen girinw ta, ka an kungolo ci kogo kun, ani ka an disi da dirɛ geleyaw bee la an ka jɛnamaya la. Nka ni Ala den jɛnamayara jɛɔɔɔɔɔɔ sebe ni kanuya ni nɔɔ la an Dabaa fe, o nisɔndiya ka bon danabaa ni Ala dusukun ma hali.

Bible b'a fɔ an ye ko jɛɔɔɔɔɔɔ be danaya ni « Ala sago keli » ce. Heburuw 11 : 6 la, o tɛɛ be jira kenekan : « ni danaya te, mɔɔɔ si ko te se ka diya Ala ye. » O kuma tɔ be taa jɛ ka danabaa sebew jija, sabu a fɔra ko Ala fe jɛɔɔɔɔɔɔ (minw b'a jini) sara be sɔɔ : « Min be gɛɛ Ala la, wajibi don o ka da a la ko Ala be yen, ko a ye a jininbaaw sarabaa ye. » Ala be sara minw di a jininbaaw ma, u ni u kisibaa Matigi ka jɛɔɔɔɔɔɔ kosɔn, u te se ka fɔ ka ban, ani u te faamu mɔɔ fe mi te u kɔɔɔɔ. Ala fe jɛɔɔɔɔɔɔ sebe gundo ye danaya ye.

NI SENU DE BE MATIGI SU KUNULI SE SOROLI LASE ALA DENW MA DANAYA BARIKA LA

Iko an y'a fɔ cogo min na ka tɛmɛn, an bee kelen kelen be se ka jɔ Ala ka layiduw jɛkɔɔ, a kɛra waajuli lamɛn senfe sa o, a kɛra Ala ka Kuma kalan senfe sa o, k'asɔɔ o jɔɔɔn kunben ma nafa si lase an ma :

N'ka o kuma mɛnnen ma foyi ɲɛ u ye, sabu danaya ma kolonso a la a mɛnbaaw kɔnɔ. (Heburuw 4 : 2).

Ala ka kuma ka kan ka bɔ kungolo la, ka na dusukun na, ani ka kolonso danaya la, walisa kuma kalannen ka an nafa. Ni Senu de bɛ Matigi Yesu ka nɛema da an ka ɲɛnamaya kan nin yɔɔ de la, nɛema min bɛ se di an ma k'a jira ko a fanga bɛ an wasa an ka ɲɛnamaya gɛlɛyaw bɛe la.

O bɛe n'a ta, fɛn kelen jɛlen don, o ye ko danabaa bɛe kelen kelen bɛ kɔɔɔɔli la. Sitani yɛrɛ bɛna tɛmɛn « diɲɛ » ni a kɔnɔfɛnw fɛ ka an mabɔ an ni Matigi cɛ don o don jɛɲɔgɔɲa la. Ala den ka to jɛɲɔgɔɲa sɛbɛ la a kumabɔbaa ni a Matigi fɛ, o ka go sitanɛ ye ka tɛmɛn fɛn bɛe kan. A jɛlen don o la ko a n'a se ko bɛe kɛ walisa danabaa min bangeri kokura, ka o yɔɔ jaja a Dabaa la, ani k'a bali ka a ni « Ala cɛ ɲɔgɔn kunbɛn waati » nafama sɔɔ.

Mɔgɔ min fiɲennen don ni ta fan fɛ, diɲɛ ye dɔɔn de ye ɲɛnamaya sɛbɛ ye. O dun tɛ tiɲɛ ye : *Katuguni fɛn minw bɛe bɛ diɲɛ la, farisogo nege, ɲɛ nege, ani diɲɛ ka yɛrɛjiranciya, olu si tɛ bɔ Fa Ala la, u bɛ bɔ diɲɛ de la.* (1 Yuhana 2 : 16). Hadamaden b'a to a ka lafili joona cogo min na, sitanɛ tɛ gɛlɛya si sɔɔ k'a ka baara kɛ. Bible b'a fɔ ko an bɛ kɔɔɔɔ an farisogo negew (o kɔɔ jaje nafa ntaw) ni ɲɛ negew (o kɔɔ sɔɔ nafantanw) ani ɲɛnamaya kuncɛbaya (o kɔɔ fanga nafantan). Tɛmɛn ka kan ka kɛ sira o sira fɛ

walisa ka I sendon Ala ka ko latigelenw na an ta fan fe, sitane be o bee don. A be fen bee ke walisa k'an bali ka to Ala fe, sabu a b'a don ko o jεrɔɔɔɔɔɔɔɔ be an ka danaya sabati, ka Ala nisɔndiya kosεbe.

a) Farisogo nege

Sitane be farisogo nege juguw senkɔrɔmadon ni diɓe tolilen ye min falen be jadɔya la. Mɔgɔ minw be yen ni farisogo nege kow ka di olu ye, an jugu sitane be olu sɔrɔ jooa. A be minw nege olu b'a ye jooa ko ja te o nege kow la.

b) ɓε negew

Ni an y'an yeɓe to diɓe nuguman bolo o k'an nege, ani ni an be keleya mɔgɔ weɓew bolofenw na, sitane be se k'a sensɔni don an ka ɓεnamaya la. Negeɓinabaa be ngunugunukanw fɔ an ye: « ni e tun be se ka nin bolola mɔntirin sɔrɔ, wala nin so ɓumanba, e tun na heɓe sɔrɔ sa ! » Nka iko *dumunifɛn dama te mɔgɔ balo, nka kuma minw bee be bɔ Ala da la, a be balo olu de la.* » (Matiyu 4 : 4), an b'a ye jooa ko fen kura sɔrɔ be an wasa waatini dɔrɔn.

c) ɓεnamaya kuncεbaya

An ka kuncεbaya, an ka ɓεngoya ani ka se yeɓe kɔrɔ miirili, be dayele sitane ni a ka tiɓeni ke feɓew ye. A be kuncεbaya sifa bee kɔnniya. Ka I yeɓe kalifa I yeɓe se ko la, ka I yeɓe ka ɓεnamaya ɓεmine, o ye danaya

sina de ye. Sabu danaya ye jigidali ye Yesu Krisita kan. Iko an y'a ye cogo min na ka ban, Matigi ko « *yεε majigin Matigi ƙεƙƙƙ* » o dƙƙƙ de ye cogo ƙuman ye ƙεnamaya kuncεbaya ƙƙƙ. (Yakuba 4 : 10). Ni sitanε y'a fƙ an ye keguya la ko an bε se ka ƙεnamaya an yεεw barika la, fεn kelen min bε sira da Sitanε ƙε o ye ka ƙƙ a la ni yεεmajigin ye ko an tε se ka foyi ƙε Ala sebaayabεtigi ƙƙ.

Ala y'a fƙ an ye k'a ƙεya ko : « *Se min min bε sƙƙ diƙεkan, o ye nin de ye, an ka danaya ye.* » (1 Yuh 5 : 4). Nka sani an ka don danaya se sƙƙli la (ni Sitanε bε gεε I la ka diƙε ƙƙƙ fεn bεε di I ma), Yesu ye kalan min di a ka kalandenw ma, a ƙƙi I ka o dege. A ye ƙangari da u ye danaya se bε tiƙε jan juguba dƙ ko la : « *Aw bε se ka danaya ƙε cogo di ? Aw minw bε ƙƙƙ ka boƙali ƙƙi, k'a sƙƙ boƙali min bε bƙ Ala kelenpe la, aw tε o ƙƙi ?* » (Yuh 5 : 44). Yesu b'a fƙ u ye nin kumasenw fε ko danaya ni mƙƙ wεεw ka boƙali ƙƙi tε bεn.

Ni I bε I ka nisƙndiya ƙε « I ni Ala ka ƙƙƙƙ ƙunbεn waati » la, I ka danaya na boƙa ka taa fε. Ni I ye ƙƙƙƙli ƙunbεn o ƙƙ I ka ƙεnamaya la, I bε se ka I ka se sƙƙli danaya ƙεnama bila baara la cogo min na. I bε o dƙn.

NI LA KOROBOLI

- 1) Ne bε nisɔndiya ko ne ka danaya bε baara kε ne ka don o don taama la wa ?
- 2) Ne bε gɛlɛya dɔ ye nin ko bεe kelen kelen na wa ? Wala ne bε cogo sɔrɔ k'a jira ko Krisita bε ne mago ɲε ne ka gɛlɛyaw bεe la ?
- 3) Ne b'a fε Ala ka baara ka taa ɲε wa ? Wala ne sago don ne yeɛ de ka a la taa ɲε ?
- 4) Ne ka ɲεnamaya tε farati la, sabu ne ye ne ka ɲεnamaya bεe to Ala bolo wa ?

SUURA WƆRƆNAN

SEEREYA BO WAATI BE YEN

Don dɔ sufɛ, ne ka waajuli bannen kɔ, denbayatigi dɔ nana ko ne ka Ala deli a ye. Matigi tun y'a yɛrɛ jira ka jɛya nin lajɛ senfɛ. O cɛ y'a jira ko a kɔnɔgwanen don sabu a tun ka gɛlɛn a fɛ ka seereya bɔ a teriw ni a jɛɲɔgɔnw ye. I ko ne bɛ deli k'a kɛ cogo min na, ni ne bɛ laadili di mɔgɔ dɔ ma, ne y'a ɲini Matigi fɛ delili la, ko an ka cogo di ne ma ka nin danabaa mago sɛbɛ dɔn. Ani ne ye nkan bɔ k'a fɔ a ye ko : « *ne m'a da la ko o ye e ka gɛlɛya ye sɛbɛ la.... I bɛ se ka ɲɔngirin ka nin yɔrɔ ni fɔ k'a ɲini Matigi fɛ a ka I dɛsɛ kun jira I la seereyabɔ la wa ?* » A ma sigasiga k'a ɲɔngirin ka Ala deli. O yɔrɔ la, ne y'a dɔn ko Matigi bɛna gɛlɛya wɛrɛ bɔ kɛnɛkan min tɛ seereyabɔ baliya ye. O cɛ birilen dusu sɔgɔlen jɔra a la ko a ye jagoya mɔgɔ ye a ka so. Ko a tun ka jugu a denw ma kɛrɛnkɛrɛnneyala. A jɔra a ka jurumuw la sɛbɛ la, ani Matigi yafara a ma. An ma kuma ka seereyabɔbaliya gɛlɛya ko la tun, sabu Matigi tun y'a yɛrɛ jira a la cogo kura la. O dugujɛ sufɛ, a nana delili yɔrɔ la, a ɲɛda tun bɛ manamana, a nisɔndiyalen y'a fɔ ne ye ko : « *Bi tile bɛɛ ne ma se ka seereyabɔ dabila ! Ne sera ka Yesu ko fɔ mɔgɔ bɛɛ ye !* »

A ma fɔ Bible fan si la ko ni an ka kisili dabali labɛnnen jira danabaliw la ko an man kan ka seereya bɔ. Nka a jɛninɛn bɛ an fɛ, an ka taama jɛɾɔŋgɔɾɔ sɛbɛ la Matigi Yesu Krisita fɛ walasa ni an bɛ Kibaru Duman ko fɔ, Ala ka kanuya min jirala an na, o ka se ka u dusukun dayɛɛ Ala ka tiɾɛ ye.

Tuma dɔw la, an dusukun ni Ala tɛ jɛɾɔŋgɔɾɔ jɛnɛna la, o waatiw la, an ka seereya tɛ fanga sɔɾɔ ani a tɛ den kɛ. Ka tiɾɛ fɛ, o waatiw la, an da tugulen bɛ to, Ala ka kuma jirali la mɔgɔ wɛrɛw la, ani an nafanta bɛ to an ka Ala deɾɔ la, an minw welela ka Matigi jira diɾɛ la o min banna a la.

Ka tile daminɛ ni « I ni Ala ka jɾɔgɔn kunbɛn waati » ye o sen da ko fɔɔ ye ka I nɛn kɛnɛya jaleɾɔ ma an ka seereya bɔ waati la danabaliw ye. Mɔgɔ min ka danaya jɛnamaya bɛ den kɛ nin diɾɛ dibima kɔnɔ danfaraba bɛ o ni « Kibaru Duman feerela » cɛ ! Danabaa welelen tɛ ka wuli ka kuma dɔw fɔ minw bɛ seereya kɛ Yesu ko la; nka danabaa min bangera kokura, o b'a dɔn ko a bɛ Krisita la, ani o cogo la, a bɛ se ka kuma nin jɾagali ye a kisibaa ko la.

Yesu y'a fɔ ka kalandenw ye ko : « *Min tolen bɛ ne la, ni ne tolen bɛ o la, o bɛ den caman kɛ, katuguni aw tɛ se ka foyi kɛ ne kɔ* » (Yuhana 15 : 5). A ye to a la k'a seereya kɛ, o ye an jɔyɔɾɔ. Den ko ye ale jɔyɔɾɔ ye ! Pantekɔti don tɛmɛnen kɔ, Yesu ka kalandenw ma se sɔɾɔ u ka nisɔndiya kan, sabu, u kumana Yesu fɛ a su

kunulen kɔ, ka taama a fɛ. U tun bɛ taa yɔɔɔ o yɔɔɔ u tun bɛ kuma Ni Senu barika la hali Yesu juguw fɛ, « *Ala ka kobaw* » ko la (Kɛwalew 2 : 11). Mɔgɔw sɔmin boɗana, mɔgɔ waa caman y'u lajɛ ka Piɛɛ lamɛn ka Yesu Krisita ka Matigiya welewele da. Ka Paul to waajuli la, a lamɛnbaaw bɔra a kalama ko u ye jurumukɛlaw ye. Mɔgɔ minw tun ye Yesu Krisita gengen jiri la a ma mɛn, olu pɛɛnna ko : « *An balimaw; an ka kan ka mun kɛ* » (Kɛwalew 2 : 37). O don na, kalandenw ka seereya faralen Piɛɛ ka waajuli kan, ni caman kisira.

O kɔ fɛ, kalandenw ni Ala ye ɲɔgɔn kunbɛn gɛɛya ba cɛma. Delili lajɛ dɔ senfɛ, diine ɲɛmɔgɔ minw tun bɛ kalandenw kama, olu y'a fɔ u ye k'a gɛɛya ko u kana Yesu ko fɔ tun. K'asɔɔ, kalandenw tun ma kalan si sɔɔ Kibaru Duman fɔ ko la, seereya bɔ dege sɛbɛn kelen tun tɛ u bolo, nka o danabaaw ɲagalilen, falen Ni Senu la, tun pɛɛn u yɛɛ ma ko : « *...An kɔni, an ye ko minw ye ka u mɛn, an tɛ se ka to olu fɔbali ye* » (Kɛwalew 4 : 20). Nin danabaa ni Yesu ye jɛɲɔgɔɲa kɛ a kununnen ka bɔ suw cɛma, u dusukun tun lamagara, u tun tɛ se ka u makun !

San 1960 waatiw la, ne ni ne muso ye baara ba kɛ (a tun bɛ fɔ fɛn min ma waati tɛmɛnw na ko) « *nɛgɛ cɛtigɛ fini kɔfɛ* ». Ne ye karamɔgɔ dɔ ɲininka jagoya fɛn kɔɔ karamɔgɔya gɛɛyaw ko la, o ye ne jaabi ko : « *An man ca sisan , an b'an yɛɛ dɔn. Minw tora Ala*

ka baara la, olu hε Krisita kunulen dɔn ka bɔ suw cεma, u tε yεlεma abada. » O ƚɔgɔ kɔɔbɔliw ye ne ka sɛbɛnw kalanbaa dɔw sɔɔ, ani diƚε bε taa cogo min na sisan - ni Matigi ma na joona - an caman na don farati la, Matigi kosɔn cogo dɔ la, an tun tε se ka da min na.

Ne muso ye nin ko sɛbɛ a yεrε tɔgɔ la sɛbɛ kɔnɔ, » a ni Ala cε ƚɔgɔn kunbɛn waati » la : « *Yesu ye tɔɔɔ min muƚu ka sa, ne ka kan ka o ye ne ninakili kelen kelen hεe la, ni ne b'a fε ne ka fa Ni Senu la fɔ ka woyo. »* A jɛlen don ko Yesu ka kalandenw fɔlɔ ye tɔɔɔba sɔɔ ka jagɛlɛya seereya kosɔn. Nka u bagabagara tuma min na, ko u bɛna don kaso la Yesu kosɔn, u ye ƚɔgɔn lajε ka Ala deli, ani an b'a kalan Kitabu la ko : « *U hεe fara Ni Senu la ka Ala ka kuma fɔ ni ja gɛlɛya ye »* (Kɛwalew 4 : 31).

Kibaru Duman fɔ sɛbɛ bε sɔɔ ni danabaa fara Ni Senu la fɔ « ka bɔn ». O danabaa bε Krisita ka ƚɛnamaya seereya kε sɛbɛ la a yεrε kɔnɔ. An b'a ye Layidu Kura kɔnɔ ko Kibaru Duman tun tε fɔ waajulikɛla ngana fε cidenw tile la ! Ni cidenw tun ma « Ala ka kabakow » weleweleda ka kɔɔ, pantekɔti don na, mɔgɔ si tun tɛna ciden piεrε lamɛn (Kɛwalew 2 : 11). Ni Matigi Yesu Krisita ka sanimaya, ni ƚɛnamaya ni a ka kanuya ye danabaa min dusukun fa fɔ ka bɔn nin diƚε jigi nta kɔnɔ, o ka kuma bε diya mɔgɔw ye, ani u bε u tulo majɔ ka o ka kuma lamɛn.

O de kɔsɔn a mago bɛ Matigi la don o don k'a kunbɛn, walisa ka kɛnɛyeelen bɔ an ye a ka kuma fɛ ani ka « *fa Ni Senu la* » (Efesekaw 5 :8).

Ne danabaa kura lama, ne tun bɛ danabaa denmisɛnw jɛkulu dɔ la. A jɛlen don ko a dusu tun ka kalan ka tɛmɛn an ka dɔnniya kan. Nka hali o, Matigi ye baarakɛ ni anw ye, ka kuma anw teri danabaaliw fɛ.

Ne bɛna an ka ko dɔw lakali aw ye ka an to danabaa kamaleja la jɛnamaya bolo caman na.

jɛnamaya baara hukumun kɔnɔ

Ne tuubira tuma min na, ne tu bɛ baara la ne ka dugu cakɛda dɔ la, k'a sɔrɔ ne tun bɛ taa jɛ ne ka kalan na. Don dɔ la, ne ka baarada jɛmɔgɔ ye ne wele ka ne jɛninka ne bɛ min kɛ ne ka baara kɔfɛ, o tun ye an ka kubeda sɛbɛnnikɛla ye. A jɛlen don ko a tun anw ka Kibaru Duman fɔ lajɛw ko mɛn an ni denmisɛnw tun bɛ minw kɛ. Don o don sufɛ, an tun bɛ lajɛ kɛ fɛrɛ kɛnɛ kan dafɛ kin dɔw la feere kɛ yɔrɔw datugu tuma la. Mɔgɔw tun bɛ tɛmɛ u tun tɛ jɔ ka an lamɛn, o de la an ye mɔgɔ kelen bila o ka kɛ « sɔsɔlikɛla » ye ! Tɛmɛnbaaw y'a kɔlɔsi tuma min na ko o sɔsɔlikɛla tun bɛ waajulikɛla jɛgwa, u y'a daminɛ ka u jɔ ka lamɛnni kɛ ani ka u sendo o sɔsɔli la. An tun bɛ mɔgɔw sɔrɔ o cogo la ka Kibaru Duman fɔ u ye. O kɛra sababu ye mɔgɔ caman ka u yɛrɛw di Matigi Yesu ma o yɔrɔ nin bɛɛ. Sɛbɛnikɛla ye kangari gɛlɛn

da ne ye o baarakε cogo ko la. A y'a jira ko o bε kubeda la baarakεla dɔgɔya. A y'a fɔ ne ye k'a gɛlɛya ko ne ka o fεrεkεnε la baaraw dabila. Nka ne ni denmisɛnw minw tun bε o baara kε ɲɔgɔn fε, olu bεe y'a jira ko o baara ka taa ɲε, sabu a nafa tun ka bon.

O kɔfε, ka ne to Ala ka Kuma lakɔli la, lakɔli ɲεmɔgɔ y'a fɔ ne ye batoli dɔ senfε ko : « *Ni Itε se ka jama ɲεsin a na kun ma fεrεkεnε la waajuli la, a ka fisa kana taa mɔgɔ lasinɔgɔ kasola eglisi kɔnɔ...!* Ne ye o kuma mɛn minkε, ne hakili jiginna ne ka baara daminε waatiw la, ne ye Ala walenuman dɔn muɲuli la ne ni nin denmisɛn jεkulu, fεrεkεnεla waajuli la. Ne tuubili kɔ, ne ye Yesu Krisita la ɲεnamaya kura seereya bɔ ne baarakε ɲɔgɔnw bεe ye. Nka don dɔ la, ne y'a ye ko ne ɲinɛnna mɔgɔ kelen kɔ : baarakɛden musoman min tun bε na don o don sufε ka anw ka baara kε yɔrɔ saniya. Ne ye o makɔnɔ baara yɔrɔ la mɔgɔ tɔw taalen kɔ. O muso tilalen kɔ a ka baara la, k'a to k'a ka furunanw la don, ne gɛrɛla ka k'a fɔ a ye ko : ka tila I ka baara la, o kapi kosεbε ! O bala la a la, nka waati dɔoni sigasiga kɔfε, a sɔnna ka sigi, ne tun ye te min dila a kosɔn ka o min. Ne ye Yesu ka kuma don an ka baro la, ne tε ɲinε a ɲε jima kɔ an da sera kisili ko ma tuma min ani an ka Ala deli ɲɔgɔn fε.

ገጠና ለሰዓሊ ገጠና ገጠና

Ne ye san mugan ni kelen ሰዓሊ tuma min na, min kera ne hakili be o la. O waati la, ka san mugan ni kelen ሰዓሊ o tun ye ko ba ye Nkelen jamana la. O don tun be ke ገጠናba ye. Nka, Ala tun ye don bo ne sen na k'a bila ne dusu la ka ban, ne tun nisondiyara ka ke Yesu Krisita ta ye. Ne bagebaaw ye o ገጠናbaa min laben ne ye, ne ye o ke seereyabo sababu ye. Ne ye Kibaru Duman waajulikela do wele, ne ye weleli seben min ci ne ገጠናገጠና ma, ne y'a seben o la, ko wajuli bena ke dumuni kelen kofe. Ne y'a fo fana ko : « A ka di ne ye tije la aw ka ye – aw ka nilifenw ko te. O don sufe, ne terike do sonna Matigi ma.

O ko fe, ne kelen karamogo dankan ye Batiseli Eglisi do la Londres, o denmisenw tun te Kibaru Duman fo yaala si ke jida la, wala kungo kono ni u ma u teri danabaali do wele... ani ka o laje laban ni Kibaru Duman wajuli sebe ye. Anw ka denmisenw tun jeyara a kan ko u ka « denmisen ገጠናገጠና » kun tun ye ka u ka danaya sabati Matigi la, ani ka u ገጠናገጠና danabaliw lase Matigi Yesu ma. O la, ni o danabaa denmisen jekulu taara je ka den caman ke Ala jekoro, o te mogo kabakoya !

NI LA ገጠና

Bible kalan nege si tun te ne la, yani ne ka tuubi ka ne to san tan ni konoጠጠጠ la. O la ne tun te bere don Ala ka kuma la. Nka ne sonna Matigi ma tuma min na

ka kE ne kisibaa ni ne Matigi ye, an tun bE jɔgɔn lajE nɛnɛn o tɛnɛn ka Ala ka Kuma kalan. An ka fɛn bonta tun ye min ye, an ye min kalan Ala ka kuma la, ka o bɔ an kungolo la, ka se an dusukun na. Jɪninkali ni baarakE cogo minw bE nin kitabu tila IV yɔɔ la, an tun bE baara kE ni olu ye. An tun tE Bible jatela dɔnniya jɪnin kitabu ye, fɔ an ka jɛnamaya jɛminɛbaa. Denmisɛn wɛrɛw caman tuubili sababu kɛra ni Bible kalan ko ye, ani fana an tun bE miiri ko anw bɛe ka kan ka jɛ jɔgɔn fɛ ka Kibaru Duman lase an ka jamana sigidaw la.

Tɪjɛ don mɔbili tun tɛ an si fɛ, nka an hakili nana se doni saman nɛgɛso labɛnni ma. An na mɔgɔ fila ye kumakan labɔɔalan dɔ labɛn ka o sigi arajo disiki ma dɔ la min bE munumun bolo la. O cogo la, baara kɛbaliya don dɔw la, an tun bE se ka taa Kibaru Duman fɔ la nɛgɛso la dugu ni dugu.

Ne hakili bE o dugu dɔ la, metodisiw tun ye u ka eglisi datugu yɔɔ min na, kabini tuma jan. Kibaru Duman fɔ jafɛ kosɔn anw y'a latigɛ ka batoli yɔɔ dayɛɛ kokura. Yamariya dilen kɔ an ma, an ye o eglisi bon dayɛɛ, ka a kɔnɔ fura ka taa an sigi dugu fɛerɛ kɛnɛ la an ni an ka kumakan labɔɔalan. An ye an ka baara daminɛ ni disiki kura dɔ ye min tun dilara Georges Berveley Shea fɛ. O Kibaru Duman dɔnkili dali tun ye en Kɛɛn jamana bɛe yaala ani waajulikɛla kamalen dɔ min tɔgɔ tun ko Billy GRAHAM. Olu mɔgɔ fila tun sera ka Kibaru Duman fɔ lajɛbaw kE. An tun bE kuma ta'kelen kelen dɔnkiliw ni jɔgɔn cɛ

ka seereya bɔ an Kisiba ni Matigi Yesu Krisita kan. O kɔfɛ, an na mɔgɔ dɔw ye seereya bɔ mɔgɔ dɔw ye minw tun bɛ bɔ Kafe min yɔrɔ la. O dugu mɔgɔw kabakoyara k'a ye ko u ka eglisi bon ma dayɛɛ gwansan sabu, a ma mɛn Matigi ye a fa danabaaw la koɲuman dɔgɔkun ban tuma la. O mɔgɔ tubilen musoman kelen y'a latigɛ ka kalan di denmisɛnw ma kari don sɔgɔma daw fɛ, ale balimamuso fana tuubira kɔfɛ. An taalen kɔ, eglisi ma datugu tun, nka batoli kɛra yen dɔgɔkun o dɔgɔkun kokura. Paul tun bɛ ci di Timote ma nin cogo la : « *I ka Ala ka Kuma fɔ ka I jija a la tuma bɛnnen ni tuma bɛnbali la...* » (II Timote 4 : 2). Ni Paul ɲɛnama tun don bi, a tun n'a fɔ Timote ye ko : « *Ni ye cogo sɔrɔtuma o tuma, Kibaru Duman fɔ, n'i cogo ma di I ma k'a fɔ, cogo ɲini I yɛrɛ ye k'a fɔ, waati bɛnbali tɛ yen Kibaru Duman fɔ la* ». Ne dalen b'a la ko Paul tun tɛ na a ɲɛ ɲuman jɔ Bible kalan lajɛw la, minw tɛ kalan sɔrɔlen ta ka mɔgɔw sɛgɛrɛ minw tɛ sɔn eglisi la taa ma fewu. Ni e degera a la ka Ala ka kuma bɔ kungolo la ka se dusukun ma la, I bena ye ko a tɛ mɛn ni a ma kɛ – I ko Jeremie y'a fɔ cogo min na, – *tasuma ye I kolow kɔnɔ* ». Nka ni Ala ka kuma tora I kungolo la dama, I bɛ se ka kɛ kuma mɔgɔ ye, nka tɛ kɛ ni la mɔgɔ ye, sabu « *tasuma tɛna kɛ I kolow kolow kɔnɔ* ». Nka, ni I bɛ Ala kunbɛn tuma bɛɛ, « *I ni Ala ka ɲɔgɔn kunbɛn waati la* », I na ye ko I tɛ se ka kɛ ni la mɔgɔ ye ni I ma kɛ kuma ye.

Owɔ, Ala bɛ kuma an fɛ ni an bɛ a ka Kuma kalan, ani a kadi a ye fana a bɛ min fɔ an ye, an ka o fɔ an

mɔgɔ ɲɔgɔnw ye. « *I ka ne dala kuma lamɛn ka Israel bɔnsɔn lasɔmi ne ye.* » (Ezekiel 33 :7). Ni e yɛɛ ma Ala kan mɛn fɔlɔ k'a jaabi, nafa ta la kuma mɔgɔ wɛɛw fɛ Ala ka kuma ko la. Kretiɛɲa lafasabaa tɛ ban, nka minw bɛ u ka danaya sɛbɛ ni u ni Ala cɛ jɛɲɔgɔɲa ɲuman seereya bɔ, olu ka dɔgɔ kosɛbɛ. Ciden Yuhana tun bɛ se ka a ni Krisita ka jɛɲɔgɔɲa seereya kɛ, a » ni Ala ka ɲɔgɔn kunbɛn waati » la, ani a tun bɛ mɔgɔ wɛɛ wele ka o jɛɲɔgɔɲa nɛnɛ : « *Aw fana ka don an ka jɛ la,. An kɔni donnen bɛ Fa Ala ni a Denkɛ Yesu Krisita ka jɛ la. An bɛ nin kow sɛbɛn ka ci aw ma walisa an ka ɲagali ka dafa.* (1 Yuh 1 : 3, 4).

NI LA KOROBOLI

- 1) Ne bɛ jɔ a la ko ne ka cideɲa kɛ yɔɔ ye ne sigi yɔɔ ni ne ka baara yɔɔ ye wa ?
- 2) Ne bɛ mɔgɔw jate tuubili ɲininbaaw dama ye wa wala ne b'a fɛ ka ɲɛnamaya kura lase u ma Krisita la delili ni kanuya la ?
- 3) Ne ye yamariya sɔɔ tuma jumɛn kɔsa in na ka Krisita seereya bɔ sɛbɛ la ?
- 4) Ne bɛ dɛsɛ ka seereya bɔ Matigi ye sabu :
  - ne ka ɲɛnamaya ko tɛ bolo ɲuman kan wa ?
  - A bɛ dɔ ne ka kow la wa ?
  - Ne bɛ ne yɛɛ boɲa nin Yesu Nazaretika fɛ jɛ ma wa ?

SUURA WƆRƆULANAN

DEN WALA TASUMA

Ne teri dɔ tɔgɔ ko Beng. Lamɛrɛkin don nka a bɛ bɔ Suɛdi jamana la. Cogo ba bɛ a bolo, a fana y'a yɛrɛ di Matigi ka baara kama. A tun bɛ to sɔn ka misiɔnɛriw ta pankurun misɛnni dɔ la sɔn ka taa ni olu ye yɔrɔ janw na. Don dɔ la, a ɲinina a fɛ ka pankurun fitini dɔ boli ka taa Alaska jamana la, misiɔn jɛkulu dɔ tɔgɔ la. A terikɛ min ni a tun bɛ pankurun boli ɲɔgɔn fɛ, o jiginna dugu dɔ la min tɔgɔ ko Fairbanks. ani ale kelen tun bɛna taama tɔ kɛ. Pankurun wuli tuma yɛrɛ la, a terikɛ ye birifini kalaman dɔ di a ma ani dumunifɛn dɔ, ni a kɛra ko.... O taama senfɛ, fiɲɛba sina ka wuli ten. O fiɲɛba taara ni pankuruni ye. O pankurun bina a kɔ kan ka taa jɔ dingɛba dɔ da la. Nɛji ye tile saba kɛ ka bin, nka Ala ka nɛema baarika fiɲɛ ye nɛji bali ka da pankurun nuguman na. Sɔrɔdasiw ka pankurun munumunna o yɔrɔ kunna ka pankurun binnen ɲini, nka u ma se ka o pankurun ye nɛji jɛman bolo min tun bɛ o pankurun lamini. Tile dama tɛmɛnnen kɔ, sɔrɔdasiw ye ɲinini dabila. Nka Bengt denkɛ Bruce ni MAF ka pankurun bolila dɔ ye a ɲinini daminɛ, u ye Ala deli ko o ka u ɲɛminɛ ka se kasara yɔrɔ la. Sani o cɛ, Bengt barika tun dɔgɔyara kosɛbɛ. A tun ɲɛ bɛ a yɛrɛ sa tɔ la, fɔ a tun ye a yɛrɛ foto ta a nisɔndiyalen

bolo kɔrɔtalen ka k'anben di a teriw ma. Nka fɛere wɛrɛ tun bɛ Ala bolo. Bruce ni pankurun bolila tora o yɔrɔ sanfɛ ka tile ye ka manamana pankurun nɛgɛ jɛman na. O de y'a to u sera ka o yɔrɔ ye.

Munna ne bɛ nin ko lakali ? Bengt ye min lakali ne ye kɔfɛ o de kosɔn ne y'a lakali, a ye nin tile tan kɛ cogo min na, *Kirisita ka kiritigɛ yɔrɔ* dibi la, (2 Kɔrintekaw 5 :10). A y'a fɔ ne ye ko k'ale to a kelenna Ala jɛkɔrɔ, Ni Senu tun ye a hakili jigin a ka dugukolo kan jɛnamaya ko bɛe la. A tun kɛra iko ale sera « danabaaw ka kiritigɛ » kɛnɛ kan yani a waati ka se. K'asɔrɔ a ka jɛnamaya kow tun bɛ tɛmɛn a jɛkɔrɔ hali a ya minw kɛ Matigi ye, a tun bɛ a yɛrɛ jɛninka nafa tun bɛ o ko jumɛn la bada kama. Bengt y'a jira ni sɛbɛ ye ko ale ye eglisi jɛmɔgɔw ka lajɛ caman kɛ, ka cidejɛ ko caman latigɛ, ka baara caman kɛ danabaaw cɛma ni nisɔndiya ye, a fɔ farisogo se ko ni a dɔn ko barika la k'asɔrɔ a ma kɛ Ni Senu ka fali nɔ ye. A ko fana ko Ala tun y'a jira ale la o tile tan kɔnɔ ko a ka baaraw bɛe la jumanw tun bɛ iko *jiri ni bin jɛga*, I ko a fɔra cogo min na I Kɔrintekaw 3 : 12 la cogo min na kɛwale jenitaw ko la Matigi ka Kiritigɛlan jɛkɔrɔ.

Nin ko gɛlɛn kɛra « kununli » sababu ye Bengt ka jɛnamaya la. An minw tun b'a dɔn ni dusu kalaya ye Ala ka baara la, a ko tun ka di an minw ye, kabini tuma jan a ka baara cogo sababu la, anw ye a ka kuma

kɔɔ faamu, sabu, nin kasara tɛmɛnnen kɔ, a ka baaraw ma kɛ se ko jira ni fanga jira ye tun, fɔ duba ni sebaaya, Ni Senu ka sebaaya tun jira a taa yɔɔw ni a ka sereeyaw bɛ la. A ka fisa an ka nin miirili sen ani ka a mara ko » *an bɛe kelen kelen bɛna jɔ Krisita ka kiritigɛ kɛnɛ kan* » (a ni laban don danabaliw ka kiritigɛ yɔɔ ni u ka badaa jalaki yɔɔ « *Masa sigilan jɛman* » tɛ kelen ye. Krisita ka kiritigɛ yɔɔ labɛnnen bɛ danabaaw kama, u ka kɛwalew bɛna kɔɔbɔ yɔɔ min na, minw kɛra danaya kɔfɛ olu bɛna jeni, minw kɛra danaya sɛbɛ barika la, olu bɛna to badaa, Ala nɔɔɔ la, sabu ale yɛɛ de tɛmɛnna a denw fɛ ka olu waleya.) O don na, danabaa caman jɛnasisilen bɛna ye ko u ka eglisi baara caman ani u ye tɔgɔba minw sɔɔ danabaaw cɛma baara la, ni u wasara olu la, ko olu tɛ jate Ala jɛkɔɔ, katuguni u tun tɛ Ni Senu ka baara sɛbɛ nɔ ye.

SEBEN FURA JEMANW

Sɛbɛn fura jɛman fila bɛ ne jɛkɔɔ. Mɔgɔ si ma sɛbɛnni wala ja ta a kan. Mɔgɔ si ma a hamina ko kɛ a kan sɛbɛnni fɛ wala ja fɛ. Filili tɛ a kan wala sɛbɛnni nɔ tijɛnnen, o cogo kelenna, a tɛ fɛn juman wala nisɔndiya fɛn ye u kan ! Sɛbɛn fura jɛman fila de bɛ yen, fɛn t'a kɔ fɛn t'a jɛ.

An caman ka jɛnamaya yɔɔ dɔw bɔ len bɛ o sɛbɛn fura jɛmanw fɛ. Tuma dɔ a nɔgɔlen don jurumu fɛ, nka sisan a saniyara Ala ka nɛema ni makari barika la

Yesu ka kumabɔli joli fɛ ; sabu danabaaw fɛ, fɛn bɛe yafara ka u « *jɛya iko nɛji* » (Esayi 1 : 18). Ni ne miirila, n'ka kretiɛna jɛnamaya yɔɔ dɔw ko la, ne bɛ jɛnasisi k'a ye ko ne ye jurumu kɛ ka Ni Senu jɛnasisi barika ntaɲa fɛ wala lawulinkama la, ni Yesu joli tun tɛ ne ka sɛbɛ fura minw jɛlen don sisan, olu nɔɔɔlen tun na to jurumu nɔ fɛ ne ka jɛngoya sababu la. Ala makari la ne la kosɛbɛ ka nɛemaba kɛ ne ye. Hali ne ka jɛnamaya sɛbɛnw la nɔɔɔlenbaw bɛe jɛyara iko nɛji. Sɛbɛn fura jɛmanw ! Owɔ, nɔɔɔ ka da Ala tɔɔɔ kan ! Nɔɔɔ yɔɔ si tɛ yen tun.

Nka siran ko don ka dɔn ko fɛn o fɛn ma kɛ Ni Senu fɛ ne ka jɛnamaya la, ko o tɛna jate sini kow fɛ. Iko ciden Paul y'a fɔ cogo min na, o donw na kɛ iko ne ka jɛnamaya ye « *tasuma cɛtigɛ* » (1 Kɔrɛnt 3 : 5). Ni Ni Senu ma ne fa fɔ ka bɔn, hali ni ne ka jurumuw bɛe yafara, foyi ma waleya min nafa bɛ to badaa. Sɛbɛn fura jɛmanw ! Owɔ, o dɔron pewu !

Tiɲɛ don, ne ka jɛnamaya sɛbɛ furaw dɔw jɛlen bɛ to badaa ; nka dɔw wɛrɛ jɛgɛnnen na to jaw tiɲɛnbaaliw la minw cɛkari kosɛbɛ, sɛbɛn fura minw jɛgɛnna Matigi bolo sɔɔɔlenw fɛ, o kanuya bolow minw bɛ nɔɔɔ da a kan badaa. O sɛbɛn fura nɔɔɔmaw na ne ni danabaaw bɛe kelen kelen hakili jigin an donw na, an kɛra baarakɛ minan don minw na Ala bolo. Ala ka tanu don o don ka taa jɛ !

SAN TIJENNENW

Ko juguba don k'a ye ko mɔgɔ caman bɛ u ka jɛnamaya tije san caman kɔnɔ hali k'asɔɔ Ala bɛ u welela don o don ka « *na dumuni kɛafɛ* » ani ka niyɔɔ sɔɔ a ka jɛɔgɔɔɔ diya la.

Ne jɛnasisilen hakili sera cɛkɔɔba dɔ ma min ka kisili nɔgɔra san caman jɛnajɛ ko gwansanw sababu la. Ne tuubilen kurani, danabaa kamalen dɔ ni ne tun bɛ taa bɔ mɔgɔkɔɔba ladon yɔɔ dɔ la walisa ka taa kɔɔuman kɛ yen. Sibiri sufɛ, an tun bɛ waajuli ni delili la, ani mɔgɔ kɔɔba dɔw jigi si tun tɛ minw fɛ ka bɔ o yɔɔ la. Don dɔ sufɛ, ne tara sigi cɛkɔɔba dɔ banabaato kɔɔ min sara o kɔ tile dama tɛmɛnnen kɔ.

Anw ye Ala ka kuma min fɔ, o tun y'a dusu sɔgɔ kosɛbɛ ; o cɛ jɛ jima y'a fɔ ne ye ko : « *Ne b'a dɔn ko ne kisira, ko ne bɛ taa sankolo la....* » Ne y'a jaabi ko : « *Kabako don !* » Nka yani ne ka kuma wɛɛ sɔɔ ka fɔ, a y'a daminɛ ka kasi, o ma kɛ nisɔndiya kasi fɔ dimin ni hakili jaamin. A kumakan fanga bannen y'a fɔ ko : « *kabakoba tɛ. Ne bɛ jini ka san bi segin bɔ, ani minw ti jɛna o san bi segin na, o bɛ jinin ka bi wɔɔɔbɔ !* » Ne danabaa kura lama tun bɛ se ka mun fɔ nin na? Ne y'a dusu saalo cogo min na, ne hakili tɛ o la tun, nka ne hakili b'a la ko o don sufɛ ne ye jɔngirin n'ka so ka min fɔ Ala ye delili fɛ o filɛ nin ye : « *Matigi, ne b'a dɔn ko ne ka sini jɛsigi bɛ ne jɛ*

fɛ, nka don dɔ la a bɛ kɛ wajibi ye ne ma ka ne kɔ filɛ ne ka ʒɛnamaya ma. Ni ne taa tuma sera sankolo la, ne t'a fɛ ka taa ne yɛɛ jira I la, ne ka ʒɛnamaya tiʒɛnnen ka ne ni kisi. Bi su in na Matigi, ne bɛ ne ka ʒɛnamaya di I ma tun, ani ne b'a ʒini I fɛ I k'a to a ka kɛ fɛn nafama ye badaa. »

Layidu Kɔɔ la, Habakuk bɛ an lasɔnmi ko an bɛ se ka fɛn dɔ kɛ ni fangaba ye ka n'a ye kɔfɛ ko o bɛe kɛra fuu ye. A y'a fɔ tuma min na ko « *Mɔgɔ tilennen na ʒɛnamaya danaya barika la* » t a tun b'a fɛ k'a fɔ a ka waati mɔgɔw ye ko fɛn o fɛn tɛ kɛ ka kɛɲɛ ni danaya ye min dulonnen bɛ Ala la, ko bɛe la, o kɛbaaw na *“baara kɛ tasuma ye, siyaw na u yɛɛw sɛgɛn gwansan.* » (Habakuku 2 : 13). O mɔgɔw tun b'a fɛ ka u ka dugu jɔ k'asɔɔ Ala sen t'a la, bugurijɛ dɔɔn de tora u ka baara kɔ. O cogo kelen na, ni fɛn o fɛn kɛra ni Ala sen tɛ o la, o bɛe na kɛ fuu ye. Layidu kura la, Paul b'a fɔ an ye ko : « *Ni mɔgɔ dɔ ye so jɔ o ju kan ni sanu ye, wala warijɛ, wala kahakurun sɔngɔ gɛlɛw, wala jiri, wala bin jalen, wala ʒɔkalaw, u bɛe kelen kelen ye baara sifa min kɛ, o na jira. O na dɔn kiri don na, sabu a na jira tasuma de fɛ. Mɔgɔw bɛe kelekelen ka baara na kɔɔɔɔ tasuma fɛ k'a sifa jira. Ni mɔgɔ dɔ ka baara kɛlen ma jeni, o na baraji sɔɔɔ. Nka ni mɔgɔ dɔ ka baara kɛlen jenina, o na bɔnɛ a ka baraji la. O bɛe n'a ta a yɛɛ na kisi, I n'a fɔ a ye tasuma cɛtigɛ* » (Kɔɔɛntɛkaw 3 : 12-15). Mɔgɔkɔɔba ladon yɔɔ cɛkɔɔba tun dalen bɛ a yɛɛ ka kisili la.

nka k'a ye ko a kisira I n'a fɔ a ye « tasuma cεtigε » o de ye a tɔɔɔ. Tasuma min tun bεna a ka jεnamaya jiriw ni binw ni jɔkalaw jeni, Ni Senu ye jɔli kε minw kɔnɔ cogo tijεnbali o tasuma kelen tun bεna olu ka jεnamaya « sanu, ni warijε ni kabakurun sɔngɔn gεlεnw » kɔɔɔbɔ Ala nɔɔɔ kama.

KENEYELEN BANBALI

Ala banbali bε a ka baara kε danabaa bεe kelen kelen fε, minw bε to Yesu la ka u ka danaya bali, ka Ala ka kuma waleyā. O danabaaw b'a daminε san o san ni jɔgali ye ani k'a jɔgɔn jija ni danaya ye : « *O de kosɔn, an ka barika da Ala ye, ka baara kε a ye ka a dija jekow kε ni a jεsiran ye. K'amasɔɔ, an ka Ala ye tasuma jenili kεɔ de ye* » (Heburu 12 : 28).

An ni Ala ka to ka jɔgɔn kunbεn tuma bεe waati kelen na, o bε ja gεlεya di an ma ka taama Ni Senu k sebaaya la, ka farisogo fanga to yen.

Don dɔ la, danabaa minw kεra baarakε minan labεnnenw ye Ala ye, olu na jɔgaliba sɔɔ a ka kεnyeelen na o min bε gundo bε don a ka senumajɔ kɔnɔ. Owɔ, ni an bε an sigi dumuni la a fεn tuma o tuma, an na kε a ka kεnyeelen ni a ka kanuya baarakε minanw ye ka jεsin di jε dibima jεngo ma. Sabu « *Ala ye kεnε de ye, dibi si t'a la fewu* » (1 Yuh 1 : 5).

Nila korɔboli

- 1) Ni ne ka ɲɛnamaya tora nin cogo la tan, ne ka ɲɛnamaya na denw ke Krisita ka kiritigɛlan ɲɛkɔɔ wa ?
- 2) Ni ne be Ala deli, ne be gɛɛ Ala la iko sankolo la nilikɛla ɲuman do wa ? Wala iko « Bada kɛnɛyeelen ».
- 3) Ne man kan ka Ala deli sebe la iko Dawuda y'a ke cogo min na, Zaburuw 119 : 25 « *I b'a fɛ ne ka sira min taama I ka o jira ne la* » ?

SUURA SEGINAN

A YE NA DUMUNI KE

Ala Denke kelen jolen tun be cencen kan Galile ba da la, a kunnen ko ka bo suw cema, mogo si tun m'a jate min. A dorɔ, sogoma da fe bugun tun ye kalandenw bali k'a ye. A dorɔ, u niw je tun datugura Yesu saya ko gengen jiri kan.

Kalandenw caman tun be kurun konɔ ka taa ba da la, u fari fagalenba. U tun ye su bee ke baara la gwansan : u tun ma jegge foyi min. O cogo la, u jigi tigelen ba ye u wele kan men ba da la ko : « *Denmisɛnw, dumunifɛn tɛ aw bolo wa* » ? O ce min jolen tun be ba da la, o ye nin jigi ci jelen bo a da konɔ ko : « *Aw ye jo fili kurun kinin yanfan fe, aw na do sɔrɔ.* » Yuhana sinna ka nin kan don ten, o la a nisondiyara k'a fo ko : « *Matigi don !* »... Kalandenw ye Matigi ka ci folenw kanmin ni jigi kura ye, o kelen jo fara jerge la. Piere tora Ala tanuli ka a bi ji la k'a taa a Matigi nofe (Yuh 21 : 11).

Nooro Matigi yere de kununnen tun ye o ye, dankan na yen. A ye tasuma laben, sisan, kalandenw be a kerefe, a ye jerge deli u fe, fen bee labennen tuma min na, a ye wele bila a ka mogo kungo nisondiyalenw ma : « *A ye na dumuni ke !* » (Yuh 21 : 12).

Ni welekan kelen bε senna a bε san ba fila bɔ bi. Yesu jɔlen bε bada la ka an wele don o don ka na sankolo la badaa dumuni kε a yeε ye min laben koɗuman, a tε segen o la. Owɔ, Ala ye, Yesu Krisita, an Matigi ni an Kisiba yeε de ye an ka don o don dumuni dila. An ka o danaya dumuni ye Bible ye, Ala ka Kuma.

Sɔoni, ne bεna a jini I fε an ka jε ka a « lamεn » ni ne ni Ala ka ɗɔngɔn kunbεn waati sera. Ne ye nin welekan lase aw ma walisa aw ka se ka nin jεɗɔgɔɗa sεbε ko don aw ni Ala cε ani ka aw dεmεn ka aw jija ka Matigi ka nin welekan ɗuman naamu laminε : « *A ye na dumuni kε* ». Koba fila de y'a to a diyara ne ye ka ne ni « Ala ka ɗɔngɔn kunbεn waati » ko seereya bɔ aw ye nin sεbenni fε :

Fɔɔ ne teri dɔ ye nin sεben tila tεmennenw kalan tuma min na o y'a jira ko ne la ko a na kε nin kibabuni laban kuma ɗuman ye.

Filanan, tuma ni tuma san caman kɔnɔ ne y'a kɔɔsi ko Ala dubara a ka mɔgɔw ye, kεrenkεrenneyala, ne ye jεkuluw wala eglisiw ɗeminε tuma minw na u ni « Ala ka ɗɔngɔn kunbεn waatiw » la. O lajεw senfε, bεe kelen kelen tun bε se ka kuma k'a fε ta fɔ, k'a sɔɔ u ma ɗininkali si kε, fɔ nin u tun ɗininkali kε Ni Senu la, u ka kɔnɔna deliliw waati la ; waajuli tun tε kε. Lajε bεe tun tε daminε ni jama ka Ala delili ye, k'a jini Ni Senu fε a ka kε an karamɔgɔ ye, o ko an tun bε Ala ka kuma yɔɔɗ ɗɛnatɔmɔlen kalan ni kanba

ye. O kɔ an tun bɛ segin ka yɔɔ kalanen verese fɔɔ kalan ɲɔɔɔn fɛ ni kanba ye. O kɔ, verese min dalen bɛ o kan, an tun b'an makun waatini kɔɔɔ walisa bɛɛ ka se ka miiri ani ka delili kɛ yɔɔ kalannen kan ani k'a lajɛ ni nin tila laban ɲininkali dɔ ka kan ka jaabi. O waati tɛmɛnnen kɔ bɛɛ cogo tun bɛ di bɛɛ kelen kelen ma Ni Senu ye min kɛ a dusukun na ka kɛɲɛ ni yɔɔ kalannen ye, ka o fɔ. O la, mɔɔɔ wɛɛɛ, wala min kumana o bɛ Ala deli walisa ka Ala ka kuma jaabi (Ne hakili la, nin ye cogo ɲuman ye ka Bible kalan ɲɛminɛ, ni karamɔɔɔ labɛnnen tɛ Bible kalan jɛkulu la).

Nin nin jama foroba ni Ala ka ɲɔɔɔɔn kunbɛn hakilila dira ne ma Agilɛ Kibaru Duman fɔla dɔ fɛ, Tom Rees, min taara Matigi fɛ. Ale fana tun ye nin ɲɔɔɔɔn kɛ denmisɛnw ka lajɛ dɔ senfɛ danabaa labɛn yɔɔɔ dɔ la. Ne yɛɛɛ tuubira o yɔɔɔ la. Ne ye ɲininkali minw di aw ma tila IV la, Tom ka ɲininkaliw ni olu bɛɛ tun bɛ talikɛ ɲɔɔɔɔn na.

Ne ye delili jɛkuluw ɲɛminɛ nin cogo la, san caman kɔɔɔ, ni Ni Senu ka munnɛ ni Ala bɛ an cɛma miirili ye o min bɛ baara kɛ mɔɔɔɔw dusukun na. Nin ɲɔɔɔɔn lajɛ dɔ bannen kɔ Canada Victoria Eglisi Batisi dɔ la, karmɔɔɔ y'a fɔ ne ye ko : « *Kabini ne ye Ala ka baara daminɛ Ala dubara nin batoli ye ka tɛmɛn ne ka batoli bɛɛ kan !* »

O cogo kelen na, tile dama lajɛ tɛmɛnnen kɔ, Jerusalem dugu kɔɔɔ C&MA Eglisi la, Ala ka Kuma

lakoli jɛmɔgɔ kɔrɔ dɔ y'a fɔ ne ye ko : « *An ma deli ka suruɗa nila kunnuli Jerusalem yan ka tɛmɛn nin kan.* »

Eglisi kɔnɔ lajɛw senfɛ, ani so kɔnɔ lajɛw ni lekɔli dagaw la, ani denmisenw kalan yɔrɔw la, Ala dubara jamakuluw ni mɔgɔ kelenw ye cogo kɛrɛnkɛrɛnnen la ni Ala ka kuma kalan cogo sababu la.

O bɛe n'a ta, ne ni Ala ka jɔgɔn kunbɛn waati kɔnɔ kow sɛbɛn tɔ, ne bɔra a kalama ko a ka gɛlɛn k'a cogo jɔnjɔn yɛrɛ bila sɛbɛn kan iko a bɛ se ka waleya cogo min na lajɛ yɔrɔw la.

O cogo ne n'an wasa don ko ba dama dɔw la

1) Ne ma ne diyayɛ yɔrɔ jɛnatɔmɔ Kitabu kɔnɔwala ne bɛ yɔrɔ dɔn kosɛbɛ. Ne bɛ ka Kitabu kalan sisan, ne ni Ala ka jɔgɔn kunbɛn waati la, Paul ka sɛbɛn filanan cilen Kɔrɛntekaw ma.

2) Bi yɔrɔ kalannen ni verese kelen kelen kalan tɛ bɛn.

3) Ni Senu ye verese minw jɛnamaya ne dusu la, ne bɛ na olu fɔ aw ye walasa ka » ne ni Ala ka jɔgɔn kunbɛn waati » kow faamuli nɔgɔya aw ma.

4) Matigi kan ye fɛn min jira ne la ka jɛya k'a ne to ka miiri ani ka Ala deli ka kɛɗɛ an ka jɛninkali fɔlɛnw ye, ne bɛna o fɔ aw ye. O la, ne bɛna ne yɛrɛ ka ko yelenw lakali I ye ni Ala ka kuma ye, nka ne b'a fɛ aw kana jɛnan ko « Ala kunbɛn waati bɛe y'a ta damana

ko ye ani bɛe kelen kelen na ta cogo don. Ne dalen b'a la ko bi jɛnamaya cogow ni ne taw tɛ kelen ye. Ne dalen b'a la fana ko ne ka bi jɛnamaya cogow ni kalo wɔrɔ nata taw tɛna kɛ kelen ye. Ala b'a fɛ an ni a ka jɔgɔn kunbɛn a ka kuma an fɛ, a ka kanuya kɔnɔ ka kɛjɛ ni an cogo ni a sigi yɔrɔ ye. A tɛ kɛ ka kɛjɛ ni a tun bɛ yɔrɔ min na ye wala an bɛna kɛ yɔrɔ min na. Ni I ye ne ka dantigɛli kalan, o na kɛ fɛn wɛrɛ ye min ni I ta tɛ kelen ye. Iko Ala b'a fɛ ka kuma I fɛ ka kɛjɛ ni I magow ni kow cogo ye, a bɛ a ka don o don wele lase e kelenpe de ma : « *Na dumuni kɛ!* »

Bible tɛ Ala ka Kuma jɛnama fanga ma dama ye, Ala yɛrɛ ka dajɛn don ka jɛsin an bɛe kelen kelen ma : « *Ala ka kuma jɛnama don, a ka tɛli. A bɛ don fɔ ka mɔgɔ dusukun ni ni fara ka bɔ jɔgɔn na.* » (Heburuw 4 : 12).

Sisan, ne b'a jɛni I fɛ I ka « lamɛnni kɛ » ne fɛ k'asɔrɔ ne bɛ Bible dayɛlɛ ka II Kɔrɛntekaw I sɔrɔ. I fana ka I ka Bible dayɛlɛ.

a) sɔgɔma nɛgɛ kaɲɛ 5 waati don.

Ne ye ne si bon datugu walisa ne ni Ala ka fɛrɛ ani ne ye ne ka Bible dayɛlɛ.

Ne bɛ koba dama dɔw filɛ ninw ye minw bɛ tugu ne nɔfɛ hali ni dusukun dayɛlɛlen bɛ Ala jɛkɔrɔ Bible dayɛlɛlen :

* Ne muso bɛ tɔrɔ ko ni dimin minw muju tuma

bɛɛ ne bɛ hami o la. A ka tɔɔɔ juguyara ne dɔgɔkun dama tɛmɛnnenw la kosɛbɛ.

Ne bɛ siran ne a ka farigwan tɛna kɛ sababu ye ka yɛlɛma don an ka Kibaru Duman fɔ ni an sabatili taamaw boloda cogo la. Tuma dɔw la, waati tɛmɛnnenw na, ne tun ye layidu ta Dorote ye ni farigwan y'a minɛ an ka cideɲa taamaw senfɛ, ko ne tɛna a to a ka don o ɲɔgɔn ko wɛrɛ la. Ani o kɔfɛ ni Matigi dubara an ka baara ye ka caya, an tun b'a fɔ ko : « *Ni ko ni kɛli tun ka kan tiɲɛ la* »
A na kɛ cogo di nin sen in na Matigi ?

* Gɛlɛya min bɛ Keniya Jamana nin waati la, o kɛra doniba ye ne dusu la. An ye baara kɛ o jamana la, ani Ala dubara an ka baara ye yen kosɛbɛ. Politiki ko gɛlɛyaba jamana kɔnɔ ko bɛɛ la. Fɛnw sɔngɔ gɛlɛyara. A tun ka di ne ye ka kosɛbɛ ka ko kɛ Kɛɲa jamana denw ye ɔlu minw bɛ baara la Matigi ye.

* An ka du kɔnɔ dorote ni ne yɛrɛ ta fan fɛ, an balima dɔw ka mɔgɔw sara dɔw banana. An ka baara ɲɛmɛsɛya ni taama balalenw kosɔn, ani farikolo tɔɔɔ minw bɛ ne muso kan, olu bɛɛ de kosɔn an tun tɛ se ka dɛmɛnni bɛrɛ lase u ma.

Delili

Ne fa, ne b'a fɛ ka I tanu sɔgɔmada in na ne lakunuli kosɔn joona. Ne dalen b'a la ko I t'a fɛ ka kuma ne fɛ ne dusukun na dɔrɔn, nka mɔgɔɔ mɔgɔɔ bɛna I lamɛn

I n'i ka Ɔɔgɔn kumbɛn waati la, I b'a fɛ ka duba o ye.

Matigi kanulen, I b'a dɔn ko, a ka gɛlɛn ne hakili ka bɔn mɔgɔw kɔminw bɛna nin hakili jagabɔkumaw kalan kɔfɛ, nka ne b'a k'a dɔn tuma bɛe ko e bɛ yen. O de kosɔn, ne b'a Ɔini I fɛ I ka ne dusukun ni ne miiriliw ni ne ka sɛbɛnikɛlan mun jɛleƆa la ani ne ni e ka jɛƆɔgɔƆa.

Ne b'a Ɔɔ kokura I Ɔɛkɔɔ ko ne « ka Ɔɛnamaya dogolen bɛ Krisita fɛ Ala la. Ne bɛ barika da I ye ko I ye ko I ye nin danaya di ne ma. Matigi kanulen, ne barika da I ye fana sabu hali ni ne ka dantigɛli bɛ taali kɛ ne yɛrɛ hakililaw kan dugukolo kan yan, I ye ne ka sarakalesebaa ye sankolo la, min bɛne ka tanuliw ni ne ka deliliw lase Fa Ala ka masa sigilan Ɔɛkɔɔ, ka kɛƆɛ ni I sago dafalenw ni I ka dɔnniya ye. O de kosɔn, ne nisɔndiya bɛkɔsɛgin I ka kuma ma bi sɔgɔma dafɛ : « I ka ne Ɔɛw dayɛɛ walisa ne ka kabakow filɛ I ka sariya la. »

Ne balimakɛ, e min bɛ ne ka sɛbɛn in kalan, ne ye Bible dayɛɛ II Kɔnrɛntekaw I la, nb'a kalan dɔni dɔni ni kanba ye, a sura kelen bɛe, n'ba kalan ka jɛya. Ne b'a fɛ I ka o Ɔɔgɔn kɛ. Ne ye kalan kɛ nin cogo la tuma min na, o ye ne hakili jigi ciden Paul cogo la k'a to baara la Krisita ye. O kɔɔ ko ne ka bi waati caman na kɛ nin Ɔininkaliw jaabili la :

b) Ne ka kan ka fɛn dɔ ladege yoro kalannen la wa ?

Ne ye sura fɔlɔ kalan yɔrɔ min na, Ni Senu ye ne jija ka kɛ Paul ladegebaa ye. Ne b'a fɛ ka kɛ baarakɛla fisaman ye ne Matigi ye, ani yani ka miiri yɔrɔ kalannen na ka taa ɲɛ, ne b'a fɛ ka o fɔ a ye.

Delili

Matigi Yesu, ne b'a fɛ wasa ne ka baara kelenw na I ye I ko Paul ne ye min ye Paul ka baara ko la sisan. I dubara ne ka ɲɛnamaya ye, cogo caman na, ani ne nisɔngoyara k'a ye ko tuma caman na, o kɛra « fan kelenma » ye. Ne degulen don tiɲɛ la k'a fɔ I ye tuma bɛɛ ko ne b'a fɛ ka to jɛɲɔngɔɲa I fɛ ne ka ɲɛnamaya kɔnɔ k'a sɔrɔ ni a fɔra ko ne ka jɛ I fɛ tɔrɔ kow la, ne bɛ tunu iko nɔgɔ nɔ bɛ tunun cogo min na. Ne ni bɛ miiri nin yɔrɔ kalannen na tuma min na, ne b'i deli I ka kɛ ne kɛrɛfɛ, ni I ka sebaaya ye, ne b'i deli I ka maga ne la cogo la, ne ka ɲɛnamaya bɛ se ka yɛlɛma cogo min na. Nɔrɔ ka da I kelenpe kan. Aminna.

Sisan, ne bɛ kɔsegin ne ka sura kelen kalan ma, k'a veresew ni a miiriliw kelen kelen kalan. Ne bɛ a kalan delili cogo de la, k'a ɲini Ni Senu fɛ a kana sɔn Ala b'a fɛ ka kuma min fɔ ne dusukun ye nin yɔrɔ kɔnɔ ne kana dɛsɛ ka o mɛn. Kuman « taa ka segi » Ala fɛ, o bɛ damin o waati la. Ani, ne bɛ cogo bɛɛ kɛ walisa ne bɛ verese minw dɔn kosɛbɛ ne kana yɛlɛma olu kan jooa. A dɔra Ala b'a fɛ ka o veresew la kelen ɲɛnamaya ne kɔnɔ bi.

c) Miirili kura bε nin yɔɔ kalannen na Fa Ala ko la wa ?

verese 3 : « **Fa Ala ...Makari Fa ni dusu saaloli bεe tigi Ala ye.** »

Ne y'a kɔɔsi bi sɔɔma ko tigiya ko min bε nin verese la, ko dɔwεε bε fɔ o ɲε verese 2 la, mɔɔɔ bε se ka o verese yeɛema nin cogo la, ka kεɲε ni kεɛfε sεbɛni dɔ ye ne ye min ye ne ka Bible kɔɔɔ : « Ala ni An Matigi Yesu Krisita Fa ». I ka miiri nin na kosεbε : Ala ni an Matigi Yesu Krisita fa ye ne fana « makaritigi » ni « dusu saaloli » Fa ye. Ne sankolo la fa bε « nεema » ni « hεε » di ne dusu saaloli kama.

Delili

Ne Fa, ne majigilen filε I ɲεkɔɔ ni tanuli ni waleɲumandon ye. A barika I ka nεema kosɔn. Hεε min ye I ta ye kabini fɔɔ, I bε o don ne dusu la. I bε hakili sigi ni jigi sigi don ne dusu la I ka nεema ni hεε barika la, olu min ye I ta ye kabini fɔɔ. Aleluya ! I ka baara kε ne hakili ɲaminen dusu la I Ni Senu barika la. Ka ne ɲɔngirin ne to I ɲεkɔɔ, ne bε I deli, I ka ne dusu fa hεε ni hakili sigi la.

verese 4 : « ...Ale de bε an dusuw saalo an ka tɔɔɔw bεe la, walisa minw bε tɔɔɔ sifa o sifa la, an yeɛw ye dusu saalili min sɔɔ Ala fε, an ka se ka olu dusuw saalo ni o ye.

Ne ye min jateminε jεfε veresew la, ka ne to miirili la, Paul ka nin seereya la, o ye ko a bε kumasen dɔw fɔ minw tε taali kε dusu saaloli la a ye min sɔrɔ sankolo la fa fε : tɔrɔw, ani saya ye. A bε iko Ni Senu b'a jira ne la ko nin miiriliw ni dusu saaloli ni lafiya tε bεn !

Ka taa jε kalan nā, je y'a ye ko Paul y'a fɔ ko o kow bεe kεra walisa ka an kalan an kana « jigi da an yεrεw kan, fɔ Ala kan, o min bε suw lakunun » (verese 9). Ne b'a ye fana ko ni Paul ye Ala ka dusu saaloli sɔrɔ verese 4 la, o ma kε walisa k'a dusu saalo dɔrɔn, nka walisa a fana ka se ka dusu saaloli kε. Ne ka kan ka Ala deli o ko fana la.

Delili

Owɔ, Matigi, a tun ka di ne ye tumaw min na, ka mɔgɔtɔrɔw dusu saalo ne ka jɛnamaya kɔnɔ, I bε o dɔn. A tun ka di ne ye cogo min na ka kε dusu saalo kεbaa ye I tɔgɔ la ne muso ye k'a to tɔrɔ tuma bεe a farisogo la. Tuma caman na, a bε iko ne bε jɛninni kε a fε ka dama tεmεn ani ne tε I ka nεema ni I ka hεrε lase a ma tuma caman na a dusu saaloli ni a ka lafiya kosɔn. Ne bε I deli I ka o jɛngoja jogow yafa ne ma. Ka fara o kan, ni ne bε miiri mɔgɔ ba yirika yirika la minw bεtɔrɔ la kungɔni bana wala saya bolo, ne bε I deli ko I ka nεema ka o jɔgɔn jɔyɔrɔ ta ne dusukun na, ani ne k'a do k'a jεya ko I bε ne ka jɛnamaya la, ani ko mɔgɔtɔw ka doni ka fi jεya ani mɔgɔ minw bε tɔrɔ juguw la, ka I ka dusu saaloli lase olu ma.

Ka ne to delili la, ne y'a ye k'a jɛya ko I bɛ se ka ne dusu saalo ne ka tɔɔɔ kow bɛe la, u ma gɛɛya cogo o cogo. I ka sɔn ne k'an jigi bɛe da I kan.

An bɛ yɔɔ min na, sisan, Ala ka kuma y'a daminɛ ka don ne la ni fangaba ye. Ne b'a ye ko gɛɛya caman tun bɛ Paul yɛɛ nɔfɛ minw tun b'a fɛ ka limaniɲa tila a la, Ala ta fan fɛ. Jo jumɛn dun bɛ ne fɛ ka jalakili kɛ ni Ala bɛ sɔn ne ka kuncɛbaya kɛɛ ni tɔɔɔw ye a ka kanuya barika la ?

Delili

Owɔ, Matigi, ne bɛ barika da I ye I ka kanuya kosɔn ne ka ɲɛnamaya la. Hali ni a ka gɛɛn ne ma ka delili kɛ kɛnɛkan, Paul ye a ka tɔɔɔw ni dusu kasi kow bɔ kɛnɛn kan, o bɛ ne jija kosɛbɛ. A tun tɛ ɲɛnamaya ko nɔgɔn dɔɔnw ko fɔ... ne fana bɛ barika da I ye ni ne dusukun bɛe ye ne ka kelenna to waatiw kosɔn I ka baara la. Ka barika da I ye fana ne ka dusukasi kow la, I sɔnna olu minw ka se ne ma. Ka barika da I ye ko tuma dɔw la, mɔgɔw ma ne ka miirili faamu ani ne k ko kolonw bɛe kosɔn minw ye ne sɔɔ sabu ne jigi tun bɛ ne yɛɛ kan ka tɛmɛn e kan.

Matigi, bi sɔgɔma, ka ne to I ɲɛkɔɔ yan, ne b'a fɛ ka fɔ I ye iko Paul ko ne t'a fɛ ka ne ka danaya da ne yɛɛ kan tun, nka ne b'a fɛ ka da e de kan. Ne ye Paul ka nin kumaw kalan o don tun : « **Ne bɛ se ka fɛn bɛe kɛ ne sabatibaa barika la** »

Ne b'a fɔ danaya barika la, ko kelenpe bɛ ne wasa. Matigi kanulen, ne b'a fɛ ka I tanu hali ka Ala ka kuma dayɛlɛlɛn to ne ɲɛkɔɔ, sabu I ye ne » tila », I bɛ ne tila, wa I na ne tila ne yɛɛ la. Matigi Yesu, a barika I ye nin ɲɔgɔn kisiliba kosɔn !

Matigi, sisan ka Ni Senu to ka dusukun barika boɲa I ka dusu saaloli barika la, ne jigi dalen bɛ I kan, walisa cogo bɛnnen na, ne ka se ka I ka dusu saaloli ni I ka dɛmɛnni lase mɔgɔw ma ne bɛ minw kunbɛn bi ni u mago bɛ I ka kanuya la.

verese 11 : **Aw fana bɛ an dɛmɛn ni aw ka Ala deliliw ye an ye,....mɔgɔ caman ka deliliw kosɔn.... »**

Ni mɔgɔ caman tun ma Paul donita Matigi ɲɛkɔɔ, ne tun m'a dɔn a ka baara tun na kɛ cogo min na. O cogo kelen ne bɛ ɲɛɛ ɲinin ka ni ne teriw caman tun ma donita ni Ala delili ye, ne tun na kɛ mun ye ?

Ala delili

Ne Fa, ne b'a don ko I ka kanuyaba de y'a to I ye a bila mɔgɔ caman dusu la ka Dorete ni ne donniya ta Ala delili barika la. Ne na mun fɔ I ye o kanuyaba kosɔn !

Sisan, ne bɛ o teriw dɔw jɔ Ala ɲɛkɔɔ ka delili kɛ u ye ka kɛɲɛ ni Ni Senu ka ɲɛminɛli ni Ala ka Kuma yɔɔ kalanne ye. Ka Ala deli a ka u dusu saalo, ka fanga di u ma ka u yɛɛ bɛɛ di Ala ma.

verese 15, 17, ani 18 : « Ne tun y'a latige fɔɔ la ka taa aw yɔɔ...ne be ko minw latige, yala ne be o ke ka keɗe ni nin diɗe moɗow cogo ye wa ?...an ye kuma min fɔ aw ye, o tun te ɔwɔ ni ayi ye ».

Ne be hakili jakabo ke nin kumasenw tugu tugu cogo la ɗɔɗɔn na. Paul ko ale tun b'a fe ka taa Kɔɗente walisa ka dusu saalo ni jijali lase ye danabaaw ma. An tun te na ka dusu saalo ɔɔɔ fɔ ka di ɔɔɔn. O ko fana ko an ma a taa yɔɔ latige ka keɗe ni nin diɗe moɗow cogo ye (ne y'a ye fana ko ɗininkali ma ko ko « ɗɔn » de beɗa a ka taama musakaw bo !). A jɛlen don ko a ma Kɔɗente taa latige ka keɗe ni a yeɗe sago ye.

Ala delili

Matigi, fen minw be ne dusukun na minw be se ka ne bali ka I ka baara ke I ka o jira ne la I ka Kuma ni I Ni Senu barika la. I ka I sago jira ne la ani ne ka kan ka baara ke I ye yɔɔ min na ɗinan. Matigi, ne b'eda a la ko hali ni Kɔɗente danabaaw ye Paul taa kun bayɛɛma walisa ka a ka taama bolo da cogo yeɛɛma, a tun dalen be a la ko e Ni Senu tun y'a ɗeminɛbaa ye. Matigi, a barika, ko Paul y'a fɔ ko « ayi », a keɛ ke k'a fɔ ko « ɔwɔ », a ka taama sira boloda cogo la, hali k'asɔɔ a be Kuma min waajuli ke, ɔwɔ ni ayi te o la, sabu o ye ɔwɔ ye tuma beɛ Kirista la. Matigi yeɛɛma te don e dusukun na. Paul be Kuma min waajuli ke I ye o tiɗetiɗiya fɔ abada. Ne be barika da I ye ko I ɔɔna ka ke o ɗenamaya farakurun ye, diɗe fen yeɛɛma taw

cema. Matigi, ne b'a fε ka I ka dabali tigelen don. Ne tila dijε cogo ko latigelenw la. Ne demen ka taama jεɲɔɔɲa la I fε don o don.

d) Layidu dɔ bε yen wa ?

verese 19-20 : ... **Ala ka layiduw bεe ye ɔwɔ ye Krisita la. O de kosɔn an bε amiina fɔ ale barika la fana ka Ala tanu. »**

Delili

Matigi « anw » bε amiina fɔ ! Ala ka layiduw anw kosɔn ! Ala ka layiduw « Krisita la ? » Owɔ, Matigi a barika ! Ka ne to I jεkɔɔɔ yan bi sɔɔɔma, ne b'a fε ka nka ɔwɔni amiina fɔ, o de kosɔn Matitgi. O Ala, I ye minw bεe di ne ma Krisita la, ne tε jε ni o bεe ye. Nka ni e tε Matigi kanulen, ne ka jɛnamaya tun na lakoloɲa. Ne b'a fɔ I ye Matigi ko, ne mako bε fɛni o fɛni na bi don kama ne ye o sɔɔɔ e barika la walisa ka kɔɔɔɔliw kumbɛn ani ka kow latigε.

Sisan, ne bε waati ta Matigi tanuli ni a batoli la a yeε jεkɔɔɔ, katuguni a ka hεε ye ne dusu fa. Ne m'a don ne ka deliliw jaabi na kε min ye, nka nafaba tε o la sabu Ala ka hεε bε ne dusukun na. Ne ye waati jɛnama sɔɔɔ ne Matigi fε min nafa tε se ka ban fɔla. Nɔɔɔɔ ka da a tɔɔɔ kan ! Iko ne bεna don ne ka bi don na, ne ye Matigi ka kuma balo sɔɔɔ, ne bε se ka miiri min na, ne ni ne ne dusukun ye, walisa ka fanga sɔɔɔ ka bi don kow kumbɛn.

I hakili ka to nin na :

An bɛɛ kelen kelen ka fɛn bonta ka kan ka kɛ min ye, don o don sɔgɔma, o ye ka an ni bila Matigi ka hɛɛ cogo la ye Matigi jɛkɔɔ.

Matigi bɛ wele bila an bɛɛ kelen kelen ma don o don, a bɛ an ta an tɔgɔ ma ni jumaɲa ye walisa an ka se ka ni ko waleya. A b'a fɔ ko : « na dumuni kɛ !

“Aw ka kɛ Ala ka kuma kɛbaaw ye, aw kana kɛ a mɛɪbaaw ye dɔɔɔ, ka aw yɛɛw lafili. K'a masɔɔ min bɛ Ala ka kuma mɛɪ, ni a ma taama ka kɛɲɛ n'o ye, o bɛ I ko mɔgɔ min bɛ a yɛɛ jɛda filɛ dubalen na. A yɛɛ mafilɛlen kɔ, a bɛ taa, a tun bɛ cogo min na, a bɛ jɪnɛ o kɔ. Nka sariya dafalen, hɔɔɲa sariya kɔni, ni mɔgɔ ye o filɛ ni kɔɔsili ye ka to a kan, ni a ma jɪnɛ a ka kuma mɛɪnen kɔ, nka a bɛ taama ka kɛɲɛ n'a ye, o tigi ye dubaden ye a ka ko kɛɪaw la. »
(Yakuba 1 : 22-25).

Bible kalan waati jininkaliw

Nin jininkaliw ke I yere la ka keje ni I ka yoro kalannen ye walisa I be se ka nafaba soro a la cogo min na.

- Nin yoro be kuma janni ko la ?
- A be jesa janni ma ?
- Sebennikela ye kumasan kerekereennen jumɛnw fo yan ?
- Nin yoro sebenna waati jumɛn na ?
- A sebenna min ?
- Nin yoro seben kun tun ye mun ye ?
- Nin yoro sebenna k'a sebenbaa to cogo jumɛn na ?
- Nin yoro be don kumasan temennen ni kumasan nata ce cogo di ?

Kolosi :

Ka Bible kalan don o don o te jenamaya di I ma waajibi la, nka ka waati soro I ni Ala be joro kunben min na, I ka sabatili dulonnen be o la ni la.

www.ccim-media.com

ALA nyini cogo

Dr Richard
A. Bennett